

REURBANIZACIJA CELJA MED SEDANJOSTJO IN PRIHODNOSTJO

Raziskovalna naloga

Področje: geografija

Avtorica: Ema Šarman, 3. g

Mentorica: Nataša Marčič, prof. geografije

Mestna občina Celje, Mladi za Celje
Celje, 2023

Zahvala

Zahvaljujem se vsem, ki so mi kakor koli pomagali pri nastanku raziskovalne naloge.

Zahvaljujem se županu Matiji Kovaču, direktorju občinske uprave Gregorju Deleji, direktorju Nepremičnin Primožu Brvarju, Alešu Plevčaku in Bredi Krajnc z Zavoda za varstvo kulturne dediščine ter meščanom, ki so se prijazno odzvali na prošnjo za sodelovanje v intervjuju.

Za posredovane podatke se zahvaljujem Tjaši Lupše z Oddelka za okolje in prostor Mestne občine Celje, ravnateljki III. osnovne šole Celje Aleksandru Vrhovšku, dr. Dejanu Cigaletu s Filozofske fakultete v Ljubljani, Mojci Črešnik in Maši Kamplet iz podjetja Zgradbazamisli, Mateju Kovačiču z GURS, Andreji Erjavec, direktorici Tehnoparka, in Jasminu Šornu, direktorju podjetja Real-fin.

Zahvaljujem se Nadi Lukač, da mi je omogočila ogled svojega doma v starem mestnem jedru.

Hvala Barici Razpotnik z Oddelka za demografske statistike in življenjsko raven SURS za vse poslane statistične podatke.

Zahvaljujem se vsem anketirancem, ki so se odzvali na prošnjo za sodelovanje v anketi.

Zahvalila bi se tudi Sebastjanu Tkavcu, prof. informatike, ki mi je pomagal pri grafični podobi naloge in njenem oblikovanju, ter Juani Robidi, prof. slovenščine, za lektoriranje raziskovalne naloge.

Najlepše se zahvaljujem še mentorici Nataši Marčič, prof. geografije, za vodenje, svetovanje, usmerjanje, podporo in pomoč pri izdelovanju raziskovalne naloge.

Povzetek

Reurbanizacija je proces vračanja prebivalcev v mesta po daljšem času odseljavanja in hkrati kvalitativna preobrazba starih mest z izboljšanjem njihove fizične, socialne, okoljske, ekonomske strukture s pomočjo priseljevanja mladega in izobraženega prebivalstva.

Živim v starem mestnem jedru Celja in opažam, da mesto izgublja svojo kulturno in ambientalno kakovost ter identiteto, s čimer se niža kakovost življenja za tiste, ki živimo v mestnem jedru, in tiste, ki se vanj priseljujejo. Redke zelene površine se spreminjajo v parkirišča, veliko stavb je potrebnih celovite prenove. Želela sem ugotoviti značilnosti razvoja mesta Celje v luči sodobnih urbanih procesov, raziskati omejitve, ki so prisotne pri prenovi starega mestnega jedra, ugotoviti pogled pristojnih na Mestni občini Celje, stanovalcev Mestne četrti Center in dijakov naše šole za možnost revitalizacije centra mesta ter predlagati prenovo in oživitvev.

S pomočjo ankete, literature, terenskega dela in intervjujev sem ugotovila, da prenova mesta temelji na prenovi infrastrukture in pomembnih kulturno-zgodovinskih objektov, da je v mestu še vedno veliko degradiranih delov, ki čakajo na nove vsebine, da se v mesto selijo mlade tuje družine in da so pri prenovi velike omejitve zaradi varstva kulturne dediščine. Da bi mesto znova postalo središče druženja, sem na različnih lokacijah predlagala možnosti trajnostnih rešitev.

Ključne besede: reurbanizacija, trajnost, prihodnost, mladi, oživitev mesta

Kazalo

Zahvala.....	II
Povzetek.....	III
Kazalo.....	IV
Kazalo slik.....	VI
Kazalo grafov.....	VII
Kazalo tabel.....	VIII
1 Uvod.....	1
1.1 Opredelitev problema.....	1
1.2 Hipoteze.....	2
1.3 Metode dela.....	3
2 Lega in omejitev preučevanega območja.....	4
3 Nastanek in razvoj Celja.....	5
3.1 Demografske značilnosti Mestne občine Celje.....	9
3.1.1 Gibanje števila prebivalcev.....	9
3.1.2 Starostna struktura prebivalstva.....	11
3.1.3 Zaposlitvena sestava v Mestni občini Celje.....	13
3.1.4 Gibanje števila učencev na I. in III. osnovni šoli Celje.....	14
4 Od urbanizacije do reurbanizacije.....	17
4.1 Reurbanizacija.....	17
4.2 Reurbanizacija Celja.....	18
4.2.1 Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije.....	22
5 Terensko delo.....	26
5.1 Evidentiranje primerov dobre prakse.....	26
5.1.1 Osrednja knjižnica Celje in Pokrajinski muzej.....	26
5.1.2 Knežji dvorec in Špital za prjatle.....	28
5.1.3 Dvorišče celjske tržnice.....	29
5.1.4 Celovita prenova stavbe na Razlagovi ulici 7.....	30
5.1.5 Vodnikova ulica 14.....	31
5.1.6 Turistično informacijski center Celje.....	31
5.1.7 Tehnopark Celje.....	32
5.2 Evidentiranje območij, potrebnih prenove, in možne rešitve.....	32
5.2.1 Trenutno stanje dvorišča za Cankarjevo ulico.....	34
5.2.2 Dvorišče za poslopjem Nove KBM.....	34
5.2.3 Atrij za Metropolom.....	35
5.2.4 Dvorišče za Muzejem novejšje zgodovine.....	37
5.2.5 Novi prostori za rekreacijo na Savinjskem nabrežju pri Mestni plaži.....	38
5.2.6 Ureditev območja med Glavnim trgom 4 in Kocenovo ulico 2a.....	38
5.2.7 Ureditev podstrešij.....	39
6 Izvedba in analiza ankete.....	42
6.1 Analiza ankete za gimnazijce.....	42
6.2 Anketa za prebivalce MČ Center.....	46
7 Intervju.....	50

7.1	Intervju z županom Matijo Kovačem.....	50
7.2	Intervju z direktorjem občinske uprave Gregorjem Delejo.....	52
7.3	Intervju z direktorjem Nepremičnin Celje, d. o. o., Primožem Brvarjem.....	54
7.4	Intervju s stanovalci mestnega jedra Celja.....	56
	Razprava in zaključek.....	60
	Viri in literatura.....	67
	Priloge.....	70
	Anketa za srednješolce.....	70
	Anketa za stanovalce MČ Center.....	72

Kazalo slik

Slika 1: Zemljevid Mestne občine Celje	4
Slika 2: Zemljevid rabe tal in razporeditve dejavnosti v Celju ter lega MČ Center	4
Slika 3: Zemljevid srednjeveškega Celja z okolico in obzidjem	5
Slika 4: Celjska železnica leta 1847.....	6
Slika 5: Mestni vrvež na Stanetovi ulici	6
Slika 6: Starost stavb v MČ Center.....	7
Slika 7: Pogled s severa na novejša poslopja MČ Center	7
Slika 8: Prazni lokali in trgovine	8
Slika 9: Prazen Glavni trg popoldne	8
Slika 10: Prazne ulice centra mesta v večernih urah.....	8
Slika 11: Celje danes.....	8
Slika 12: Izvedeni projekti v Ljubljani: prenova Slovenske ceste, živahno Petkovškovo nabrežja in Metelkova mesto	17
Slika 13: Reurbanizacija Ljubljane (Cukrarna, nabrežje Ljubljanice, Center Rog in prenova stavbe).....	18
Slika 14: Prenova na Metelkovi in Masarykovi ter v Knafljevem prehodu	18
Slika 15: Reurbanizacija starega mestnega jedra Celja z območji pretežne rabe	19
Slika 16: Splošni pogoji za privlačno mestno jedro.....	20
Slika 17: Register kulturne dediščine	22
Slika 18: Prikaz pravnih režimov varstva kulturne dediščine eVRD	23
Slika 19: Glavni trg.....	26
Slika 20: Krekov trg.....	26
Slika 20: Osrednja knjižnica Celje in Pokrajinski muzej Muzejskim trgom	26
Slika 21: Osrednja knjižnica Celje in Pokrajinski muzej.....	27
Slika 22: Knežji dvorec in Mesto pod mestom.....	28
Slika 23: Del mestnega obzidja z Vodnim stolpom.....	28
Slika 24: Koncert – Špital za prjatle	28
Slika 25: Urejeno območje pri tržnici.....	29
Slika 26: Odprta kuhinja na celjski tržnici z Rimljanko	29
Slika 27: Razlagova ulica 7.....	30
Slika 28: Sprednja stran fasade	30
Slika 29: Končni rezultat prenove na Razlagovi 7.....	30
Slika 30: Prenova stavbe na Vodnikovi ulici.....	31
Slika 31: 3D-pogled prenovljene stavbe	31
Slika 32: TIC Celje	32
Slika 33: Zbirka arheoloških ostankov rimske Celeje	32
Slika 34: Tehnopark Celje	32
Slika 35: Prostori Tehnoparka	32
Slika 36: Razgled na mesto.....	32
Slika 37: Degradirana območja v MČ Center.....	33
Slika 38: Razpadajoče fasade Celja	33

Slika 39: Porušena hiša na Razlagovi čaka na celovito prenovu	33
Slika 40: Načrt za obnovo hiše	33
Slika 41: Dvorišče za Cankarjevo ulico	34
Slika 42: Dvorišče za poslovalnico Nova KBM	34
Slika 43: Knafljev prehod v Ljubljani	35
Slika 44: Trenutno stanje atrija za Metropolitom	36
Slika 45: Zamisel arhitekta G. Ramšaka	36
Slika 46: Zamisel obnove celotnega atrija	36
Slika 47: Zamisel Zgradbazamisi	36
Slika 48: Zamisel Zgradbazamisi	36
Slika 50: Za Muzejem novejšje zgodovine	37
Slika 49: Co-working	37
Slika 51: Dvorišče za Muzejem novejšje zgodovine	37
Slika 52: Načrt za revitalizacijo dvorišča	37
Slika 53: Trenutno otroško igrišče na nabrežju	38
Slika 54: Prosta zelenica, primerna za fitness na prostem	38
Slika 55: Knjižnica na prostem	38
Slika 56: Otroško igrišče	38
Slika 57: Območje na Kocenovi ulici danes	39
Slika 58: 3D-načrt za popolno prenovu območja	39
Slika 59: Mansarda v stavbi ZVKDS	40
Slika 60: Mansarda v stavbi ZVKDS	40
Slika 61: Urejena hiša s podstrešjem ob Savinjskem nabrežju	40
Slika 62: Terasa v MČ Center	41
Slika 63: Kavarna na terasi Razvojnega centra	41
Slika 64: Moderna podstrešja na Cankarjevi ulici	41
Slika 65: Gradnja stanovanjskih blokov v Dečkovem naselju	54
Slika 66: Parkirišča za Maksimilijanom in MOC	64
Slika 67: Prepletanje dejavnikov kakovostnega življenja	65
Slika 68: Razmišljanje mladih	66

Kazalo grafov

Graf 1: Gibanje števila prebivalcev v MOC	9
Graf 2: Gibanje števila prebivalcev v Celju	9
Graf 3: Gibanje števila prebivalcev v MČ Center	10
Graf 4: Starostna sestava v MČ Center	12
Graf 5: Indeks staranja v MOC in MČ Center	12
Graf 6: Starostna piramida MOC 2022	13
Graf 7: Starostna piramida MČ Center 2022	13
Graf 8: Zaposlitvena sestava v MOC, Celju in MČ Center	14
Graf 9: Spreminjanje števila učencev na I. in III. osnovni šoli Celje	14

Graf 10: Spreminjanje števila učencev na I. in III. osnovni šoli Celje	15
Graf 11: Število subvencioniranih obrokov na III. osnovni šoli Celje	16
Graf 12: Območje prebivališča anketirancev	42
Graf 13: Pozitivne strani življenja v mestu	42
Graf 14: Ideje za izboljšanje kakovosti življenja v Celju	43
Graf 15: Načrti za nadaljnje izobraževanje dijakov	43
Graf 16: Pogoji srednješolcev za vrnitev v Celje	44
Graf 17: Starostna struktura anketirancev	46
Graf 18: Izobrazbena struktura anketirancev	46
Graf 19: Ali je hiša, v kateri živite, obnovljena?	47
Graf 20: Kakovost bivanja v mestnem jedru	47
Graf 21: Ali imate na voljo parkirišče?	48
Graf 22: Predlogi stanovalcev za izboljšanje življenja	48
Graf 23: Nadaljnji načrti anketirancev glede življenja v mestnem jedru	49

Kazalo tabel

Tabela 1: Indeks gibanja števila prebivalcev	10
Tabela 2: Državljanstvo prebivalcev MČ Center leta 2022	11
Tabela 3: Število tujih učencev s prvotnim državljanstvom na III. osnovni šoli Celje	15

1 Uvod

1.1 Opredelitev problema

Biser ob Savinji, knežje mesto, mesto bogate kulturne dediščine, najhitreje razvijajoče se mesto Slovenije, nekoč tretje, danes četrto mesto po velikosti in gospodarski moči, mesto, ujeta v preteklost. Celje. Mesto z bogato zgodovino. Rimska Celeia, srednjeveško Celje, mesto, ki je ob zgraditvi južne železnice v drugi polovici 19. stoletja doživelo hiter razvoj industrije, najhitrejšo rast pa v drugi polovici 20. stoletja zaradi množičnega priseljevanja in industrializacije. V osemdesetih letih prejšnjega stoletja je suburbanizacija spremenila podobo nekdanjih obmestij. Po prehodu na tržno gospodarstvo se je proces preobrazbe nadaljeval. Industrija je propadala, nove prometne povezave so povezale mesto z ožjo in širšo okolico. Žal pa je začelo propadati tudi staro mestno jedro. Prebivalstvo se je začelo odseljevati, trgovine in lokali so počasi zapirali vrata. Trend praznjenja pritličij se nadaljuje tudi danes.

Živim v starem mestnem jedru in opažam, da se niža kakovost življenja za tiste, ki v njem živimo, in tiste, ki se vanj priseljujejo. Redke zelene površine se spreminjajo v parkirišča, veliko stavb je potrebnih celovite prenove. Zato sem želela raziskati, kako bi lahko mestno središče znova postalo središče druženja in mesto, v katerem bo prijetno živeti. Želela sem ugotoviti značilnosti razvoja mesta Celja v luči sodobnih urbanih trendov od urbanizacije, suburbanizacije, reurbanizacije in gentrifikacije, raziskati omejitve, ki so prisotne pri prenovi starega mestnega jedra, ugotoviti pogled pristojnih na Mestni občini Celje, stanovalcev Mestne četrti Center in dijakov naše šole na možnosti revitalizacije centra mesta ter s pomočjo terenskega dela in literature predlagati možnosti njegove prenove in oživitve.

Razlaga pojmov

Pojem **urbanizacija** izhaja iz latinske besede *urbs*, ki pomeni mesto. Je kompleksen pojav, njena najosnovnejša definicija pa je »širjenje mest in mestnega načina življenja, ki povzroča demografske, družbene, gospodarske, morfološke spremembe«.¹

Suburbanizacija je »proces razseljevanja prebivalstva in dejavnosti iz mesta ali iz strnjeno zazidanega mestnega območja na mestno obrobje ali v okolico mesta«.²

Reurbanizacija je »proces vračanja prebivalcev v mesta po daljšem času odseljevanja iz njih in ponovna rast števila prebivalcev v mestnih območjih«, lahko pomeni: »ponovna urbanizacija nekoč že urbaniziranih in kasneje opuščenih območij v mestu« ali pa »kvalitativna preobrazba

¹ Povzeto po <https://isjfr.zrc-sazu.si/sl/terminologisce/slovarji/urbanisticni/iskalnik?iztocnica=urbaniz%C3%A1cija>, dostop 12. 1. 2023.

² Povzeto po <https://isjfr.zrc-sazu.si/sl/terminologisce/slovarji/urbanisticni/iskalnik?iztocnica=suburbaniz%C3%A1cija>, dostop 18. 1. 2023.

starih mest z izboljšanjem njihove fizične, socialne, okoljske, ekonomske strukture, kamor se priseljuje mlado in izobraženo prebivalstvo».³

Gentrifikacija najpogosteje pomeni »priseljavanje prebivalcev srednjega in višjega sloja v prenovljena območja, praviloma v mestnih središčih ali njihovi bližini, in odseljevanje revnega prebivalstva zaradi povišanja stroškov bivanja«,⁴ lahko pa pomeni tudi spreminjanje prvotne namembnosti pretežno bivalnih mestnih predelov z lokalnim prebivalstvom s pozidavo, prenovo v predele s turistično, storitveno namembnostjo višjega razreda.

Turistifikacija zajema vse vplive, ki jih ima turizem na neko okolje, in posledično tudi vse spremembe, ki jih prinaša. Pod pojmom turistifikacija razumemo tudi sociokulturne spremembe kraja, spremembe navad in običajev domačinov.⁵

Beseda **revitalizacija** izhaja iz latinščine, s predpono *re-* v pomenu »ponovno, spet« in besede *vitalis* pomeni »življenjski«. Torej pomeni nekaj revitalizirati, narediti, da ponovno zaživi, se obnovi.⁶

1.2 Hipoteze

Pred raziskovanjem sem postavila naslednje hipoteze:

Hipoteza 1: Število prebivalcev v Mestni občini Celje (MOC) in v Celju se od leta 1991 povečuje, v mestnem jedru (v Mestni četrti Center) pa zmanjšuje.

Hipoteza 2: Prenova mestnega jedra temelji predvsem na prenavljanju infrastrukture.

Hipoteza 3: V mestnem jedru je raznolika trgovska in gostinska ponudba.

Hipoteza 4: MOC v prihodnje načrtuje tudi temeljito prenovo in ureditev stanovanj, namenjenih mladim družinam.

Hipoteza 5: Anketirani in intervjuvani prebivalci MČ Center so zadovoljni s kakovostjo življenja in tudi gimnazijci vidijo svojo prihodnost v Celju.

³ Povzeto po <https://fran.si/iskanje?View=1&Query=reurbanizacija&All=reurbanizacija>, dostop 20. 1. 2023.

⁴ Povzeto po <https://isjfr.zrc-sazu.si/sl/terminologisce/slovarji/urbanisticni/iskalnik?iztocnica=gentrifik%C3%A1cija>, dostop 24. 2. 2023.

⁵ Povzeto po <https://repozitorij.uni-lj.si/Dokument.php?id=124487&lang=slv>, dostop 21. 2. 2023.

⁶ Povzeto po <https://fran.si/iskanje?View=1&Query=revitalizacija&hs=1>, dostop 20. 2. 2023.

1.3 Metode dela

Pri raziskovanju sem uporabila naslednje raziskovalne metode:

- delo z literaturo,
- terensko delo in fotografiranje,
- kartiranje,
- intervju,
- anketiranje in analiza ankete.

Najprej sem pregledala obstoječo literaturo na spletu in v knjižnici. Pri zbiranju literature in razlagi pojmov mi je pomagal tudi dr. Dejan Cigale s Filozofske fakultete v Ljubljani. Podatke o stavbnem fondu sem dobila z GURS, veliko gradiva so mi posredovali z Oddelka za okolje in prostor na Mestni občini Celje. Vse statistične podatke mi je posredovala Barica Razpotnik s SURS.

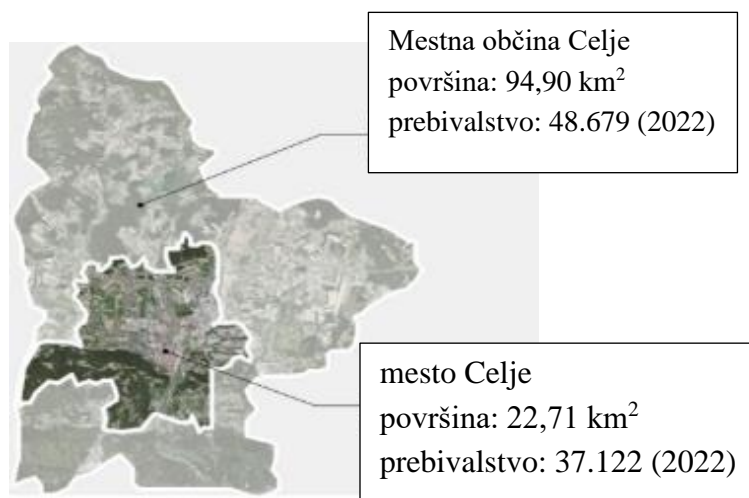
Veliko koristnih informacij sem dobila z intervjuji, ki sem jih opravila s pristojnimi na Mestni občini Celje, z županom in direktorjem javne uprave, ki tudi živita v mestnem jedru, s pristojnimi z Zavoda za varstvo kulturne dediščine v Celju, direktorjem neprofitne stanovanjske organizacije Nepremičnine, d. o. o, ki jo je ustanovila Mestna občina Celje in s stanovalci mestnega jedra Celje. Prav tako sem opravila pogovor z zaposlenimi v celjskem arhitekturnem biroju Zgradbazamislji in ravnateljem III. osnovne šole Celje.

Sestavila sem dva anketna vprašalnika, enega za stanovalce starega mestnega jedra in spletno anketo na spletni strani 1ka.ankete za srednješolce. Zbrane podatke sem analizirala in jih predstavila v grafični obliki.

Na terenu sem fotografirala degradirana območja in primere dobre prakse ter jih označila na karti.

2 Lega in omejitev preučevanega območja

Celje je zgodovinsko in sodobno mesto obnem, saj se na njegovem prostoru srečujeta več kot dvatisočletna zgodovina in odprtost razvojnim procesom širnega sveta. Leži ob sotočju Savinje in Voglajne v jugovzhodnem delu Celjske kotline. Je del Savinjske regije in je poslovno, gospodarsko, kulturno, šolsko ter zdravstveno središče te regije. Mestna občina Celje je ena od dvanajstih mestnih občin v Republiki Sloveniji. Razteza se na 94 km² površine in ima 48.679 prebivalcev, mesto Celje pa 37.122 prebivalcev.⁷ Mestna občina Celje je razdeljena na deset mestnih četrti in devet krajevnih skupnosti. V raziskovalni nalogi sem se omejila na območje strogega mestnega jedra, Mestno četrt Center.

Slika 1: Zemljevid Mestne občine Celje⁸

Slika 2: Zemljevid rabe tal in razporeditve dejavnosti v Celju ter lega MČ Center⁹

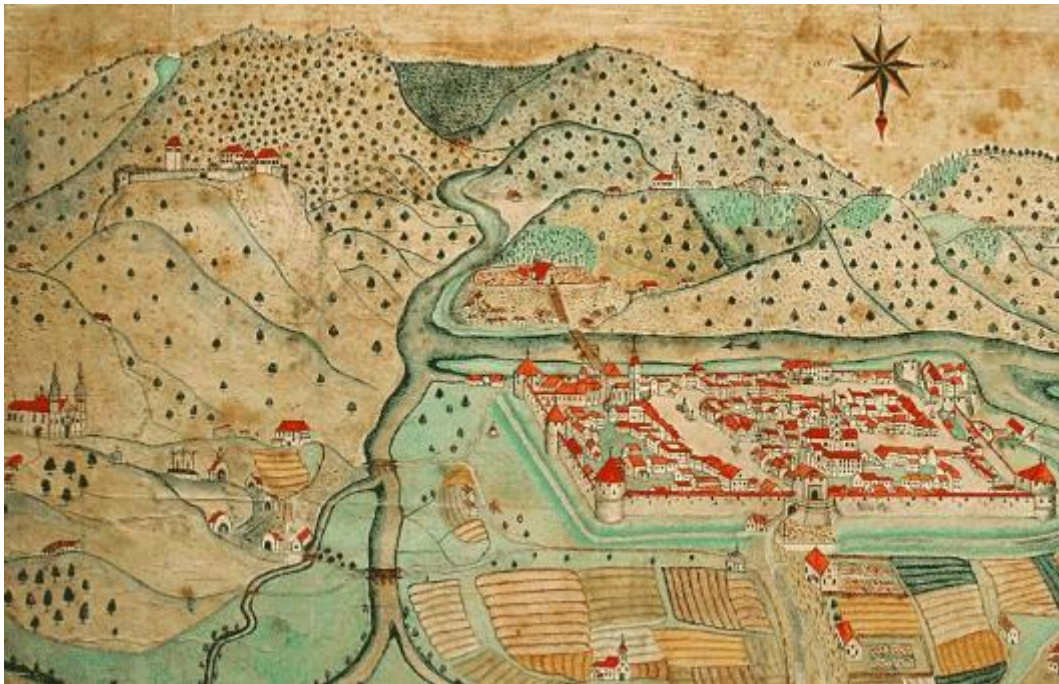
⁷ Povzeto po <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/05I2002S.px>, dostop 17. 1. 2023.

⁸ Povzeto po <https://dk.um.si/Dokument.php?id=158209&lang=slv>, dostop 1. 3. 2023.

⁹ Povzeto po <https://dk.um.si/Dokument.php?id=158209&lang=slv> in [Zelene površine \(celje.si\)](https://www.zelene-povrsine.si), dostop 1. 3. 2023.

3 Nastanek in razvoj Celja

Celje je eno izmed najstarejših naselij na Spodnjem Štajerskem. Na zametke Celja naletimo že v obdobju prazgodovine, začetki razvoja mesta pa segajo v čas mlajše železne dobe, ko so se na severno stran Miklavškega hriba poselili Kelti. Sledili so Rimljani in nastala je rimska Celeia z razvitimi prometnimi potmi, obrtjo in urejeno kanalizacijo. Na razvito rimsko civilizacijo kažejo arheološke izkopanine in najdbe, ki jih v Celju kar mrgoli. Po spremembi rečne struge Savinje, več vojaških vpadih na takratno ozemlje, propadu zahodnorimskega cesarstva in po preseljevanju ljudstev je bilo mesto nekaj stoletij popolnoma opustošeno. Največji razcvet je Celje doživelo v času vladavine grofov Celjskih in je imelo pomembno tržno vlogo. Celjski grof Friderik II. mu je 11. 4. 1451 podelil mestne pravice. To je še danes praznik MOC. Celjski so vladali vse do leta 1456, ko je rodbina izgubila zadnjega moškega potomca in so jih nadomestili Habsburžani. Mestno obzidje je svojo obrambno funkcijo obdržalo vse do konca 18. stoletja.

Slika 3: Zemljevid srednjeveškega Celja z okolico in obzidjem¹⁰

V letu 1798 je mesto zajel velik požar in zgorela je večina poslopij. Mesto so pestile tudi številne poplave. Celje je doživelo v drugi polovici 19. stoletja veliko preobrazbo. K temu je prispevala gradnja železnice leta 1847 in z njo povezan gospodarski ter kulturni razvoj. Začela se je razvijati industrija, 1873 tovarna cinka (Cinkarna Celje) in 1894 tovarna emajlirane posode Westen (EMO). Pospesena industrializacija 19. stoletja in tehnični napredek sta pospešila hitro rast predmestij in primestnih naselij v ožjem obmestnem pasu. Leta 1871 je občina sprejela prvi mestni razširitveni in regulacijski načrt, s katerim so določili potek novo

¹⁰ Vir: <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/ea/Celje-1441.JPG>, dostop 21. 1. 2023.

načrtovanih ulic. Začel se je urbanistični poseg v prostor, ki je v začetku 20. stoletja dal mestu pridih pravega evropskega mesta s fasadami po dunajskem in graškem zgledu. Zelene površine v mestu so se vedno bolj krčile. Na novo so bile zgrajene številne javne stavbe (Narodni dom, mestna hranilnica), nasproti železniške postaje pa so celjski nemški meščani postavili monumentalno Nemško hišo, današnji Celjski dom. V začetku 20. stoletja so se začeli organizirati razni obrtniški shodi, ki so celjskim obrtnikom dajali spodbudo, da so se začeli načrtneje ukvarjati s sejmsko dejavnostjo, ki je še danes ena izmed ključnih pri razpoznavnosti mesta.

Slika 4: Celjska železnica leta 1847¹¹

Po drugi svetovni vojni je mesto doživelo intenziven razvoj industrije in stanovanjskih sosesk v neposrednem zaledju mesta (Otok, Dolgo polje, Gaberje, Hudinja, Nova vas, Ostrožno, Lava ...). Širila so se blokovska naselja in naselja enodružinskih hiš. Število prebivalcev se je v 20. stoletju skoraj podvojilo, od okoli 23.000 leta 1948 na skoraj 40.000 leta 1981. Za povojni razvoj mesta je bil značilen tudi izreden priliv slovenskega in tujega prebivalstva. Mesto je postalo pomembno gospodarsko, upravno, šolsko središče regije z živahnim utripom v starem mestnem jedru.¹²

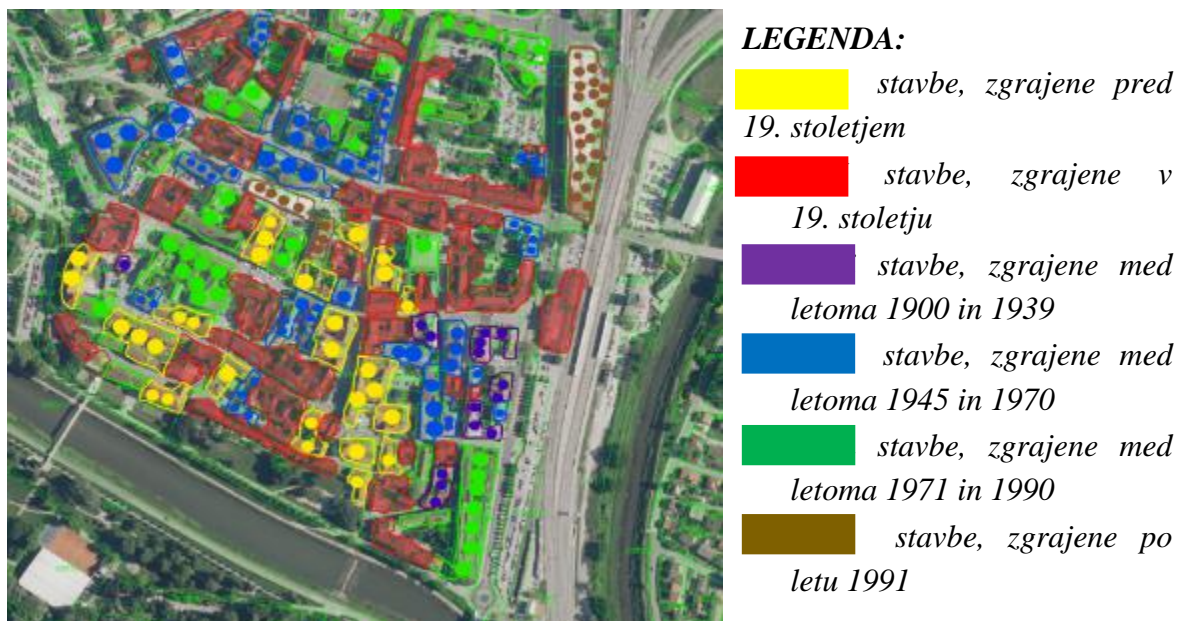
Slika 5: Mestni vrvež na Stanetovi ulici

Takemu povečanju je sledila tudi prenova starega mestnega jedra Celja v več prepoznavnih urbanističnih in arhitekturnih obdobjih do začetka 21. stoletja, ko se je oblikovala sodobna podoba mesta.¹³

¹¹ Vir: <https://www.celje.info/wp-content/uploads/2021/04/prvi-vlak-celje.jpg>, dostop 2. 3. 2023.

¹² Vir: [Strategija razvoja starega mestnega jedra Celja \(celje.si\)](https://www.celje.si/Strategija-razvoja-starega-mestnega-jedra-Celja), dostop 22. 12. 2022.

¹³ Povzeto po <https://www.stat.si/StatWeb/Field/Index/17/104>, dostop 12. 12. 2022.

14

Slika 6: Starost stavb v MČ Center

S pomočjo javnega pogleda na spletni strani GURS sem naredila karto starosti stavb v mestnem jedru. S karte je razvidno, da je bilo največ stavb zgrajenih do leta 1900 in v času Jugoslavije do leta 1990. Po letu 1991 novogradenj, razen Celeia parka (na sliki spodaj levo) in Rimljanke, ni.

Slika 7: Pogled s severa na novejša poslopja MČ Center¹⁵

Po letu 1991 je veliko nepremičnin zamenjalo lastnika. Nekatere stavbe so začele vidno propadati, stara stanovanja so se začela prazniti, nekatera so spremenila namembnost. V mestu so ostale terciarne in kvartarne dejavnosti – frizerji, kavarne, restavracije, šole, trgovine, banke, odvetniške pisarne ... Zaradi zvišanja najemnin je precej trgovin in obrtnih delavnic zaprlo svoja vrata oziroma so se preselili v nova trgovska središča ob mestnih vpadnicah.

¹⁴ Vir: <https://ipi.eprostor.gov.si/jv/>, dostop 13. 1. 2023.

¹⁵ Vir: <https://prostor.celje.si/pregledovalnik/3d-interaktivno-celje/map>, dostop 20. 2. 2023.

Slika 8: Prazni lokali in trgovine¹⁶

Slika 9: Prazen Glavni trg popoldne¹⁷

Slika 10: Prazne ulice centra mesta v večernih urah¹⁸

Prebrala sem, da se Celje danes iz tipičnega industrijskega mesta, znanega po bazični industriji, v zadnjih letih razvija v mesto storitvenih dejavnosti z velikim številom razvojno propulzivnih in inovativnih podjetij. Turizem in logistične storitve pa dopolnjuje svež podjetniški duh mesta in regije z močnim zgodovinskim pečatom.¹⁹ V mestu delujeta tudi Regijsko študijsko središče in Inkubator Savinjske regije.

V času lokalnih volitev sem v Delu (12. 11. 2022) zasledila prispevek Karla Lipnika, v katerem avtor posebej omeni, da je knežje mesto v zadnjih štirih letih doživelo največji upad prebivalstva med 12 mestnimi občinami, da ima skromno rast stanovanj in relativno visoko stopnjo brezposelnosti, da se kar 45 % zaposlenih vozi na delo v sosednje občine, da ima velik upad rodnosti. Je druga najbolj zadolžena mestna občina. Celju, mestu s pestro zgodovino, manjka nova identiteta, ki bi pritegnila mlade, da ostanejo.²⁰

Slika 11: Celje danes²¹

¹⁶ Foto: Ema Šarman, 12. 2. 2023.

¹⁷ Foto: Ema Šarman, 12. 2. 2023.

¹⁸ Foto: Ema Šarman, 14. 2. 2023.

¹⁹ Povzeto po [Celjsko gospodarstvo – Celje International \(celje-international.com\)](http://Celjsko_gospodarstvo_-_Celje_International_(celje-international.com)), dostop 14. 12. 2022.

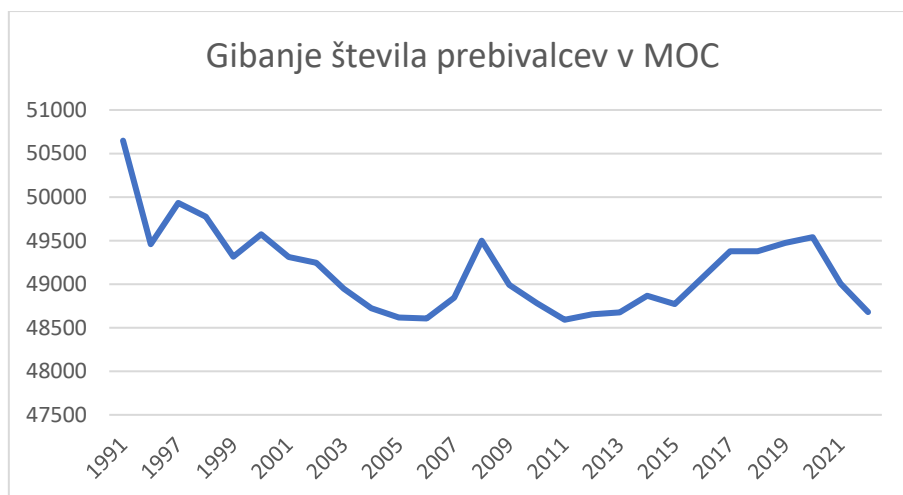
²⁰ Povzeto po Celje, ujeta v preteklosti (Lipnik, K., 12. 11. 2022, Delo).

²¹ Vir: [Celje \(poi.si\)](http://Celje_(poi.si)), dostop 14. 12. 2022.

3.1 Demografske značilnosti Mestne občine Celje

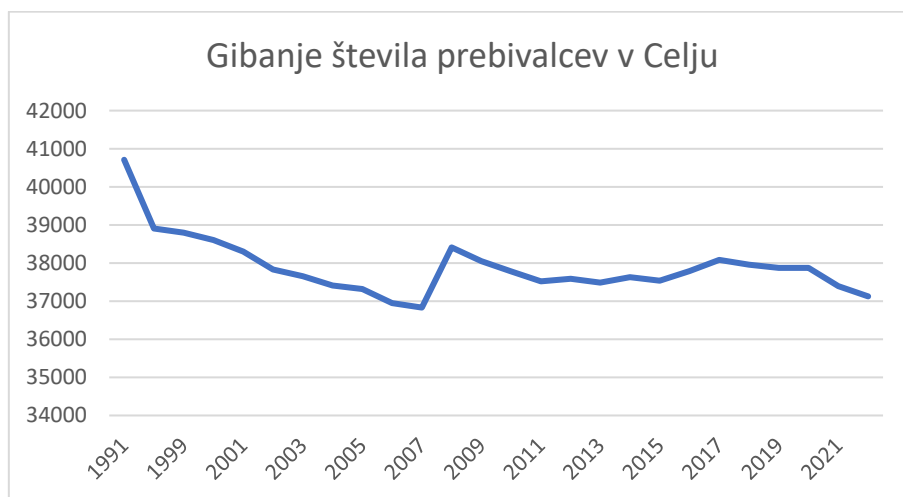
3.1.1 Gibanje števila prebivalcev

Želela sem ugotoviti, kako se je spreminjalo število prebivalcev v MOC, Celju in MČ Center, zato sem analizirala dosegljive statistične podatke, ki so mi jih poslali s SURS, od leta 1991 do leta 2022.

Graf 1: Gibanje števila prebivalcev v MOC²²

Na grafu je razvidno gibanje števila prebivalcev v MOC od leta 1991 do 2022. Od leta 1991 (50.648) je število prebivalstva začelo upadati, in sicer do leta 2006, ko je doseglo 48.600 prebivalcev, nato je zrastle na 49.501, leta 2011 pa doseže 48.592. Leta 2020 je bilo 49.500 prebivalcev, leta 2022 pa 48.679. Število se je zmanjšalo za 1969 prebivalcev.

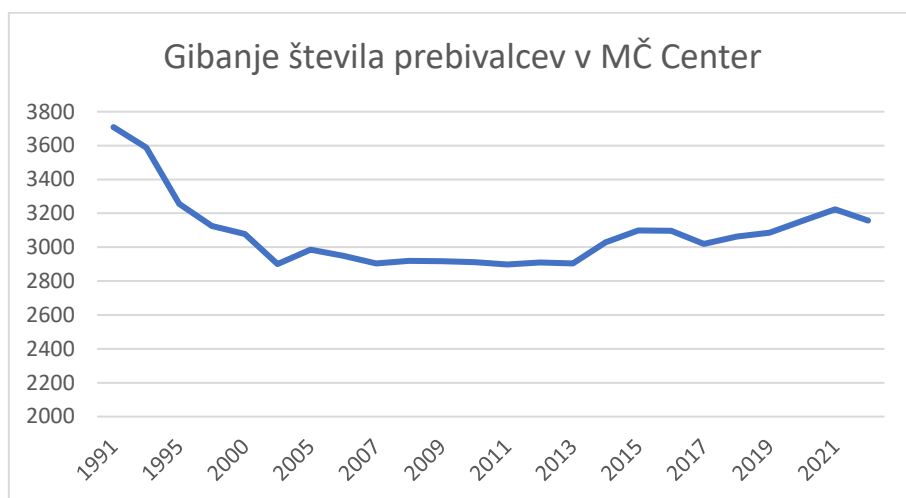

Graf 2: Gibanje števila prebivalcev v Celju²³

²² Povzeto po SURS, dostop 27. 2. 2023.

²³ Povzeto po SURS, dostop 27. 2. 2023.

Trend gibanja števila prebivalcev v Celju je podoben kot v MOC. Od leta 1991 (40.710) do 2007 je število prebivalcev padlo pod 37.000, leta 2008 doživelo rast (38.408 prebivalcev), leta 2022 je bilo v Celju 37.122 prebivalcev. Število se je zmanjšalo za 3588 prebivalcev.

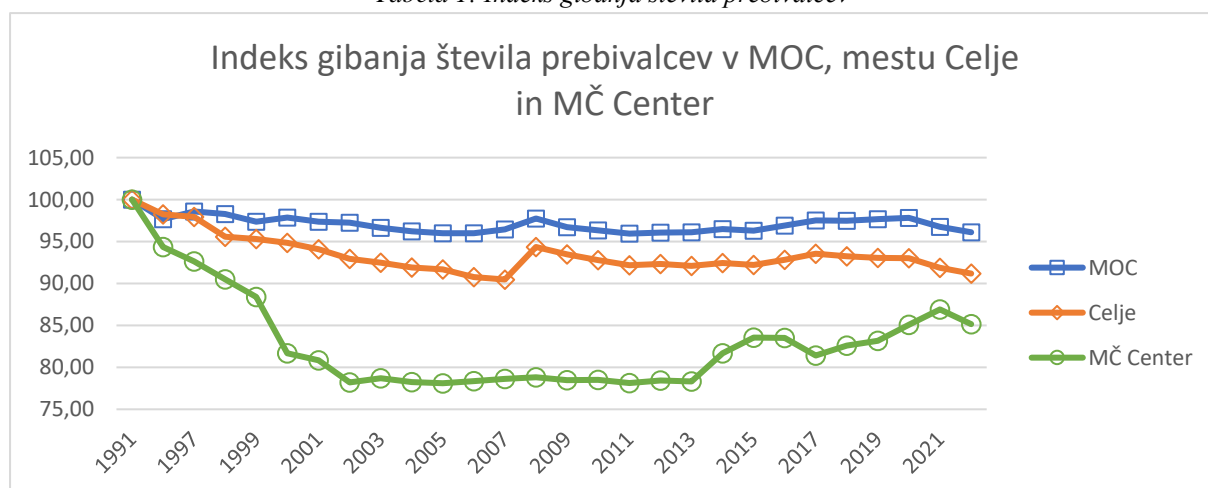

Graf 3: Gibanje števila prebivalcev v MČ Center²⁴

Trend gibanja števila prebivalcev v MČ Center se od Celja in MOC razlikuje. Najprej je število prebivalcev močno upadlo, od 3709 prebivalcev leta 1991 do 2900 leta 2002, nato stagniralo in od leta 2013 postopno narašča. Leta 2022 je bilo po statističnih podatkih v MČ Center 3158 prebivalcev, kar je za 551 prebivalcev manj kot leta 1991 in za 258 več kot leta 2013.

Na grafu, ki prikazuje spreminjanje indeksa gibanja števila prebivalstva v MOC, Celju in MČ Center, opazimo, da se je število prebivalcev najhitreje zniževalo v MČ Center, nato je stagniralo, sedaj pa počasi narašča.

Tabela 1: Indeks gibanja števila prebivalcev

²⁴ Vir: SURS, dostop 27. 2. 2023.

Po podatkih SURS je leta 2022 živel v MČ Center 612 tujih državljanov, kar je približno 20 %, če pa pogledamo še državo prvega prebivališča, je delež Slovencev 71 %, na drugem mestu so državljani BiH z 10 %, na tretjem pa državljani Kosova.

Tabela 2: Državljanstvo prebivalcev MČ Center leta 2022²⁵

	Državljanji Slovenije	Tuji državljani	Skupaj
Država prvega prebivališča	2546	562	3108
Slovenija	2204	0	2204
Bosna in Hercegovina	133	190	323
Kosovo	19	222	241
Srbija	53	55	108
Hrvaška	77	14	91
Severna Makedonija	20	32	52
Črna gora	5	9	14
Nemčija	7	3	10
Ukrajina	*	*	9
Ruska federacija	*	*	7
Italija	*	*	5
Francija	*	*	4
Združeno kraljestvo	*	*	3
Združene države Amerike	*	*	3
druge države	16	18	34

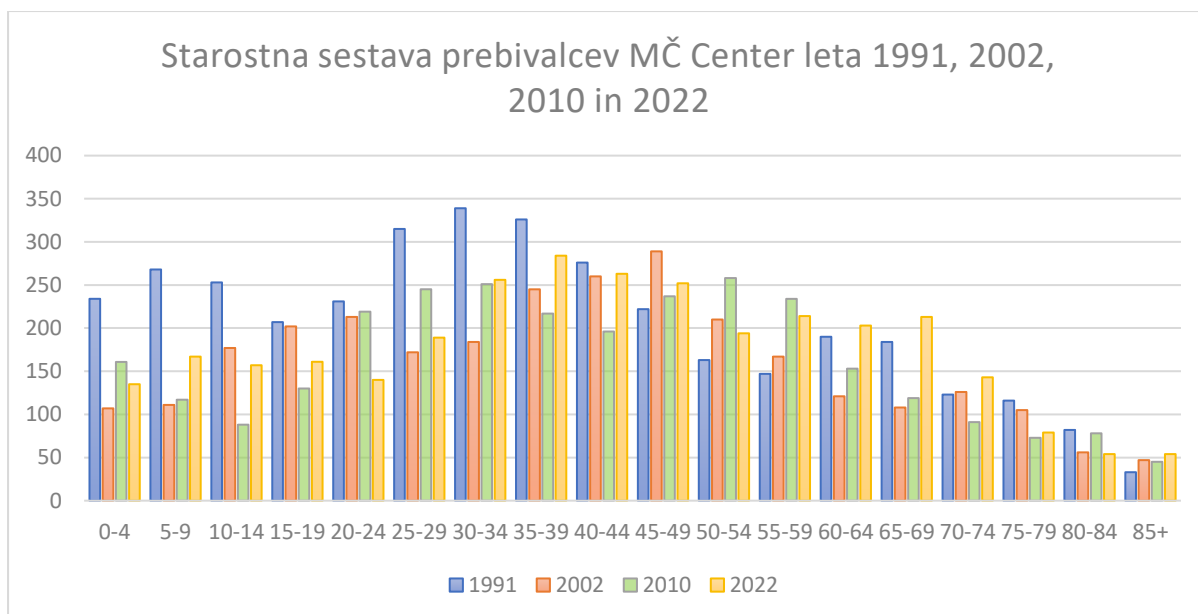
Opomba: * ni znano

3.1.2 Starostna struktura prebivalstva

Podatki o starostni strukturi prebivalstva v MČ Center kažejo na očitno staranje prebivalstva in višanje indeksa staranja. S SURS sem dobila podatke popisov prebivalstva za leti 1991 in 2002 ter podatke za obdobje med letoma 2010 in 2022.

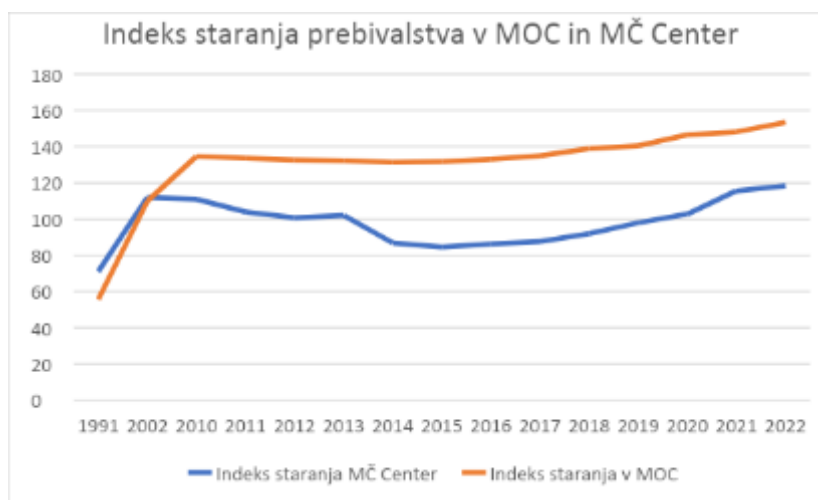
Če primerjamo spreminjanje starostne strukture od leta 1991 do 2022, vidimo, da je leta 1991 najbolj prevladovalo prebivalstvo v starostnih skupinah od 0 do 39 let, medtem ko je danes več prebivalcev v višjih starostnih skupinah. V primerjavi z letom 2002 je leta 2022 pozitivna rast prebivalstva od 5 do 19 let. Najmanjše spremembe so vidne v starostni skupini nad 70 let, vendar je opazen trend povečevanja starejših starostnih skupin prebivalstva od 70 do 74 let in nad 85 let.

²⁵ Povzeto po SURS, dostop 27. 2. 2023.

Graf 4: Starostna sestava v MČ Center

Pomemben podatek pri analizi starostne strukture prebivalstva je indeks staranja, ki nam pove razmerje med starostno skupino od 0 do 14 let in skupino prebivalcev nad 65 let starosti. Ugodni indeksi staranja so pod številom 40, indeksi, ki so višji od 70, pa kažejo na poslabšanje starostne strukture prebivalstva.²⁶

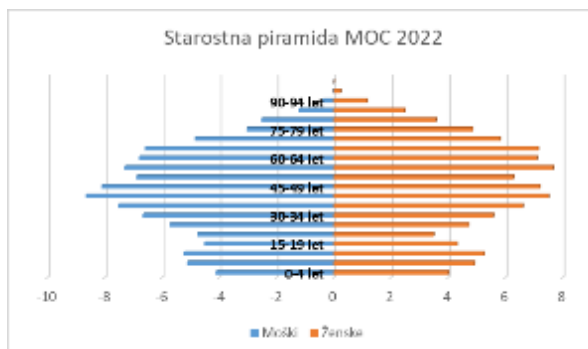

Graf 5: Indeks staranja v MOC in MČ Center

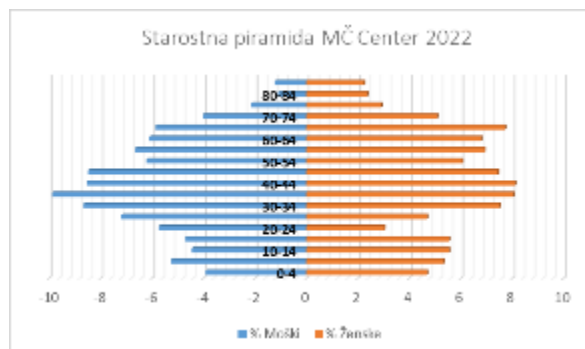
V MČ Center je bil indeks staranja po letu 1991 višji kot v MOC, od leta 2002 pa je nižji in je v letu 2022 dosegel vrednost 120. Med prebivalci te občine je bilo število najstarejših – tako kot v večini slovenskih občin – večje od števila najmlajših. Za MOC je bila višja vrednost tega indeksa (158) kot za celotno Slovenijo (139). Podatek nam pove, da se povprečna starost prebivalcev te občine dviga v povprečju hitreje kot v celotni Sloveniji.

²⁶ Povzeto po SURS, dostop 20. 2. 2023.

Reurbanizacija Celja med sedanostjo in prihodnostjo

Graf 6: Starostna piramida MOC 2022

Graf 7: Starostna piramida MČ Center 2022

Če primerjamo obe starostni piramidi, lahko vidimo, da je v MČ Center večji delež starejšega prebivalstva, pa tudi mlajšega prebivalstva.

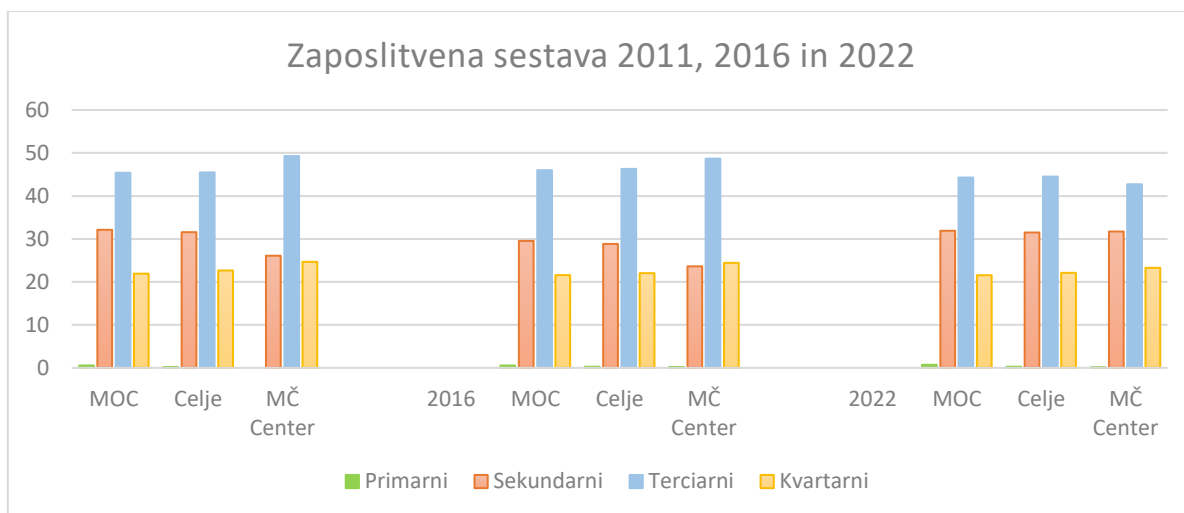
3.1.3 Zaposlitvena sestava v Mestni občini Celje

V Mestni četrti Center je bilo leta 1991 zaposlenih 1360 prebivalcev, kar je takrat predstavljalo 36,7 % prebivalstva tega območja. Do leta 2002 se je število zaposlenih zmanjšalo za 20 % in je znašalo 1088 prebivalcev. Do leta 2022 je število zaposlenih v MČ Center ponovno narastlo na 1349, kar je skoraj toliko kot leta 1991. Od leta 2014 se znižuje tudi število brezposelnih, to je leta 2014 znašalo 301, v lanskem letu pa skoraj 100 manj, in sicer 206. Trend statusne aktivnosti je v MOC in Celju podoben kot v MČ Center, število zaposlenih se torej zvišuje, število brezposelnih pa znižuje.

Tabela 2: Delež zaposlenih po posameznih sektorjih dejavnosti

	Zaposleni SKUPAJ	Prim. sektor	Sek. sektor	Terc. sektor	Kvart. sektor
LETO 2011					
MOC	19.554	0,53	32,12	45,39	21,92
Celje	15.004	0,21	31,57	45,45	22,66
MČ Center	1123	0,00	26,09	49,24	24,67
LETO 2016					
MOC	18.991	0,55	29,54	45,97	21,58
Celje	14.452	0,27	28,84	46,32	22,03
MČ Center	1109	0,18	23,62	48,69	24,44
LETO 2022					
MOC	21.331	0,71	31,90	44,29	21,56
Celje	16.121	0,30	31,49	44,52	22,11
MČ Center	1349	0,15	31,73	42,70	23,28

Delež zaposlenih v primarnem sektorju (kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo, lov) je povsod manjši od enega odstotka. V sekundarnem sektorju (industrija, energetika, gradbeništvo, rudarstvo) je še vedno zaposlena tretjina prebivalcev, v MČ Center se je delež zvišal.

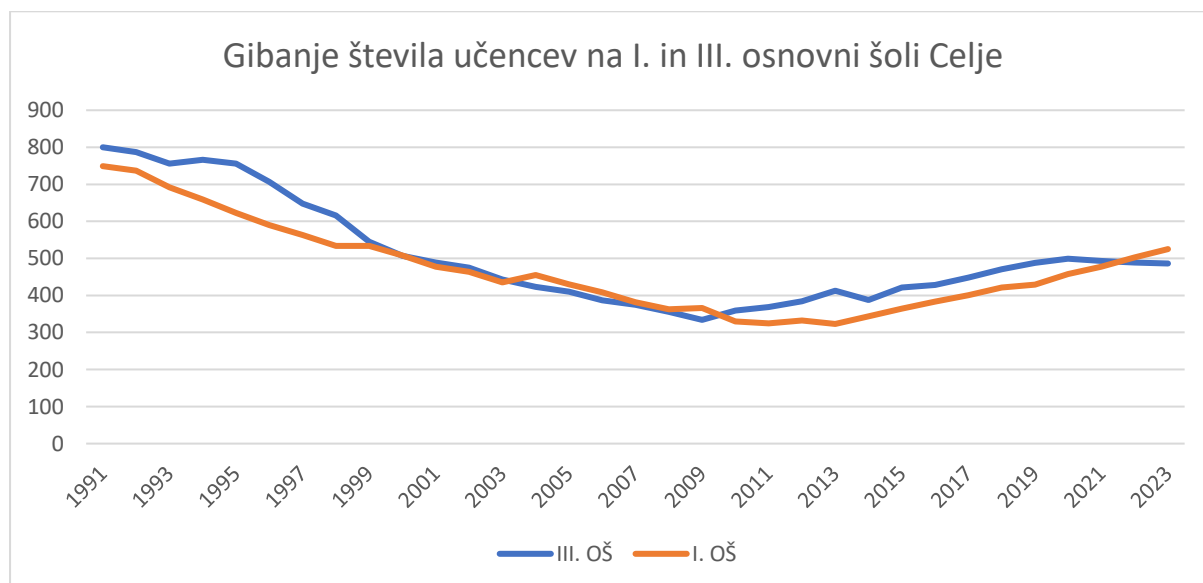

Graf 8: Zaposlitvena sestava v MOC, Celju in MČ Center

Pri deležu zaposlenih v terciarnem sektorju (večinoma storitvene dejavnosti) opazimo rahlo zmanjševanje. Delež zaposlenih v kvartarnem sektorju (šolstvo, zdravstvo, javna uprava) se v desetih letih skoraj ni spremenil.

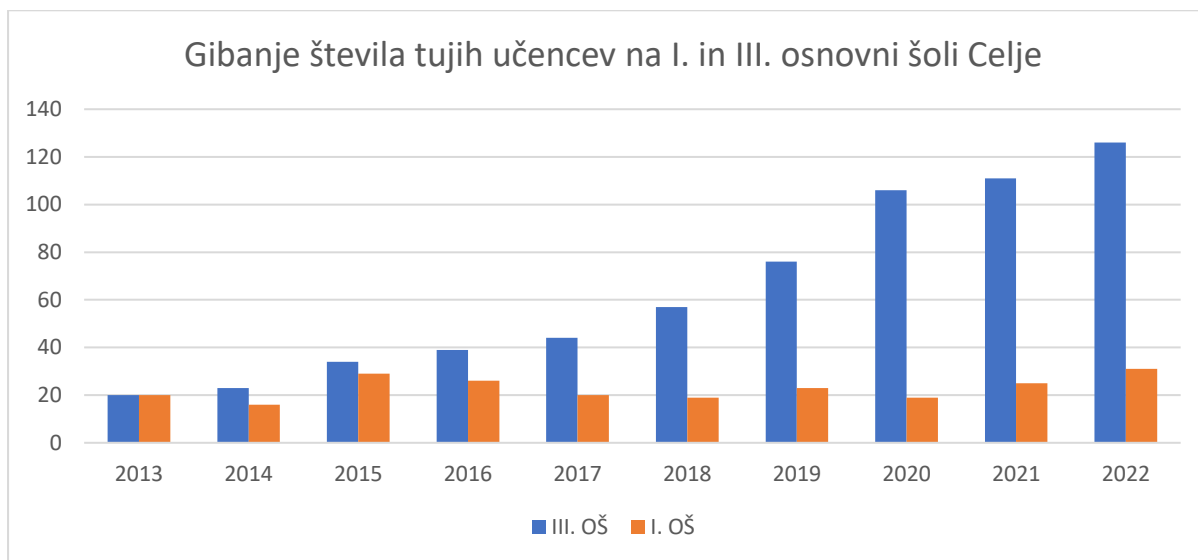
3.1.4 Gibanje števila učencev na I. in III. osnovni šoli Celje

Ker podatki o izobrazbeni in socialni strukturi prebivalstva v MČ Center niso bili dosegljivi, sem se obrnila na Aleksandra Vrhovška, ravnatelja III. osnovne šole Celje, in dobila podatke o spreminjanju števila učencev, njihovi narodnostni sestavi (prvotno državljanstvo) in subvencionirani prehrani za III. osnovno šolo Celje in I. osnovno šolo Celje, ki leži neposredno ob MČ Center, in sicer od leta 1991 pa do leta 2023. Vsi podatki so bili podani anonimno, torej samo število učencev.

Graf 9: Gibanje števila učencev na I. in III. osnovni šoli Celje

Trend gibanja števila učencev se je na obeh obravnavanih šolah spreminjal približno enako. Po osamosvojitvi sta obe šoli imeli malo manj kot 800 učencev, v dvajsetih letih pa je število vsake šole upadlo na manj kot 400 učencev. Prebivalstvo se je izseljevalo iz mestnega jedra na mestno obrobje in tam so nastajale tudi nove šole. Od leta 2010 se število učencev na I. in III. osnovni šoli Celje povečuje, a najverjetneje ne bo doseglo števila, ki ga je imelo v devetdesetih letih prejšnjega stoletja.

Graf 10: Gibanje števila učencev na I. in III. osnovni šoli Celje

Število učencev, ki imajo tuje državljanstvo, narašča hitreje na III. osnovni šoli Celje. Največ jih je šola zabeležila lani, in sicer 126.

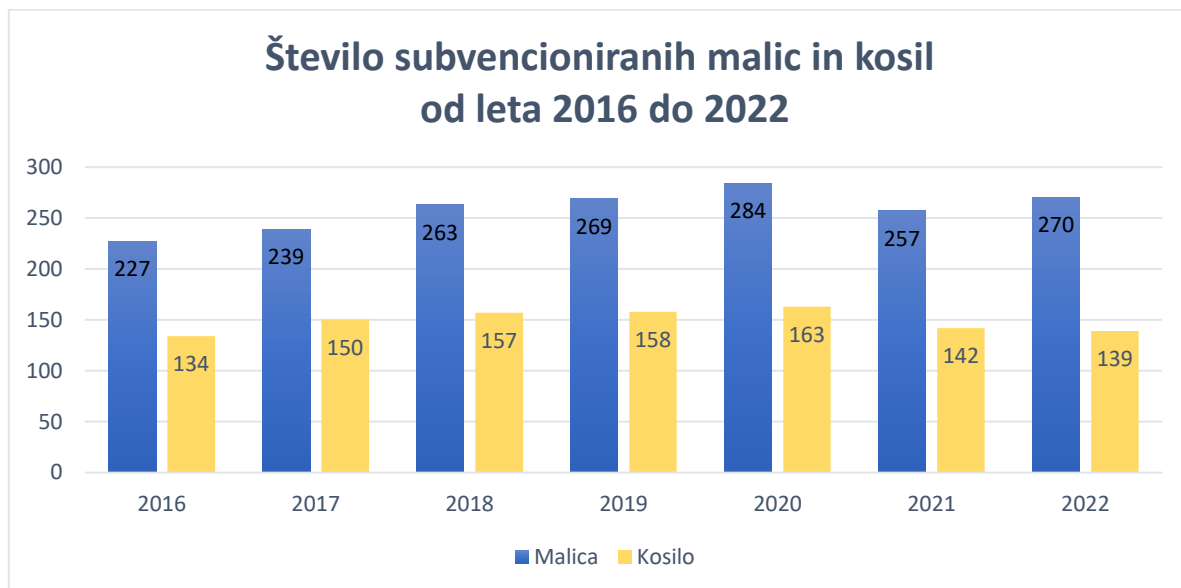
Ob številu tujcev sem na III. osnovni šoli Celje zasledila, da hranijo tudi podatke o prvotnem državljanstvu priseljenih učencev za leta 2013–2022.

Tabela 3: Število tujih učencev s prvotnim državljanstvom na III. osnovni šoli Celje

Leto	BiH	Srbija	Kosovo	Rusija	Ukrajina	Afganistan	Makedonija	Skupaj
2013	7		13					20
2014	8		15					23
2015	13		21					34
2016	14		23		1		1	39
2017	13	3	23	2	1		2	44
2018	21	3	25	2	2		4	57
2019	35	3	27	1	2		8	76
2020	40	11	42	2	2		9	106
2021	47	9	38	3	5		9	111
2022	51	10	44	2	8	1	10	126

Leta 2022 jih je bilo največ iz BiH, nato pa sledijo učenci, ki so prišli s Kosova in iz Severne Makedonije. Večinoma gre za albansko govoreče učence. Nato sledijo priseljenci iz Srbije in Ukrajine.

Dobila sem tudi podatke o številu otrok, ki so upravičeni do subvencionirane prehrane na šoli od leta 2016 naprej. Največ jih je dobivalo subvencionirano prehrano od leta 2019 dalje.

Graf 11: Število subvencioniranih obrokov na III. osnovni šoli Celje

4 Od urbanizacije do reurbanizacije

4.1 Reurbanizacija

S pojmom reurbanizacija se označuje proces ponovnega povečevanja števila prebivalstva v mestnem središču in drugačnega vrednotenja tega dela mesta, kar ima za posledico prostorsko in socialnogeografsko transformacijo. Prvi empirični dokazi so se pojavili v ZDA in nekaterih delih zahodne Evrope v sedemdesetih in osemdesetih letih prejšnjega stoletja. Ponovno naraščanje prebivalstva v mestnih središčih je rezultat dveh tipov selitev. Na eni strani gre za nadaljevanje in krepitev priseljevanja tujcev v mestna središča, predvsem v predele s podstandardnimi in cenejšimi stanovanji. Drugi tip priseljencev predstavljajo predstavniki srednjega in višjega sloja, ki se naseljujejo v bivalno privlačnih predelih v mestnih središčih. Ta tip priseljevanja pogosto spremljajo obnova in sanacija celotnih mestnih predelov ter izrazita socialna preobrazba. Reurbanizacija je neposredno povezana tudi s pojavom obnove in ponovne rabe degradiranih in neprimerno izkoriščenih urbanih površin, predvsem v starejših delih mesta. Proces socialne preobrazbe in obnove stanovanjskih območij v starejših delih mesta imenujemo tudi gentrifikacija. Izraz se je uveljavil predvsem v anglosaški urbani geografiji, označuje pa proces invazije srednjega in višjega sloja prebivalstva v območja s slabim socialno-ekonomskim položajem ob sočasni fizični prenovi in socialni transformaciji degradiranih mestnih predelov. V slovenskih razmerah je socialna degradacija posameznih delov mest prav gotovo prisotna, čeprav ne dosega tako ekstremnih oblik kot v nekaterih drugih okoljih. Gentrifikacijo spremljajo fizična prenova in sanacija ter izjemna rast cen nepremičnin, ki prebivalstvo z nižjimi dohodki prisili k odselitvi. Ob tem je treba poudariti, da je gentrifikacija pogosto rezultat preseljevanja prebivalstva znotraj mesta in zato ni izključno del procesa reurbanizacije.^{27, 28} Primer uspešne celovite reurbanizacije je vsekakor Ljubljana.

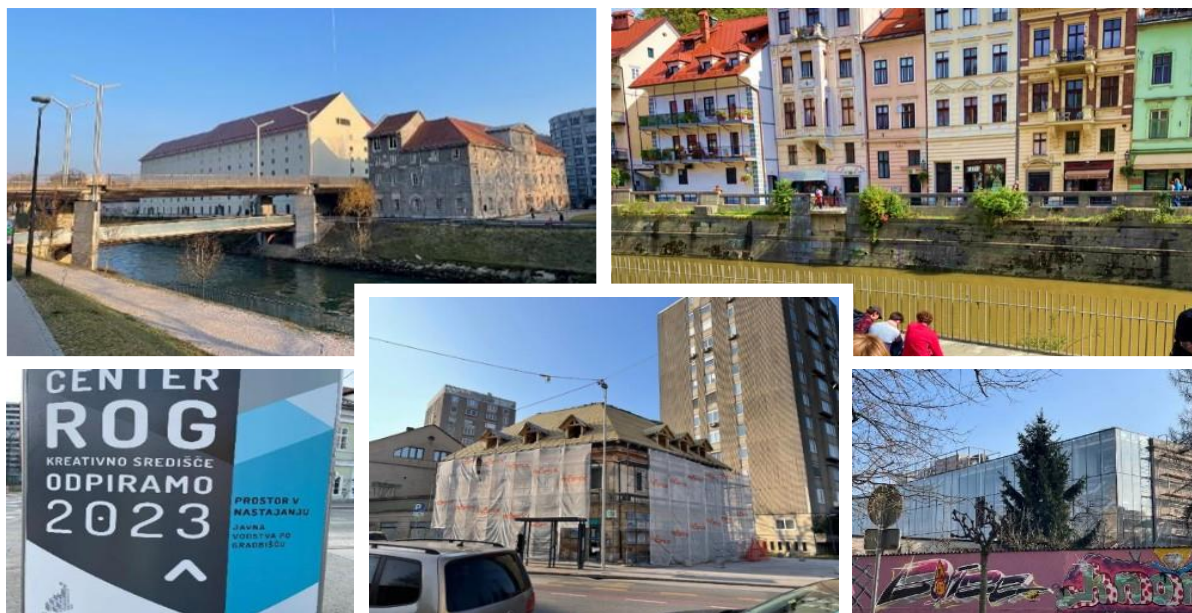

Slika 12: Izvedeni projekti v Ljubljani: prenova Slovenske ceste, živahno Petkovškovo nabrežja in Metelkova mesto²⁹

²⁷ Povzeto po D. Rebernik: Izbrani elementi socialno-geografske preobrazbe Ljubljane, dostop 10. 1. 2023.

²⁸ Povzeto po D. Rebernik: Sodobni urbanizacijski procesi: od suburbanizacije do reurbanizacije (Geografski vestnik, 2004), dostop 13. 1. 2023.

²⁹ Vir: www.ljubljana.si/sl/moja-ljubljana/ljubljana-zate/projekti-mol/, dostop 5. 3. 2023.

Slika 13: Reurbanizacija Ljubljane (Cukrarna, nabrežje Ljubljanice, Center Rog in prenova stavbe)³⁰

Slika 14: Prenova na Metelkovi in Masarykovi ter v Knafljevem prehodu³¹

4.2 Reurbanizacija Celja

Mestno jedro Celja je prvo prenovalo doživelo v času, ko so bile prenove mestnih jader aktualne v vseh evropskih mestih. V osemdesetih letih prejšnjega stoletja je tako prenova poleg vidne podobe korenito posegla v samo bistvo vsebine mesta: z novogradnjami in prenovami starih stanovanj se je povečalo število stanovanj in s tem prebivalcev, velik del mesta je postal

³⁰ Foto: Ema Šarman, 19. 2. 2023.

³¹ Foto: Ema Šarman, 8. 3. 2023.

domena pešca, prvič v Sloveniji je bil vzpostavljen sistem parkiranja modra cona. Na ulicah so bili postavljeni letni vrtovi, pritličja objektov so bila zasedena z ustrezno mestno ponudbo, urejene so bile urbane zelene površine. V mestno središče se je priselilo veliko mladih družin, ki so mestu dale nov utrip življenja.

Sprememba družbene ureditve je vplivala na gospodarski in s tem tudi na prostorski razvoj občine. Od osamosvojitve države je mesto začelo izgubljati svojo kulturno in ambientalno kakovost ter identiteto. Kljub navidezni rasti mesta, ki se je udejanjila v novih trgovskih centrih, športnih objektih, javni gospodarski infrastrukturi, je mestno jedro začelo očitno propadati: prazniti so se začeli ulični lokali, povečala se je neurejenost prometne ureditve, parkiranje osebnih vozil je postalo neobvladljivo. Vse to je vodilo tudi v zmanjševanje števila mladih družin. Neurejena dostava do lokalov in nekontroliran promet s pretežkimi obremenitvami pa sta pospešila propad tlakovanih površin mesta.

Mestna občina Celje je te probleme, ki niso posegali zgolj v vidno podobo mesta, zaznala in leta 2006 naročila projekt reurbanizacije mestnega jedra, ki ga je v sodelovanju z več slovenskimi strokovnjaki vodil in izdelal Razvojni center Planiranje.³²

Projekt je v širšem pomenu zajemal rekonstrukcijo peš con z obnovo tlakovanih ulic, omejil parkiranje v samem jedru mesta, predvidel postavitev novih svetlobnih teles in obnovitev pretežnega dela javne gospodarske infrastrukture s prostori za kolesa, nove klopi, koše za smeti, tudi lokacije za umetniška dela, kot so mestne skulpture in vodni elementi v obliki sodobnih fontan. Mestni trgi, ki jih je v Celju kar nekaj, naj bi spet dobili svoj značilni srednjeveški videz in pomen, torej postali javen, odprt prostor, namenjen obujanju življenja v mestu.

Slika 15: Reurbanizacija starega mestnega jedra Celja z območji pretežne rabe³³

³² Povzeto po [Reurbanizacija mestnega jedra \(finance.si\)](http://finance.si), dostop 15. 1. 2023.

³³ Vir: http://beta2.finance-on.net/pics/cache_a5/a555Untitled-10.1306082548.gif, dostop 13. 1. 2023.

Iz strokovne podlage za projekt je razvidna namembnost delov mesta. Označene so zelene površine, ki naj bi se ohranile na območju Aljaževega hriba, Brega in mestnega parka. Celotno mestno jedro je označeno kot stanovanjsko območje, kjer naj bi bila pritličja namenjena trgovski in obrtni dejavnosti. Za območje MČ Center sta bila predvidena prenova stanovanj in povečanje stanovanjskih dvorišč in vrtov. Na območju Brega je bil poudarek na obstoječih stanovanjskih objektih, a njihova nadgradnja ni omenjena. Na območju mestnega jedra od III. osnovne šole Celje do Šolskega centra Celje, vključno s Splošno bolnišnico Celje, mestno občino, sodiščem in umetniško četrtjo, je območje, ki je opisano kot pretežno upravno, kulturno in vzgojno-izobraževalno območje. Tu naj bi se še razvijala kulturna in upravna dejavnost, stanovanjske hiše pa bi se samo ohranjale. Izpostaviti je treba tudi vključena območja, ki bi bila namenjena razvoju in prenovi garažnih objektov, podzemnih garaž in poslovnih garažnih objektov. To so območja Celeia parka, celotna stavba na Ulici XVI. divizije, v kateri ima sedež tudi Razvojna agencija Savinjske regije, parkirna hiša pod igriščem III. osnovne šole Celje, ki je postala Kocbekova parkirna hiša, parkirišče na Miklošičevi ulici nasproti Gimnazije Celje Center in še parkirišče na Jurčičevi ulici.

Iz Strategije razvoja starega mestnega jedra Celja, objavljene leta 2015, so razvidni glavni cilji razvoja:

- spodbuditi zasebne investitorje v centru mesta,
- izboljšati srednje in dolgoročne pogoje za razvoj starega mestnega jedra,
- predstaviti možnosti za boljšo uporabo nepremičnin ter
- izdelati predloge konkretnih ukrepov in projektov.

Na privlačnost mestnega jedra vplivajo različni splošni okvirni pogoji oziroma zunanji dejavniki. Na te se nanašajo tudi cilji strategij mestnih jeder, ki s konkretnimi projekti in aktivnostmi prispevajo k višanju kakovosti gospodarske strukture, dostopnosti, urbanističnemu projektiranju oz. arhitekturi in življenju v mestu.³⁴

Slika 16: Splošni pogoji za privlačno mestno jedro³⁵

³⁴ Povzeto po [Einzelhandelsstrukturuntersuchung für das Bundesland Salzburg sowie die angrenzenden Landkreise Traunstein und Berchtesgadener \(celje.si\)](#), dostop 2. 3. 2023.

³⁵ Vir: https://moc.celje.si/images/Projekti_v_teku/smj/Strategija_razvoja_SMJ_30_1_2015.pdf, dostop 27. 2. 2023.

V okviru projekta EPOurban so se celjski mestni odločevalci in predstavniki različnih področij (mestna uprava, gospodarstvo, kultura, turizem itd.) imeli možnost udeležiti delavnic na temo oblikovanja starega mestnega jedra. Delavnice so bile izvedene leta 2013. V strategiji so bile opisane različne delavnice, v katerih so udeleženci razpravljali o iskanju profila mestnega jedra Celja, se pogovarjali o prednostih in slabosti Celja ter primerjali Celje s konkurenčnimi mesti. Razprave so potekale po principu najprej zastavljenega vprašanja oziroma naloge skupini udeležencev, na katerega so vsi odgovorili, in potem delili svoja mnenja.³⁶

Vprašanje se je glasilo: Opiši Celje v naslednjih dveh povedih:

1. Trenutno je zame Celje ...

In udeleženci so odgovor dopolnili s/z:

• trgovsko, industrijsko, sejensko in srednješolsko mesto,	• okoljsko zelo ozaveščeno mesto, a z bremeni iz preteklosti,
• zgodovinsko bogato mesto,	• navdihujoče, a zaspano mesto,
• mesto športa,	• najstnik z veliko potenciala,
• mesto nakupovanja,	• knežje mesto
• tipično spodnje štajersko mesto,	• speča lepota,
• mesto duhov,	• lepo mesto na odlični geografski lokaciji,
• mesto brez ponudbe slovenske tradicionalne hrane,	• mesto, ki ima velike težave s premalo parkirnimi mesti, in
• ne sredini med Benetkami in Dunajem,	• mesto, kjer se prebivalci iz centra odseljujejo na obrobje.

2. V letu 2023 je Celje ...

Udeleženci so poved dopolnili s/z:

• živahno mesto,	• mesto, kjer se mlade družine priseljujejo nazaj v mesto,
• jasno pozicionirano,	• mesto s kvalitetnimi kavarnami in restavracijami, ki so polne ljudi,
• samozavestno mesto,	• mesto z zelenicami,
• center vzhodne kohezijske regije,	• mesto z dobro infrastrukturo in
• mesto z urbanim načinom življenja,	• mesto z razvitim kongresnim turizmom.
• kreativno mesto,	
• mesto s pozitivnim duhom,	

³⁶ Povzeto po [Einzelhandelsstrukturuntersuchung für das Bundesland Salzburg sowie die angrenzenden Landkreise Traunstein und Berchtesgadener \(celje.si\)](#), dostop 26. 2. 2023.

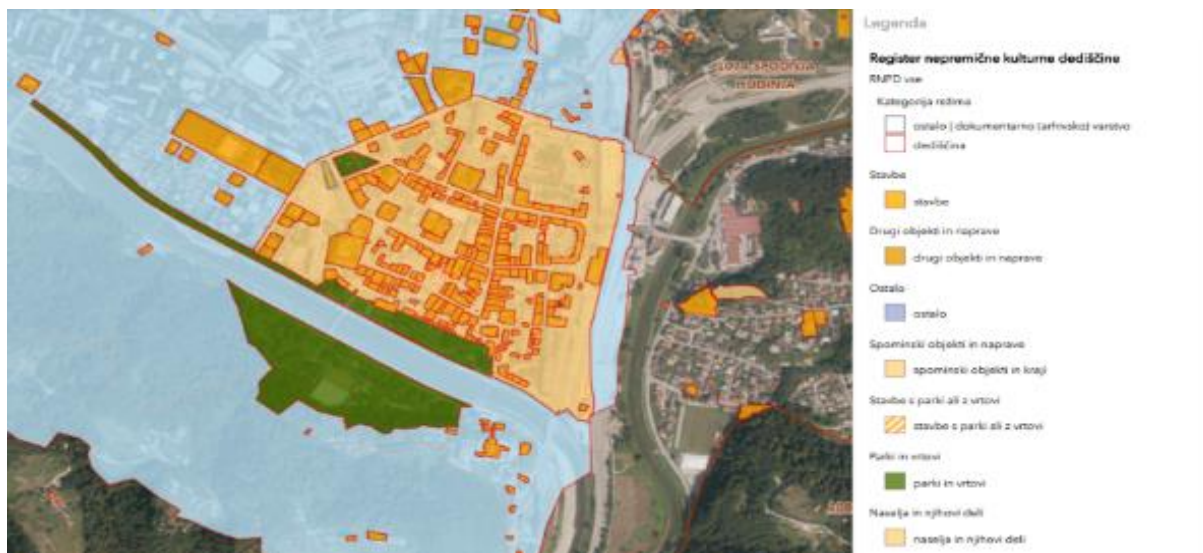
4.2.1 Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije

Glede na to, da je veliko stavb v mestnem jedru pod spomeniškim varstvom in za prenovo potrebujejo soglasje Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije (ZVKDS), so me zanimali omejitve posegov v stavbe mestnega jedra, soglasja, ki jih mora lastnik s tem dobiti, in kakšne projekte bi bilo v Celju sploh možno izvesti. Zato sem se odločila, da o tem vprašam ZVKDS. Oglasila sem se v njihovi celjski poslovalnici in izvedla intervju s pooblaščenimi.

Zavod za varstvo kulturne dediščine je javni zavod, ki izvaja strokovne in upravne naloge s področja ohranjanja nepremične s pripadajočo premično in živo kulturno dediščino. Naloge ZVKDS so identifikacija, vrednotenje in dokumentiranje kulturne dediščine, priprava predlogov za vpis dediščine v register, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo, priprava konservatorskih načrtov in restavratorskih projektov, nadzor nad gradbenimi, raziskovalnimi in zaščitnimi posegi ter nadzor in izvajanje arheoloških raziskav. Prav tako se ukvarjajo z iskanjem najbolj optimalnih rešitev in s posredovanjem teh lastnikom kulturne dediščine. ZVKDS kot državna javna služba upošteva občinske odloke in vedno deluje v skladu z njimi ter piše smernice s pogoji, ki temeljijo na prostorskih aktih, in jih posreduje lastnikom zavarovanih objektov, preden se lotijo obnove varovanih stavb.³⁷

Katere stavbe v starem mestnem jedru so pod zaščito kulturne dediščine?

Celotno območje starega mestnega jedra je spomenik, zato je pod zaščito kulturne dediščine. Za te stavbe se uporablja pregledovalnik kulturne dediščine v javnem vpogledu, ki velja za zavarovana območja, in nam pove, kako so ta območja zavarovana.

Slika 17: Register kulturne dediščine³⁸

³⁷ Povzeto po [Zavod za varstvo kulturne dediščine | \(zvkds.si\)](http://zvkds.si), dostop 15. 1. 2023.

³⁸ Vir: [Register kulturne dediščine RKD \(gov.si\)](http://gov.si), dostop 12. 2. 2023.

Na območju starega mestnega jedra Celja imamo več zvrsti varovanja kulturne dediščine, ki se med seboj prepletajo. Območje je varovano kot naselbinski spomenik z nazivom Celje – Staro mestno jedro, ki se prekriva z območjem arheološkega spomenika Celje – Arheološko najdišče Celje. Znotraj obeh spomeniških območij stojijo posamezni objekti in kraji, ki so glede na valorizacijo zaščiteni kot spomeniki stavbne dediščine, kot registrirane stavbne dediščine, registrirane vrtnoarhitekturne dediščine ali memorialne dediščine.

Stavbe v mestnem jedru delimo na sakralne in profane. Prav tako so lahko varovane na dva načina, kot spomenik ali dediščina. Kot kaj je objekt varovan, določajo: starost, avtentičnost stavbe in kako dobro je stavba ohranjena. Ko se to ovrednoti, se stavba lahko zavaruje.

ZVKDS presoja in sprejema odločitve oziroma omejitve samo glede zunanjsčine. Vsak lastnik o notranjosti odloča sam in večina se jih odloči za celovito notranjo prenovo, če želijo spreminjati namembnost.

Slika 18: Prikaz pravnih režimov varstva kulturne dediščine eVRD³⁹

Ali morajo lastniki ob prenovi stanovanj v starem mestnem jedru pridobiti strokovno mnenje (soglasje) ZVKDS?

Če objekt ni zaščiten, morajo lastniki upoštevati prostorske akte oziroma strokovne kriterije, ki jih sprejme občina, torej občinske akte. Če je objekt zaščiten, pa moramo poleg prostorskih aktov upoštevati tudi varstveni režim. Varstveni režim so pravila, ki ob upoštevanju družbenega pomena dediščine in na podlagi njenega vrednotenja konkretizirajo omejitve lastninske pravice ter drugih upravičenj in določajo ukrepe za izvedbo varstva. Varstveni režim na stavbah, ki so zaščiteni spomeniško, varuje: morfološko zasnovo in parcelacijo naselij, opremo javnih prostorov, ulične fasade v materialni pojavnosti in barvni skladnosti, gabarite in meje naselja. Varstveni režim odloča tudi, ali je na objektu možno izvesti odprtine (okna,

³⁹ Vir: [Pravni režimi varstva kulturne dediščine eVRD \(gov.si\)](https://gov.si), dostop 12. 2. 2023.

frčade), kar je za večino objektov, ki so pod spomeniškim varstvom, prepovedano. Na podlagi vseh navedenih varstvenih režimov se ZVKDS odloči, ali je določen gradbeni poseg sprejemljiv, in določi, pod katerimi pogoji. Pri tem upošteva, da so ena izmed bistvenih varovanih vrednot, tako naselbinskega spomenika kot posameznega stavbnega spomenika ali stavbne dediščine, značilne simetrične dvokapnice strmega naklona, ki so krite s historično kritino v tipu in materialu, ki se v prostoru pojavljata. Enotna opečno rdeča kritina je ena izmed bistvenih prepoznavnih tipoloških značilnosti prostora in se skladno z varstvenim režimom, ki varuje strehe v njihovi naravni pojavnosti in barvni skladnosti, ohranja.

Kako potekajo postopki pridobitve dovoljenj?

Postopki na ZVKDS so dvostopenjski. Lastnik ali investitor kupi prostor in si zamisli idejo, projekt in naredi idejni načrt ter to pošlje na ZVKDS. Zavod najprej, na podlagi investitorjeve vloge, izda kulturnovarstvene pogoje (je soglasodajalec – napiše pogoje, ki ustrezajo in temeljijo na prostorskih aktih oziroma strokovnih kriterijih, in pove možnosti izpeljave projekta). Ko investitor svojo projektno dokumentacijo za želeni poseg prilagodi tem kulturnovarstvenim pogojem, lahko vloži zahtevo in pridobi kulturnovarstveno soglasje za nameravan poseg.

ZVKDS sprejema kompromise in vedno se najde rešitev, ki pa je lahko tehnično težje izvedljiva ali pa malo večji finančni zalogaj. Rešitev mora biti primerna za stanovalce oziroma investitorje in za širši prostor.

Kako poteka prenova zunanosti stavb?

Zunanjščina mora ostati nespremenjena. Prvotna naloga v smislu urbanizma in prenove stavb v mestnem jedru je občinska, občina namreč izda urbanistično mnenje. Prenove opisuje Občinski prostorski načrt (OPN), ta se trenutno prenavlja in sprejema na novo. Novi OPN bo ob uvedbi hierarhično presejel vse trenutno uveljavljene zazidalne načrte in prostorske akte, njihova veljavnost se bo namreč prekinila.

Ob prenovi zunanjščine nastajajo nove moderne stavbe, ki upoštevajo historični urbanizem, mase, gabarite, a so vseeno sodobne in v koraku s časom (sodobna tehnologija in sodobni material). Primer popolne prenove je na Razlagovi ulici 7, kjer je bila prenova dovoljena po odloku; ker je objekt spomenik, se del, ki gleda na ulico, ne izkorišča. Možna je celovita prenova v popolnoma modernem stilu tistih delov, ki ne gledajo na ulico – celotna sanacija fasade in stavbnega pohištva, detajlno narejenega po vzoru originala, sekundarna konstrukcija balkonov, frčade, inštalacije in napeljave so združene v dimnikih. Nastanejo zelo sodobna stanovanja, a objekt od zunaj in od daleč še vedno ohranja historičen videz, ki zadošča vsem kriterijem odlokov, ki veljajo za staro mestno jedro.

Primer je na primer Pelikanova hiša, ki so jo prenovili in v prenavo vključili tudi celotno podstrešje. Čez celotno površino podstrešja so dali betonsko ploščo in zgradili novo ostrešje. Ker je stavba muzej, so tudi notranjost historično ohranili.

Tehnopark pa je kot tujek, zgrajen v drugi polovici 20. stoletja, torej v času moderne gradnje. Čeprav ne upošteva simetrične dvokapne strehe s strmim naklonom, ne kritine, ne gabarita, ne urbanizma, bo takšne stavbe sedaj že ščitil ZVKDS, ker so kakovostno zgrajene.

S kakšnimi težavami se lahko soočate ob prenovi stavb v mestnem jedru?

Seveda je vsaka prenova unikatna, torej je najprej odvisno, kakšna je stavba, ki se prenavlja, kakšno je njeno stanje in ali je zaščiten. Potem pa je veliko odvisno tudi od lastnika. Če je lastnik občina ali javna služba, npr. Nepremičnine Celje, ti celostno pristopijo, upoštevajo pogoje in naredijo v skladu s pravili ZVKDS in prostorskimi akti, kar pripelje do funkcionalnega in lepega rezultata. Če pa je lastnik zasebnik, objekta po navadi ne obravnava kot celote, kar lahko še ob neustrezno delujoči inšpekciji hitro pripelje do prostorskega kaosa.

Kateri bi bili po vašem mnenju vzroki za neuspešno reurbanizacijo mesta in kakšni so vaši predlogi za izboljšave?

Definitivno so prvi problem v Celju parkirne površine, ker je v mestu trenutno zelo težko parkirati. Manjka parkirnih površin predvsem za stanovalce, pa tudi za zunanje obiskovalce. Poleg parkirišč, ki jih je premalo oziroma niso dobro logistično narejena, manjka tudi javni potniški promet. V starem mestnem jedru primanjkuje privlačnih vsebin, še posebej za najstnike, mlade, ki mesto tudi najlažje oživijo. Se pa moramo zavedati, da je eden izmed problemov za uresničitev tega trenutno premajhna kupna moč v mestu.

Še ena pomanjkljivost Celja je, da je v mestu veliko praznih objektov. A naj bi se ti preurejali v stanovanjske prostore. Po ocenah v mestnem jedru naj ne bi bilo premalo stanovanj, saj je še veliko praznih objektov, ki pa bodo najverjetneje imeli stanovanjsko namembnost.

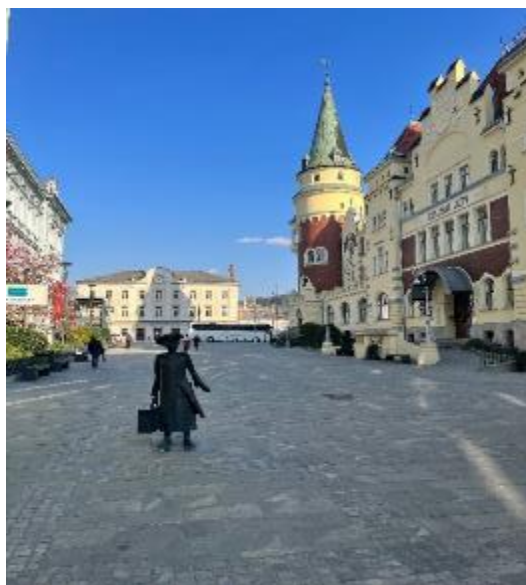
5 Terensko delo

5.1 Evidentiranje primerov dobre prakse

Po načrtu reurbanizacije Celja je začelo mesto vidno spreminjati svojo podobo. Ulice in trge (pred Metropolitom, Glavni in Krekov trg) so na novo tlakovali, uredili so novo javno razsvetljavo in namestili novo urbano opremo, sočasno se je zamenjala tudi dotrajana komunalna, energetska in telekomunikacijska infrastruktura.

Slika 19: Glavni trg⁴⁰

Slika 20: Krekov trg⁴¹

Poleg tega so začeli s prenovo pomembnih kulturno-zgodovinskih poslopij in nekaterih stavb v mestnem jedru.

5.1.1 Osrednja knjižnica Celje in Pokrajinski muzej

Slika 21: Osrednja knjižnica Celje⁴²

Slika 22: Pokrajinski muzej z Muzejskim trgom⁴³

⁴⁰ Foto: Ema Šarman, 3. 3. 2023

⁴¹ Foto: Ema Šarman, 3. 3. 2023

⁴² Vir: <https://prostor.celje.si/pregledovalnik/3d-interaktivno-celje/map>, dostop 23. 2. 2023.

⁴³ Vir: <https://prostor.celje.si/pregledovalnik/3d-interaktivno-celje/map>, dostop 23. 2. 2023

Leta 2007 se je začel dolgo pričakovani projekt prenove Osrednje knjižnice Celje. Trajal je tri leta in stal 12 milijonov evrov, za uporabnike pa se je izkazal kot odlična investicija. Sodobni knjižnični objekt tako nudi modernizirane knjižnične storitve. V letih od izgradnje sta se izjemno povečala število izposojenih in vrnjenih knjig ter splošen obisk.⁴⁴ Poleg tega v njej organizirajo različne dogodke, npr. Dan raziskovalcev, tematska predavanja, razstave. Uredili so tudi kavarno pri Mišku Knjižku z igriščem za otroke, ki je postalo zelo priljubljeno zbirališče Celjanov.

Obnovili so tudi Muzejski trg, ob katerem stojita Osrednja knjižnica Celje in Pokrajinski muzej. Na trgu so leta 2017 prenovili vso infrastrukturo, položili nove tlakovce, namestili novo urbano opremo in javno razsvetljava. Glavni investitor je bila MOC, ki je zgradila podzemni objekt za zaščito arheoloških ostalin in ga z dvema podzemnima hodnikoma povezala s kletjo Stare grofije, v kateri je Pokrajinski muzej. Tako so se pod urejenim površjem Muzejskega trga še vedno nadaljevala restavratorska dela.⁴⁵ Pokrajinski muzej vabi s stalnimi razstavami in zanimivo trgovinsko ponudbo.

Slika 23: Osrednja knjižnica Celje in Pokrajinski muzej⁴⁶

⁴⁴ Povzeto po <https://moc.celje.si/mestna-uprava-3/oddelek-za-druzbene-dejavnosti/8-staticne-strani/1192-osrednja-knjiznica-celje>, dostop 2. 3. 2023.

⁴⁵ Povzeto po <https://www.dnevnik.si/1042884019>, dostop 28. 2. 2023.

⁴⁶ Vir: <https://prostor.celje.si/pregledovalnik/3d-interaktivno-celje/map>, dostop 1. 3. 2023, in foto: Ema Šarman.

5.1.2 Knežji dvorec in Špital za prijatle

Slika 24: Knežji dvorec in Mesto pod mestom⁴⁷

Odličen primer zgodovinskega in kulturnega povezovanja mesta je Knežji dvorec, ki sodi med najpomembnejše antične in grajske objekte na Slovenskem. V kletnih prostorih se razprostira neverjetni *in situ* ostanek rimske Celeie, ki skupaj s stalno razstavo Grofje Celjski dopolnjuje vsebino muzeja v dvorcu. Čeprav je danes stavba oropana svojega srednjeveškega videza z vsemi prizidavami, je obnovljena in restavrirana na neverjeten način s pristnim obrambnim jarkom in veliko ploščadjo. Ta pa je pomembna s kulturnega vidika. Na njej se še posebej v poletnih mesecih v okviru projekta Poletje v Celju odvijajo najrazličnejše prireditve na prostem, podelitve svečanih priznanj ter nastopi in koncerti.

Podobno z zgodovino in zdaj s kulturo bogato zgodbo srečamo v gostinskem lokalu Špital za prijatle in ob Vodnem stolpu, enem izmed štirih stolpov znamenitega obzidja srednjeveškega mesta. Tu celotno poletje prirejajo koncerte na prostem.

Slika 25: Del mestnega obzidja z Vodnim stolpom⁴⁸

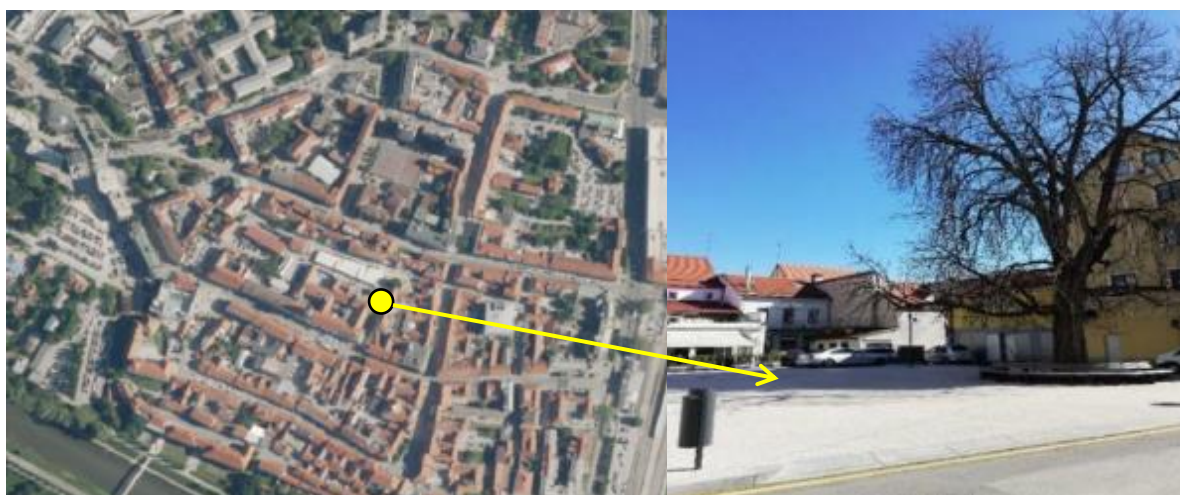
Slika 26: Koncert – Špital za prijatle⁴⁹

⁴⁷ Vir: <https://prostor.celje.si/pregledovalnik/3d-interaktivno-celje/map>, dostop 9. 2. 2023.

⁴⁸ Foto: Ema Šarman, 21. 2. 2023.

⁴⁹ Vir: <https://www.spital.si/>, dostop 21. 2. 2023.

5.1.3 Dvorišče celjske tržnice

Slika 27: Urejeno območje pri tržnici⁵⁰

V zadnjem letu se je uredilo tudi območje nasproti celjske tržnice, ki je desetletja brez prave namembnosti služilo le parkirnim prostorom za dostavljavce in lastnike okoliških stavb. Ob že sodobni in privlačni (to se izkaže vsak konec tedna, ko je polna ljudi) tržnici so uredili atraktiven trg, ki daje več tržnega prostora, hkrati pa je primeren za izvajanje raznih družbenih in kulturnih dogodkov. Obnovili so komunalne priključke, pohodne površine z vodoprepustnim tlakom, dva pitnika in javno osvetljava. Osrednji del trga pa krasi mogočen kostanj, ki ga obdaja lesena krožna klop. Na samem trgu se bodo v prihodnosti izvajali družabni dogodki, prireditve in večletna znamenita in dobro obiskana Odprta kuhinja.⁵¹ V bližini je Rimljanka, stavba, ki je imela v preteklosti trgovsko in gostinsko namembnost, sedaj pa žalostno sameva na robu tržnice in čaka na nove vsebine.

Slika 28: Odprta kuhinja na celjski tržnici z Rimljanko⁵²

⁵⁰ Vir: <https://ipi.eprostor.gov.si/jv/>, dostop 2. 3. 2023, in foto: Ema Šarman, 1. 3. 2023.

⁵¹ Povzeto po <https://www.celje.info/aktualno/celjsko-trznico-po-novem-krasi-atraktivno-urejen-trg-sledi-preureditev-ozjega-obmocja-dvorisca-rimljanka/>, dostop 1. 3. 2023.

⁵² Vir: <https://govorise.metropolitan.si/dogodki/odprta-kuhna-z-novostmi-to-soboto-zacenja-sezono-se-v-celju/>, dostop 20. 2. 2023.

5.1.4 Celovita prenova stavbe na Razlagovi ulici 7

Eden boljših primerov revitalizacije hiše v mestnem jedru je na Razlagovi ulici 7, kjer so zasebni investitorji celovito prenovili notranjost stavbe, fasado, vgradili viseče zunanje balkone, streho in strešna okna. Projekt se je začel izvajati leta 2017, ko se je lastnik zaradi nefunkcionalnosti stavbe odločil za popolno prenavo.

Slika 29: Razlagova ulica 7⁵³

Stavba je bila pred prenavo v izredno slabem stanju in ni bila primerna za bivanje. Danes imajo vsa stanovanja prostorne terase, ki stanovalcem omogočajo udobje in dostop do svežega zraka. Tako so neatraktiven in slabo osvetljen objekt preoblikovali v sodobno in sončno stanovanjsko zgradbo z nadstandardnimi meščanskimi stanovanji.⁵⁴

Slika 30: Sprednja stran fasade⁵⁵

Slika 31: Končni rezultat prenove na Razlagovi 7⁵⁶

⁵³ Vir: <https://ipi.eprostor.gov.si/jv/>, dostop 27. 2. 2023, in foto: Ema Šarman, 26. 2. 2023.

⁵⁴ Povzeto po <https://www.studio-list.si/projects/pelikanova-soseda-stanovanja-na-razlagovi-7/>, dostop 9. 2. 2023.

⁵⁵ Vir: https://www.studio-list.si/wp-content/uploads/2020/04/03_Razlagova.jpg, dostop 24. 2. 2023.

⁵⁶ Foto: Ema Šarman, 26. 2. 2023.

5.1.5 Vodnikova ulica 14

Na Vodnikovi ulici 14 stoji staromeščanska vila, ki že dolgo nima namembnosti. V lanskem letu se je investitor Nepremičnine Celje odločil, da bo objekt v celoti prenovil.

V vili bo 12 oskrbovanih stanovanj. Ob prenovi meščanske vile, ki je pod spomeniškim varstvom, so se morali obrniti na službo ZVKDS, kjer so jim predstavili predvidene omejitve za gradbeni poseg na objektu, ki je zaščiten kot dediščina ali spomenik. Z izzivi so se spopadali pri omejitvah, statični sanaciji objekta, pri zagotovitvi funkcionalne razporeditve prostorov v skladu s predvideno rabo in s količino potrebnih svetlobnih teles, ki je v gradbenih odlokih in prostorskih aktih natančno predpisana. Predvidena je tudi ureditev zunanjih površin, s čimer bo Celje pridobilo še en prijeten in urejen prostor, ki bo pomembno prispeval k prenovi kulturne dediščine ter dvignil bivalnega standarda v samem središču mesta.⁵⁹

Slika 32: Prenova stavbe na Vodnikovi ulici⁵⁷

Slika 33: 3D-pogled prenovljene stavbe⁵⁸

5.1.6 Turistično informacijski center Celje

Primer dobre prakse, ki vsebuje tako zgodovinsko ozadje kot neverjetno moderno prenovu objekta in spremembo namembnosti, je objekt Turistično informacijskega centra (TIC) v starem mestnem jedru Celja na Glavnem trgu. Med obnovo starega mestnega jedra so pod površjem današnjega TIC našli neverjetne arheološke ostanke rimske Celeie. Tako prostori skupaj s paviljonom za prezentacijo arheologije *in situ* predstavljajo zanimivo turistično točko za tuje in domače obiskovalce, predstavitev kulturne dediščine in prostor, kjer lahko turisti kot tudi Celjani in drugi domači obiskovalci na enem mestu pridobijo vse potrebne informacije o našem mestu.

⁵⁷ Foto: Ema Šarman, 23. 2. 2023.

⁵⁸ Vir: <https://www.studio-list.si/wp-content/uploads/2022/09/MicrosoftTeams-image-121.png>, dostop 18. 2. 2023.

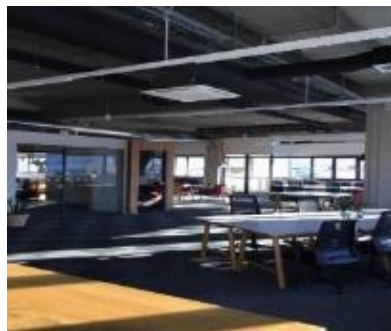
⁵⁹ Povzeto po <https://www.studio-list.si/projects/oskrbovana-stanovanja-v-celju/>, dostop 20. 2. 2023.

Slika 34: TIC Celje⁶⁰

Slika 35: Zbirka arheoloških ostankov rimske Celeje

5.1.7 Tehnopark Celje

Tehnopark Celje je največji park tehnologije, znanosti in inovativnosti v Sloveniji. Nahaja se v prostorih nekdanje veleblagovnice T v samem središču Celja in je bil odprt septembra 2020. Sestavljata ga dve platformi z več kot 50 interaktivnimi postajami, primernimi predvsem za osnovnošolske in srednješolske otroke. Na najvišji tretji platformi pa so prostori za delavnice in neverjeten 360-stopinjski razgled na staro mestno jedro Celja.⁶³ Skozi okna Tehnoparka je izjemen razgled na staro mestno jedro in celjski grad. V njem prirejajo seminarje in dogodke, podjetniki pa lahko najamejo tudi prostor za delo.

Slika 36: Tehnopark Celje⁶¹Slika 37: Prostori Tehnoparka⁶²

Slika 38: Razgled na mesto

5.2 Evidentiranje območij, potrebnih prenove, in možne rešitve

Na terenu sem ugotovila, da je kljub intenzivnemu vlaganju v prenovo mestnega jedra ostalo še nekaj predelov, ki ali propadajo ali pa so še premalo izkoriščeni. Na karti sem jih označila s številkami. S pomočjo intervjujev, anket, terenskega dela in različnih spletnih virov sem predlagala tudi možnosti izboljšav pri posameznih predelih.

⁶⁰ Foto: Ema Šarman, 20. 2. 2023.

⁶¹ Foto: Ema Šarman, 11. 2. 2023.

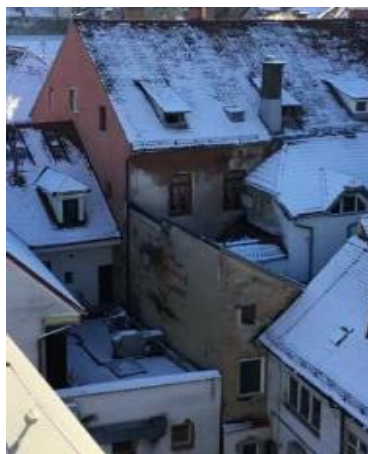
⁶² Foto: Ema Šarman, 20. 1. 2023.

⁶³ Povzeto po

https://www.tehnopark.si/?gclid=Cj0KCQjwtsCgBhDEARIsAE7RYh3y2Qn2sUEBPMxmZ9NFux_tyq5TKH26y31OITb2HK500tCNYvmdATAaArVaEALw_wcB, dostop 22. 2. 2023.

Slika 39: Degradirana območja v MČ Center⁶⁴

Slika 40: Razpadajoče fasade Celja⁶⁵

Slika 41: Porušena hiša na Razlagovi čaka na celovito prenovo⁶⁶

Slika 42: Načrt za obnovo hiše⁶⁷

Na Razlagovi načrtujejo gradnjo Hiše Barbara, v kateri bodo uredili sobe za oddajo turistom. Opreмили jo bodo z izdelki slovenskih oblikovalcev in slikarjev.

⁶⁴ Vir: <https://prostor.celje.si/pregledovalnik/3d-interaktivno-celje/map> dostop 22. 2. 2023.

⁶⁵ Foto: Ema Šarman, 22. 1. 2023.

⁶⁶ Foto: Ema Šarman, 24. 2. 2023.

⁶⁷ Foto: Ema Šarman, 20. 2. 2023.

5.2.1 Trenutno stanje dvorišča za Cankarjevo ulico

Slika 43: Dvorišče za Cankarjevo ulico⁶⁸

Prvo obravnavano območje je dvorišče za stanovanjskimi bloki Cankarjeve ulice v jedru Celja. Prostor, ki ne samo zunanjim obiskovalcem, ampak večini meščanov sploh ni znan, je skrit za urejenimi stanovanjskimi bloki. Na dvorišču, ki je dostopno javnosti, pa je popolnoma degradirano območje, na katerem so vidni poskusi ureditve vrtičkov, zelenih površin, dreves in klopi. Prostor zgleda zapuščen tudi zaradi starih mestnih garaž, namenjenih stanovalcem, vendar jih vsi tudi ne uporabljajo. Že ureditev skupnostnih vrtov z visokimi gredami za rože ali vrtnine, ki ne sprejemajo težkih kovin, urejenih parkirnih mest, parka in postavitve klopi za druženje stanovalcev, plezalne stene in lesenih igral za otroke bi popolnoma spremenila podobo dvorišča.

5.2.2 Dvorišče za poslopjem Nove KBM

Slika 44: Dvorišče za poslovalnico Nova KBM⁶⁹

Tudi v atriju za poslopjem Nove KBM je največji del dvorišča namenjen za parkiranje, najbolj pa motijo razpadajoče garaže. Notranje fasade blokov tega območja so močno potrebne

⁶⁸ Vir: <https://prostor.celje.si/pregledovalnik/3d-interaktivno-celje/map>, dostop 15. 1. 2023.

⁶⁹ Vir: <https://prostor.celje.si/pregledovalnik/3d-interaktivno-celje/map> in foto: Ema Šarman, dostop 13. 1. 2023.

obnove, ni tudi zelenih površin. Kot prioriteto vidim posaditev nekaj dreves, postavitev klopi, smetnjakov, stojal za kolesa in igral za otroke.

Glede na to, da sta v neposredni bližini železniška postaja in središče mesta, bi lahko uredili kavarnice po vzoru Knafljevega prehoda v Ljubljani.

Slika 45: Knafljev prehod v Ljubljani⁷⁰

5.2.3 Atrij za Metropolom

Tretje območje je atrij za stanovanjskimi bloki Stanetove ulice in podaljškom kina Metropol. Izpostavila bi dve zanimivi rešitvi arhitektov – Gregorja Ramšaka in arhitekturnega biroja Zgradbazamisli, naredili so namreč idejni projekt za popolno revitalizacijo notranjega prostora nekdanjega kina in zunanjega atrija, ki se skriva za stavbo. Pri Zgradbazamisli so predlagali podoben koncept, kot v praksi zadnja leta dobro deluje v Mladinskem centru Celje. Zunanji ambient z odrom, drevesi in ploščadjo, primerno za prireditve.

Ramšak pa si je v magistrski nalogi zamislil območje kot območje, potrebno celovite prenove. Odprti prostor na obravnavani lokaciji je trenutno namenjen parkirišču. Ker je območje funkcionalno neprimerno za samo središče mestnega jedra Celja, je potrebna celovita prenova. Zaradi lege in povezave s Stanetovo ulico ima območje dobre možnosti za prenavo, ki bi mestu dodala nove poslovno-stanovanjske prostore, urejeno dvorišče s kakšnimi zelenimi površinami in rešila težavo s parkiranjem na tem in temu podobnimi območji.⁷¹ Ker je prazno tudi čudovito Plečnikovo poslopje, v katerem je bila v preteklosti banka, bi predlagala, da v njem dobijo prostor kulturne vsebine ali v enem delu odprejo trgovino, npr. ZARO ali H & M (HOME).

⁷⁰ Foto: Ema Šarman, 3. 3. 2023.

⁷¹ Povzeto po <https://dk.um.si/Dokument.php?id=158209&lang=sly>, dostop 17. 2. 2023.

Slika 46: Trenutno stanje atrija za Metropolom⁷²

Slika 47: Zamisel arhitekta G. Ramšaka⁷³

Slika 48: Zamisel obnove celotnega atrija⁷⁴

Slika 49: Zamisel Zgradbazamislí⁷⁵

Slika 50: Zamisel Zgradbazamislí⁷⁶

⁷² Foto: Ema Šarman, 18. 2. 2023.

⁷³ Vir: [Dokument.php](#), dostop 17. 2. 2023.

⁷⁴ Vir: [Dokument.php](#), dostop 17. 2. 2023.

⁷⁵ Vir:

<https://freight.cargo.site/w/1600/q/94/i/8ab0f6eb3e46474d1d9120fd27e357bb6e710b9c9631079ea3a4631c8bb5d0d6/Koncert.jpg>, dostop 3. 3. 2023.

⁷⁶ Vir:

<https://freight.cargo.site/w/1600/q/94/i/583b39b4688a90c38f9ceadd03dadf4d0d6356ba9f4eeb17938888eb5e77bd84/Dvorisce.jpg>, dostop 3. 3. 2023.

5.2.4 Dvorišče za Muzejem novejšje zgodovine

Odličen predlog za dodatek med Muzejem novejšje zgodovine in dvoriščem za njim so leta 2015 imeli zaposleni iz programa Zgradbazamisli, ki so na natečaju Stanovanja in co-working izdelali projekt in okvirni arhitekturni načrt za prizidek v atriju muzeja, katerega namembnost bi bili dodatni prostori za muzej in pisarniški prostori. Prav tako so zasnovali načrt za novo razporeditev parkirnih mest na zadnjem dvorišču muzeja. *Co-working* je sodoben način dela, pri katerem delimo svoj delovni prostor z drugimi, pa naj si bodo to samozaposleni, mladi podjetniki, *freelancerji* ali drugi profesionalci.

Slika 52: Za Muzejem novejšje zgodovine⁷⁷

Slika 51: Co-working

Slika 53: Dvorišče za Muzejem novejšje zgodovine⁷⁸

Slika 54: Načrt za revitalizacijo dvorišča⁷⁹

⁷⁷ Foto: Ema Šarman, 1. 3. 2023.

⁷⁸ Vir: <https://prostor.celje.si/pregledovalnik/3d-interaktivno-celje/map>, dostop 18. 2. 2023.

⁷⁹ Vir:

<https://freight.cargo.site/w/2380/q/94/i/a6c50bc7beaba4230ae7c18b4d29ae140332b213ccd3c3ea9c073aff664f/t13.png>, dostop 27. 2. 2023.

5.2.5 Novi prostori za rekreacijo na Savinjskem nabrežju pri Mestni plaži

Prostor za druženje na travniku pri Mestni plaži, ki v velikem delu še nima namembnosti, bi bil popolna kombinacija zelenih površin in igral, po možnosti narejenih iz trajnostnih materialov. Ni pa treba, da se osredotočimo samo na otroke, saj bi lahko na isti površini poleg igral postavili tudi fitnes na prostem ali knjižnico, kot so jo postavili dijaki Šolskega centra Celje leta 2018 ob 100-letnici Cankarjevega rojstva. Poleg tega bi lahko, po vzoru Ljubljane, uredili nabrežje reke Savinje.

Slika 55: Trenutno otroško igrišče na nabrežju⁸⁰

Slika 56: Prosta zelenica, primerna za fitnes na prostem⁸¹

Slika 57: Knjižnica na prostem⁸²

Slika 58: Otroško igrišče⁸³

5.2.6 Ureditev območja med Glavnim trgom 4 in Kocenovo ulico 2a

Po mojem mnenju je eno izmed najbolj zapuščenih, pozabljenih in degradiranih območij v Celju med Kocenovo ulico 2a in Glavnim trgom. Celotno območje ima zelo velik atrij, okoli

⁸⁰ Foto: Ema Šarman, 23. 2. 2023.

⁸¹ Foto: Ema Šarman, 23. 2. 2023.

⁸² Vir: [Na Savinjskem nabrežju zrasel šentflorjanski zid - Celje.info](#), dostop 1. 3. 2023.

⁸³ Vir: https://landezine.com/wp-content/uploads/2022/11/018-Calistehnicos-Rudolfplatz_hochC-300x300.jpg, dostop 1. 3. 2023.

katerega se razprostirajo stavbe, ki so bile zgrajene v različnih zgodovinskih obdobjih.⁸⁴ Nekatere so obnovljene, druge propadajo. Na dvorišču so bili včasih skupnostni vrtovi, vendar so spremenjeni v parkirišča, pogled kazijo tudi razpadajoče garaže. Na spletni strani Studia List sem našla primer popolne prenove območja, ki vključuje tudi ureditev vrtičkov in sodobnih stanovanj.

Slika 59: Območje na Kocenovi ulici danes⁸⁵

Slika 60: 3D-načrt za popolno prenovo območja⁸⁶

5.2.7 Ureditev podstrešij

Glede na to, da so podstrešja v starem jedru Celja še v veliki meri neizkoriščena, bi jih lahko prenovili v moderna in privlačna stanovanja.

Zakaj ni več prenovljenih podstrešij? Prenova podstrešnih stanovanj je v starem mestnem jedru izredno draga. Večina mansardnih prostorov v mestnem jedru od izgradnje stavb še ni bila prenovljena in so v izredno slabem stanju, največja težava sta statika in število svetlobnih teles oziroma splošna osvetlitev prostora. Že samo ta dva dejavnika omogočata minimalen standard za ugodno življenjsko okolje, a ju večina podstrešij v mestnem jedru ne izpolnjuje. Prenova stavb in prostorov je vedno mogoča, a je lahko tehnično težje izvedljiva in po navadi kar velik finančni zalogaj, ki pa si ga večina ljudi na žalost ne more privoščiti.

Na Zavodu za varstvo kulturne dediščine so prenovo podstrešnih oziroma mansardnih prostorov označili takole: »Največji problem podstrešij in tudi razlog, zakaj večina podstrešij v Celju nima namembnosti, je statičnost oziroma statična nosilnost objektov, kar pa se v skrajnih primerih rešuje s kovinskimi povezami in lesenimi tramovi. Tako lahko povežemo zunanje stene stavbe z vmesnimi in ojačamo stabilnost podstrešja, kar zmanjša možnost udrtja

⁸⁴ Povzeto po <https://www.studio-list.si/projects/stanovanjski-kare-merx-v-starem-mestnem-jedru-celja/>, dostop 12. 2. 2023.

⁸⁵ Foto: Ema Šarman, 23. 2. 2023.

⁸⁶ Vir: https://www.studio-list.si/wp-content/uploads/2018/06/Stanovanjski_kare_Merx_Celje_02-1612x1304.jpg, dostop 2. 3. 2023.

stropov. Pri revitalizaciji oziroma kakršni koli prenovi so najbolj pomembni pravilni gradbeni pristopi, saj je s temi mogoče uspešno spremeniti in obnoviti kar koli.«

Pokazali so mi svoje podstrešje, ki je hladna podstreha, kar je tudi prvotna namembnost večine podstrešnih prostorov v Celju, uporabljajo jih tudi za skladiščenje klimatskih naprav. Mansarda je zelo mogočna, vendar ima veliko problemov. Prvi je neprimerna statika, drugi je dostop do same mansarde, ki je velikokrat otežen tudi v drugih stavbah, potem pa je še težava pri osvetljevanju. Zakon namreč pravi, da se z ulične strani ne smejo delati nova svetlobna telesa, in zapoveduje določeno število svetlobnih teles na m², kar je velik problem, ker so prostori glede na zakon premalo osvetljeni.

Slika 61: Mansarda v stavbi ZVKDS⁸⁷

Slika 62: Mansarda v stavbi ZVKDS⁸⁸

Slika 63: Urejena hiša s podstrešjem ob Savinjskem nabrežju⁸⁹

Ogledala sem si lepo urejeno podstrešje v zasebni lasti in teraso kavarne v Razvojnem centru Celje. Urejene terase nudijo čudovit pogled na mestno okolico in samo mestno jedro.

⁸⁷ Foto: Ema Šarman, 20. 2. 2023.

⁸⁸ Foto: Ema Šarman, 20. 2. 2023.

⁸⁹ Foto: Ema Šarman, 23. 2. 2023.

Slika 64: Terasa v MČ Center⁹⁰

Slika 65: Kavarna na terasi Razvojnega centra⁹¹

Slika 66: Moderna podstrešja na Cankarjevi ulici⁹²

⁹⁰ Foto: Ema Šarman, 27. 2. 2023.

⁹¹ Foto: Ema Šarman, 2. 3. 2023.

⁹² Foto: Ema Šarman, 20. 1. 2023.

6 Izvedba in analiza ankete

Pripravila sem dve anketi. V spletni anketi je sodelovalo 497 dijakov, od katerih je na celotno anketo veljavno odgovorilo 152 dijakov. Odgovorili so na deset vprašanj zaprtega in odprtega tipa, kar je ustrezalo namenu ankete in celotne raziskovalne naloge. V drugi anketi, ki sem jo izvedla med stanovalci MČ Center, sem anketirala 63 ljudi.

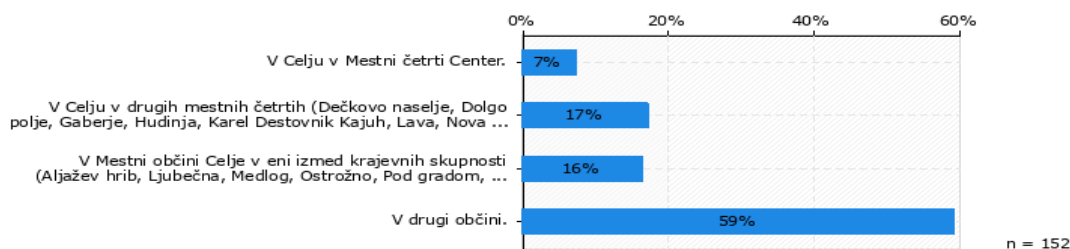
Ankete sem analizirala in predstavila v grafični obliki.

6.1 Analiza ankete za gimnazijce

1. Kateri letnik obiskuješ?

Od 152 anketirancev je sodelovalo 30 % dijakov 3. letnika, po 28 % 1. in 4. letnika ter 14 % iz drugega letnika.

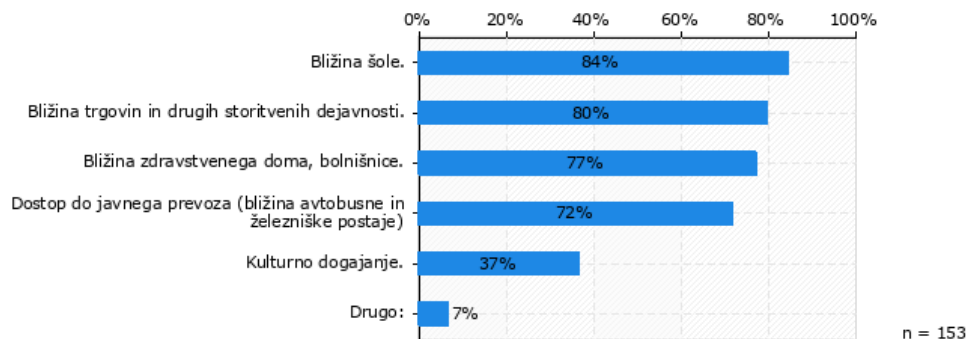
2. Kje živiš?

Graf 12: Območje prebivališča anketirancev

7 % anketirancev oziroma 11 dijakov živi v MČ Center Celje, 51 dijakov živi v drugih delih MOC, 90 dijakov pa ne živi v celjski občini, kar predstavlja skoraj 60 %.

3. Katere so po tvojem mnenju pozitivne strani življenja v mestu?

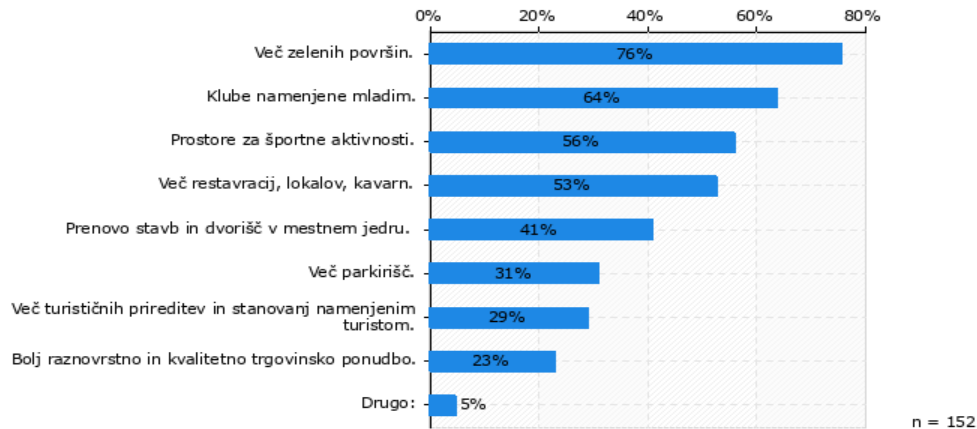

Graf 13: Pozitivne strani življenja v mestu

Kot kaže graf, se je največ anketirancev odločilo za bližino šole oziroma storitvenih dejavnosti ter zdravstvenega doma in bolnišnice. Kar 72 % oziroma 110 dijakov je označilo tudi bližino

avtobusne in železniške postaje. Sedem dijakov je napisalo, da življenje v mestu nima nobene pozitivne plati.

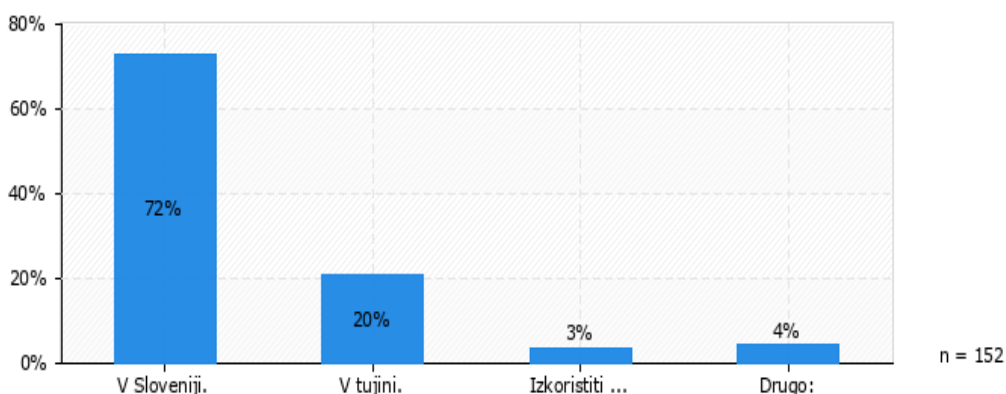
4. Kaj predlagaš za izboljšanje mestnega utripa in kakovosti bivanja v mestnem jedru?

Graf 14: Ideje za izboljšanje kakovosti življenja v Celju

Največ srednješolcev je izbralo več zelenih površin (115), klube, namenjene mladim (97), prostore za športne aktivnosti (85) ter prenavo stavb in dvorišč v mestnem jedru (62). Nekaj jih je označilo tudi možnost večjega števila parkirišč, večje ponudbe stanovanj za turistične namene in bolj raznovrstno trgovinsko ponudbo. Kot drugo so navedli: naprednejše železnice, bolj razvit potniški promet, več prostorov za sprostitev, šport, bowling, biljard, prostore za druženje, manj parkirišč in na splošno manj prometa v mestnem jedru.

5. Kje bi želel/-a nadaljevati izobraževanje po končani maturi?

Graf 15: Načrti za nadaljnje izobraževanje dijakov

Na vprašanje, kje bi želeli nadaljevati izobraževanje po končani maturi, je 110 dijakov odgovorilo, da v Sloveniji, 31 v tujini, 11 bi jih izkoristilo ali *gap year*, preden bi nadaljevali s šolanjem, ali pa še ne vedo.

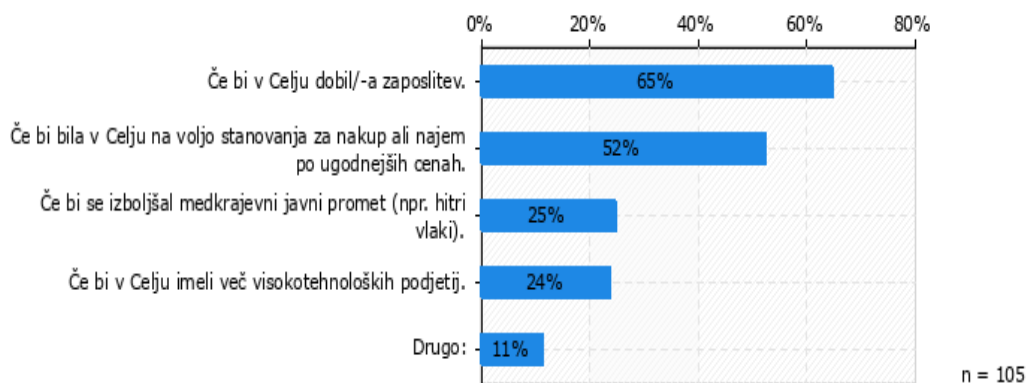
6. Ali bi si želel/-a po končanem šolanju vrtni v Celje?

Velik odstotek, to je 66 %, je na vprašanje odgovorilo z ne.

6.1 Utemeljitev odgovora

Če so na vprašanje odgovorili z da, so bile njihove utemeljitve:	Če so odgovorili z ne, so bile njihove utemeljitve:
<ul style="list-style-type: none"> • Želim si delati v Celju. 	<ul style="list-style-type: none"> • Celje je zame premajhno in preveč znano mesto.
<ul style="list-style-type: none"> • Ker je Celje majhno mesto, kjer imaš vse na doseg roke. 	<ul style="list-style-type: none"> • Raje bi šel/-a po svetu in živel/-a v tujini.
<ul style="list-style-type: none"> • Mesto Celje mi je všeč. V njem prevladuje prijetno okolje. 	<ul style="list-style-type: none"> • Raje bi živel/-a na podeželju, kjer je zrak manj onesnažen kot v mestu.
<ul style="list-style-type: none"> • Mesto ni preveliko. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mesto Celje mi ni všeč.
<ul style="list-style-type: none"> • Mesto ima bogato zgodovino. • Celje je moj domači kraj, kjer sem že od rojstva, in bom tako lahko ostal/-a blizu družine. 	<ul style="list-style-type: none"> • V mestu se nič ne dogaja, mesto je mrtvo in ni zabavno. Potrebuje osvežitev, prenavo in predvsem nove ljudi.
<ul style="list-style-type: none"> • V Celju imam vse, kar potrebujem za ugodno življenje. 	<ul style="list-style-type: none"> • V Celju ne bi mogel/-a opravljati službe, ki si jo želim.
<ul style="list-style-type: none"> • Mesto ima dobro lokacijo. 	<ul style="list-style-type: none"> • V Celju ne bi našel/-a zaposlitve. • V Celju ni dobro poskrbljeno za mlade.

7. Če si na prejšnje vprašanje odgovoril/-a z ne, pod kakšnimi pogoji bi se vrnil/-a v Celje?

Graf 16: Pogoji srednješolcev za vrnitev v Celje

65 % dijakov je odgovorilo, da bi se vrnilo, če bi v Celju dobili zaposlitev, in 52 %, če bi bila v Celju na voljo stanovanja za nakup ali najem po ugodnejših cenah, 25 %, če bi se izboljšal medkrajevni promet, ter 24 %, če bi v Celju imeli več visokotehnoloških podjetij, kjer bi se lahko zaposlili. Kot drugo so navedli boljši mestni utrip, nekateri pa se ne bi vrnilo pod nobenim pogojem.

8. Bi živel/-a v starem mestnem jedru?

Na to vprašanje je 39 % anketirancev (59 dijakov) odgovorilo z da, 61 % (91 dijakov) pa z ne.

8.1 Utemeljitev odgovora

Če so odgovorili z da, so bile njihove utemeljitve:	Če so odgovorili z ne, so bile njihove utemeljitve:
<ul style="list-style-type: none"> • Že celotno življenje živim v mestnem jedru. Celje mi je všeč, prav tako pa življenje v njem. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mestno jedro je preveč hrupno. • Najemnine stanovanj so v mestnem jedru previsoke.
<ul style="list-style-type: none"> • Mestno jedro ima zgodovinski pridih z lepo arhitekturo in stavbami. 	<ul style="list-style-type: none"> • V mestnem jedru ni površin za rekreacijo, primanjkuje zelenih površin.
<ul style="list-style-type: none"> • Celje ima dobro lokacijo in je še najbližje storitvam. 	<ul style="list-style-type: none"> • Stanovanja v mestnem jedru so premajhna.
<ul style="list-style-type: none"> • V mestnem jedru je vse na kupu: trgovine, parki, šole, avtobusne postaje in železniška postaja. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mestno življenje ni dovolj aktivno.
<ul style="list-style-type: none"> • Življenje v zgodovinskem mestnem jedru je bolj privlačno kot pa na obrobju mest med stanovanjskimi bloki. 	<ul style="list-style-type: none"> • Celje ni urejeno, zato v mestu ne bi živel/-a.

6.2 Anketa za prebivalce MČ Center

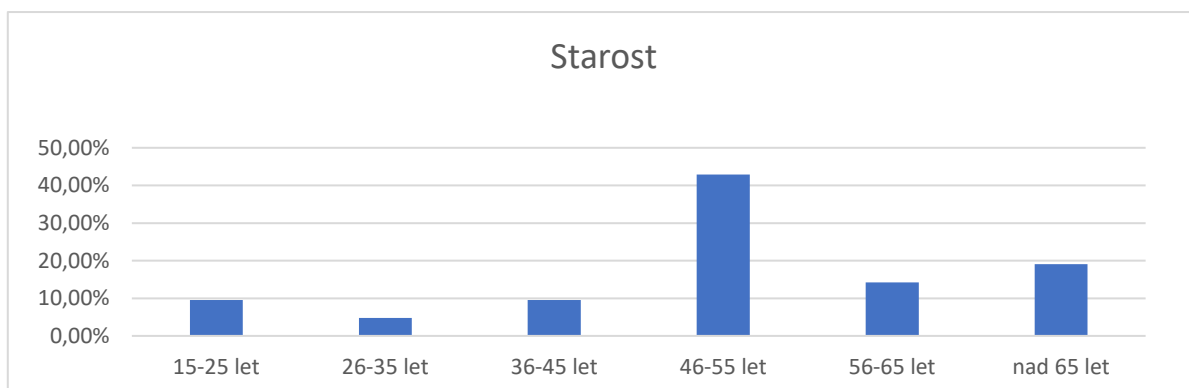
Sestavila sem še anketo, namenjeno prebivalcev MČ Center. Razdelila sem 150 anket, primernih za obdelavo je bilo 63.

1. Spol in zaposlitveni status

V anketi je sodelovalo 45 žensk in 18 moških. Med njimi je bilo 66 % zaposlenih, 23 % upokoencev in 11 % študentov.

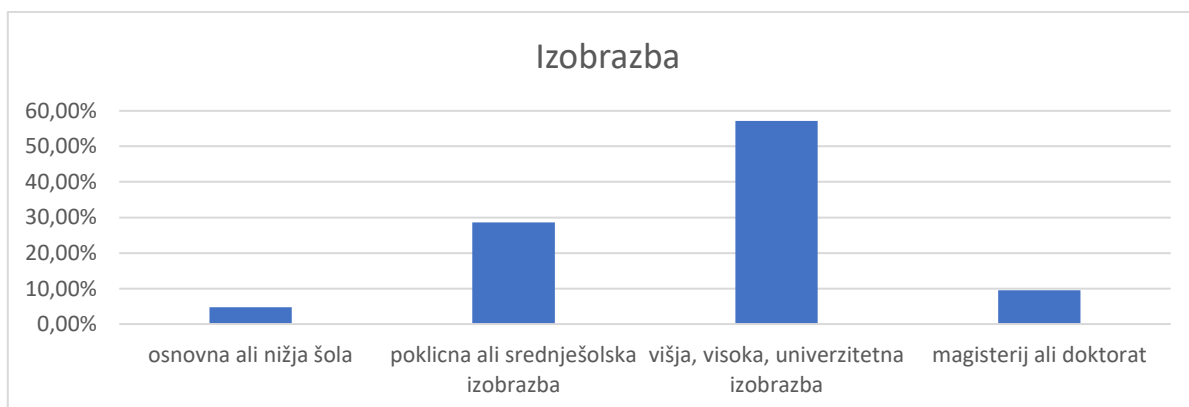
2. Starost

V anketi so prevladali anketiranci zrelega starostnega razreda med 46 in 55 let, ter starejši rezidenti, starosti nad 65 let.

Graf 17: Starostna struktura anketirancev

3. Izobrazba

Graf 18: Izobrazbena struktura anketirancev

4. Dolžina bivanja v MČ Center

Tretjina vseh anketirancev že celo življenje biva v MČ Center.

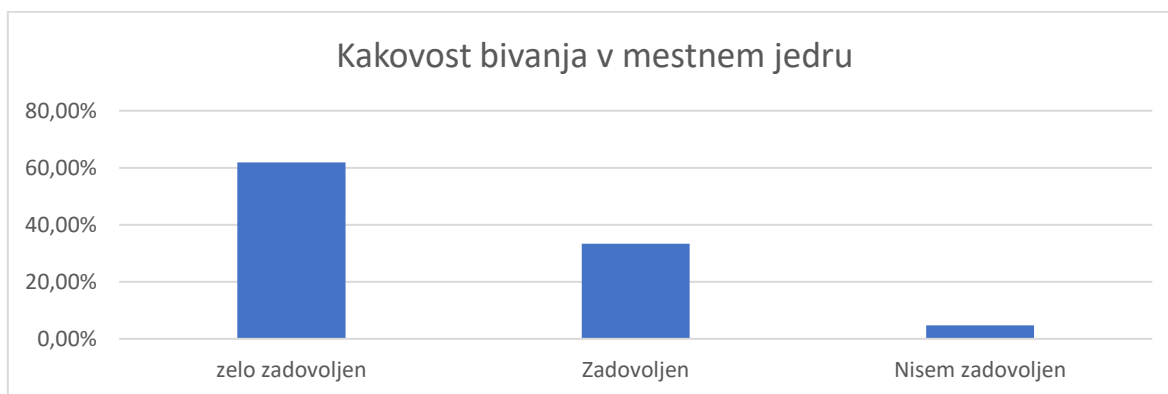
5. Ali je hiša, v kateri živite, obnovljena?

Graf 19: Ali je hiša, v kateri živite, obnovljena?

Več kot 90 % anketirancev živi v obnovljeni hiši.

6. Kako ste zadovoljni s kakovostjo bivanja v starem mestnem jedru?

Graf 20: Kakovost bivanja v mestnem jedru

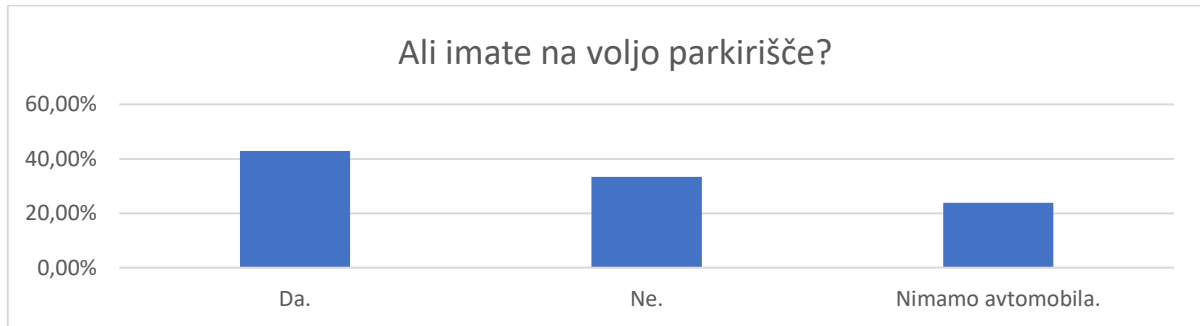
Zadnji sklop vprašanj je poudarjal kakovost bivanja v Mestni četrti Center in želje meščanov po izboljšavah. Velika večina anketirancev (62 %) je s kakovostjo življenja v mestnem jedru zelo zadovoljna.

6.1 Utemeljitev odgovora

Na vprašanje odgovorili z Zelo zadovoljen/-a:	Na vprašanje odgovorili z Zadovoljen/-a:	Na vprašanje odgovorili z Nisem zadovoljen/-a:
<ul style="list-style-type: none"> Bližina vsega. Trgovin, zdravstvenega doma, kulturnih ustanov, lekarne, lokalov, železniške in avtobusne postaje ... Za normalno življenje ne potrebujem avtomobila. 	<ul style="list-style-type: none"> Pozitivna plat bi bila bližina narave, parka, knjižnice, zdravstvenega doma, gledališča, negativna pa slaba infrastruktura in prometne povezave. 	<ul style="list-style-type: none"> V mestu se nič ne dogaja. Slabo je poskrbljeno za starejše in nasploh manjka nek medgeneracijski povezovalni faktor.

<ul style="list-style-type: none"> • Celje ima vse glavne značilnosti mesta; v mestu mi prav nič ne manjka. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dobra stvar je ravno prav ljudi, slaba pa, da je v mestu premalo družabnega življenja in prireditev. 	<ul style="list-style-type: none"> • Slabo urejen promet in parkirišča.
--	--	--

7. Ali imate na voljo parkirišče?

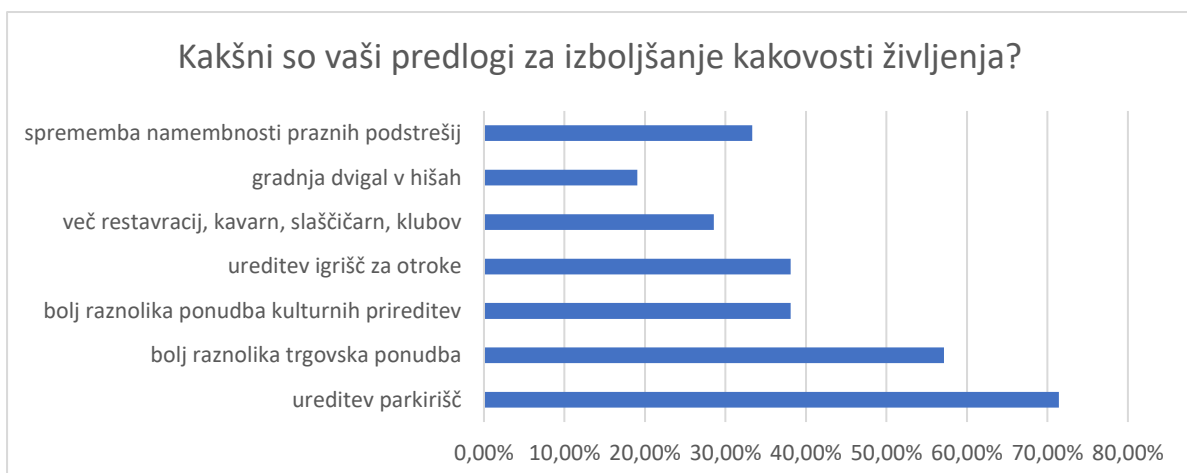

Graf 21: Ali imate na voljo parkirišče?

43 % anketirancev jih je odgovorilo, da imajo na voljo parkirišče ob stanovanju, 24 % nima avtomobila, 33 % jih nima zagotovljenega parkirnega mesta v parkirni hiši ali na zasebnem parkirišču z dovolilnico, ampak morajo parkirati na ulici ali cesti.

8. Kateri so vaši predlogi za izboljšanje kakovosti življenja v starem mestnem jedru?

Ponovno je prevladoval odgovor za ureditev in povečano število parkirišč, potem pa vse od trgovinske, gostinske in kulturne ponudbe do gradnje parkirnih hiš, igral in dvigal ter spremembe namembnosti praznih prostorov, še posebej podstrešij, ki so v mestu še manj izkoriščena.

Graf 22: Predlogi stanovalcev za izboljšanje kakovosti življenja

Pod drugo pa so anketiranci sami napisali naslednje:

- priseljevanje mladih, izobraženih, slovenskih družin,
- ureditev okolice glasbene šole ali pa glasbeno šolo prestaviti na novo lokacijo, kjer bi imela svoje parkirišče,
- uporabiti prazne lokale in jih spraviti iz občinske v privatno last,
- pokrito prizorišče za prireditve, npr. lokacija Vodnega stolpa ali Stare grofije,
- zapolnitev poslovnih prostorov,
- podzemno parkirišče v centru in bliže stanovanjem za starejše prebivalce,
- več uporabnih majhnih trgovin z »drobnim materialom« v centru,
- več klopi v parku in mizice s šahom ob mestnih kavarnah ter
- urejanje in ohranjanje zelenih površin z rastlinami.

9. Kakšni so vaši načrti za prihodnost?

Graf 23: Nadaljnji načrti anketirancev glede življenja v mestnem jedru

9.1 Utemeljitev odgovorov

Odgovoril/-a z Ostati v mestnem jedru Celja:	Odgovoril/-a s Preseliti se iz mestnega jedra Celja:
<ul style="list-style-type: none"> • Mesto samo po sebi je lepo in je tudi lepo urejeno. • Ne vidim se živeti drugje. • Demografsko spadam v skupino starostnikov in tako je od mene skoraj nepričakovano, da bi se selila. 	<ul style="list-style-type: none"> • Življenje v Celju ima preveč pomanjkljivosti. • Mesto postaja vse bolj onesnaženo (tako zrak kot tla). • Ne vidim se več živeti v Celju, saj je težko najti službo in stanovanje, ki ti ustreza in si ga lahko privoščiš.

7 Intervju

7.1 Intervju z županom Matijo Kovačem

Kaj se vam, kot občanu in stanovalcu mestnega jedra, zdi prednost življenja v mestnem jedru, kaj pogrešate in katere bi bile po vašem mnenju možne izboljšave?

Živeti v mestnem jedru ima svoj čar, je neke vrste urbani privilegij. Skozi vrata doma neposredno stopiti na živahno ulico in se peš odpraviti do trgovine, banke, šole, frizerja ali knjižnice v razdalji nekaj ulic, je zagotovo del tega privilegija, ki je v Celju oplemeniten z bližino narave, ki jo nudita denimo Savinjsko nabrežje in mestni park. K življenju v mestnem jedru seveda spadajo tudi minusi, najbolj pereč je parkiranje.

Kako naj bi potekala reurbanizacija mestnega jedra? Kakšni so trenutni načrti in projekti v prihodnosti? V Strategiji razvoja starega mestnega jedra Celja je namreč zapisano: »Staro mestno jedro Celja bo leta 2020 živahen in udoben, raznolik, kreativen in samozavesten ter v kakovost usmerjen življenjski prostor.

Urbano regeneracijo mestnega jedra moramo snovati skozi načrtovane vsebine in podporo pri najemu lokalov ter predvsem s stanovanjsko politiko. Prazni prostori ustvarjajo družbeno in ekonomsko praznino v mestu. Že v srednjeveških mestih so prostori potrošnje v mestnem jedru veljali za bistveni mestotvorni element, brez katerega urbana struktura ne deluje. Mestne promenade so danes poustvarjene v nakupovalnih središčih na obrobju, ki delujejo po principu stare tržne ulice in združujejo za mestno jedro značilne tržno-kulturne vsebine, kjer se do vrat pripeljemo z avtomobilom. Največji izziv vidim v tem, kako v mesto pripeljati ljudi – ljudi, ki bodo v mestu bivali in ga dnevno uporabljali, ne le prihajali na delo ali obisk. V SMJ je trenutno zelo veliko delovnih mest in ne tako veliko število stanovanj, ki bi z dnevnimi potrebami gravitirala v center mesta. Krepiti želimo kakovostno stanovanjsko prenovo v samem centru in zagotoviti dodatna stanovanja na obrobju centra mesta.

Omenjali ste možnost večje izkoriščenosti podstrešij v stavbah mestnega jedra. Kakšna naj bi bila njihova namembnost?

V središčih evropskih mest je običajna praksa, da se tudi podstrešja izkoristijo za stanovanja, prostor je dragocena dobrina in kot tak skrbno izkoriščen. Zagotovo se vsakemu izmed nas v spomin priključuje prizor iz kakšnega filma, kjer je scena v podstrešnem stanovanju s pogledom na, recimo, Pariz. Če pomislimo na podstrešja vseh stavb, je to res veliko število potencialnih stanovanj. Je pa res, da je obnova stavb v mestnem jedru otežena zaradi starosti stavb, varovanja dediščine, dostopa, razdrobljenega lastništva in bližine sosedov. Tudi stroga merila kulturnega varstva marsikdaj otežujejo izrabo podstrešij, saj načeloma ne dovoljujejo izvedbe okenskih odprtih v strehah.

Kako bi pritegnili mlade družine, da bi se bile pripravljene preseliti v staro mestno jedro?

Mladim družinam želimo omogočiti pestro urbano bivanje po dostopnih cenah. Ena od možnosti so razpisi za mlade družine in zaposlitvene možnosti, kot je ciljna podpora podjetjem, da bi pritegnili mlade k vrnitvi v Celje. Vsi skupaj moramo več skrbi vložiti tudi v generiranje skupnosti, oživitve urbane atmosfere in soustvarjanje podobe mesta, kar zagotovo lahko pritegne mlade, da se preselijo v staro mestno jedro.

Na Nepremičninah sem izvedela, da se pripravlja prostorski načrt za gradnjo novih stanovanj – projekt Srce sever. Vidite možnost zgoščevanja poselitve tudi v MČ Center?

Zgoščevanje pozidave v mestih je ena izmed ključnih usmeritev trajnostnega urbanizma, kjer moramo paziti na primeren delež kakovostnih zelenih površin, kar danes pogosto umanjka. Zgoščevanje mest pripelje tudi do krajših poti in omogoča uporabo koles ter javnega prevoza, posledično lahko prispeva k zmanjšanju prometa. Načrtovanje stanovanjske gradnje na območjih v neposredni bližini mestnega jedra Celja je vsekakor smiselno, obenem s tem naslavljam tudi oživljanje mestnega jedra.

V Ljubljani je precej stanovanj v centru namenjenih za oddajo turistom. Bi lahko tudi Celje šlo po njeni poti? Katere pluse in katere minuse vidite pri takšni usmeritvi?

Trend oddajanja nastanitev v turistične namene je v mnogih mestih dvignil cene nepremičnin, kar sproži proces izseljevanja ljudi, ki si svoje stare soseske zaradi zvišanih najemnin ne morejo več privoščiti. Zavzemati se je treba za trajnostni turizem in dostopna stanovanja, ki omogočajo bivanje občanom in občankam, da se izognemo takšnim scenarijem. Obenem se je treba zavedati, da so prenočitvene kapacitete v Celju skromne in že sedaj ne zadostujejo potrebam obiskovalcev. V mestu je dobro imeti raznoliko ponudbo turističnih nastanitev, a je prekomerno širitev oddajanja stanovanj turistom vsekakor treba spremljati in ustrezno zamejiti.

Anketirani prebivalci so v MČ Center pogosto izpostavili naslednje probleme: premajhna pestrost trgovske ponudbe, premajhno število kavarn in restavracij, premalo prireditev, premajhno število urejenih igrišč, dvigal, preveč zaprtih lokalov, prazno mesto, problem parkiranja. S katerimi ukrepi bi lahko rešili te težave? Iz več časopisnih člankov sem razbrala, da je trenutna starostna in socialna struktura v mestnem jedru neugodna. Na katerih področjih vidite možnost izboljšave?

Težave, ki jih naštevate, so večplastne. Velika večina nepremičnin je v privatni lasti – rešitev vidimo v bolj aktivnem dialogu mesta z lastniki; veliko historičnih stavb je v slabem stanju, kar pomeni znatne finančne vložke pri obnovi. V tem kontekstu aktivno sodelujemo pri pobudi združenja Zgodovinska mesta Slovenije, ki želi to težavo nagovoriti na sistemski ravni. Večje težave mestnih središč so tudi prometni režimi in parkirišča – tukaj imamo še mnogo rezerve – in mesto nujno potrebuje osveženo in progresivno prometno strategijo, ki bo odgovarjala tudi

na vprašanja parkirnih mest za stanovalce starega mestnega jedra ter promet umikala iz središča na njegovo obrobje. Povečevanje števila parkirnih mest v samem mestnem jedru je nemogoče, zato moramo razmišljati predvsem o spremembi uporabniških navad in morebitnem umeščanju dodatnih kapacitet na rob mestnega jedra.

Igralne površine moramo smiselno umestiti v kontekst in estetske zahteve starega mestnega jedra in tako bolj izkoristiti potencial Savinjskega nabrežja in mestnega parka.

Glede gostinstva si moramo skupno vizijo postaviti z gostinci, ki že delujejo v starem mestnem jedru, ob tem pa tudi skupaj z ostalimi ponudniki ter našimi javnimi zavodi aktivno nagovoriti zlasti ponudbo v večernem času in med vikendi. Rešitev večine težav je sicer preprosta – v staro mestno jedro pritegniti več stanovalcev, zlasti mladih družin in delovno aktivne populacije. Tak utrip bo avtomatsko generiral tudi povpraševanje, ki mu bo sledila ustrezna ponudba. Za to pa potrebujemo primerna stanovanja in mesto se bo v prihodnosti trudilo za obnovo lastnih stanovanj v samem središču kot tudi gradnje stanovanj na zazidljivih zemljiščih tik ob mestnem jedru.

V Celju se velik delež delovne sile vozi na delo v druge kraje, opazen pa je tudi velik odliv mladih izobražencev. Kakšni so vaši načrti za razvoj Celja, da bi ponudilo nova delovna mesta tudi visoko izobraženi delovni sili?

Mesto mora zagotoviti dodatne prostorske pogoje za širitev in razvoj gospodarskih dejavnosti. Pri tem je pomembno, da so te lokacije ustrezno urbanistično umeščene tako z vidika logistike kot dostopa na delovno mesto. Pomemben faktor je tudi komunalna opremljenost zemljišč, katere izgradnja in urejanje sta zelo odvisna od finančnih zmožnosti mesta. Te pogoje bomo z Občinskim prostorskim načrtom zagotavljali tako za podjetja, ki sodijo med obrt in industrijo, kot za poslovne subjekte, ki jih prostorsko lahko umeščamo med centralne dejavnosti, in se torej lahko prepletajo oz. je celo zaželeno, da so v bližini stanovanjskih naselij. Naš letošnji cilj je izvedba natečaja za nove urbanistične podlage za območje Stare Cinkarne, kjer bi vzporedno s sanacijo tal lahko pridobili tudi dodaten potencial za poslovne in druge mestotvorne dejavnosti. Prav tako si bomo prizadevali za spodbujanje kulture podjetništva, ki ga kot mesto promoviramo z našim Inkubatorjem Savinjske regije. Kot cilj si zastavljamo tudi dvig nivoja urbane atmosfere in kakovosti bivanja v mestu ter privabljanje več kreativnih podjetnikov v to okolje. Mesto ima kot izobraževalno, kulturno, zdravstveno in gospodarsko središče regije zagotovo poseben potencial za vzpostavitev večjega števila delovnih mest s potrebo po bolj izobraženem kadru.

7.2 Intervju z direktorjem občinske uprave Gregorjem Delejo

Kaj se vam, kot občanu in stanovalcu MČ Center, zdi prednost življenja v mestnem jedru, kaj pogrešate in katere bi bile po vašem mnenju možne izboljšave?

Celje je ravno pravšnje okolje za kvalitetno (poslovno in osebno) življenje – ravno prav veliko, da ima res vse, kar imajo »ta velika mesta«, in ravno prav majhno, da je vse dovolj blizu, in ne glede na to, da živiš v strogem središču, si v manj kot petih minutah lahko v objemu zelenega

mestnega gozda ... Res pa je, da imamo pri ustvarjanju utripa, ki temu ambientu prepogosto umanjka, da bi lahko razvil svoj polni potencial, še veliko dela. Mogoče ne delim enako stiske večine prebivalcev, ki je vezana predvsem na nezadostno število parkirnih mest, a na področju upravljanja mobilnosti in trajnostne mobilnosti nas čakajo še veliki izzivi. Sam bi si želel, da se promet povsem umakne iz starega mestnega jedra, kar bi ponudilo številne razvojne priložnosti urbanih vsebin, ki zdaj na določenih segmentih manjkajo. Ob tem pa tudi bolj uravnotežene gostinsko-trgovske ponudbe, ki bi središče napajala ves čas – tudi zvečer in ob koncih tedna. Pomemben del izboljšav je tudi več stanovanj za mlade družine, ki bi v mestno središče vnesle novo energijo in pestrejši utrip.

Zelo dejavni ste na kulturnem področju. Bi lahko prazna podstrešja z ustrezno prenovo namenili tudi kulturi (npr. galerije, ateljeji ...)? Kakšna je vaša vizija?

Na vsak način je to ena od možnosti, ki bi jih morali znati na pravi način uskladiti z Zavodom za varstvo kulturne dediščine, in verjamem, da bo razvoj v prihodnosti šel v to smer. Po drugi strani pa imamo unikatno umetniško četrt, s katero bi se morali znati bolj pohvaliti in jo bolj intenzivno uporabiti tudi pri promociji možnosti, ki jih ponuja staro mestno jedro.

Na tem področju sicer potrebujemo predvsem skupno vizijo, ki jo bomo delili vsi, ki živimo v starem mestnem jedru – tako prebivalke in prebivalci kot tudi poslovni uporabniki ter ponudniki gostinskih, kulturnih in turističnih vsebin. Potrebujemo bolj sistematični in skupnostni pristop. Strategija za razvoj starega mestnega jedra, ki je bila pripravljena pred slabim desetletjem, ni slab dokument, je pa težava, da se nismo prav lotili uresničevanja ciljev, ki smo si jih s strategijo zadali.

Kako bi lahko v izboljšanje utripa v mestu vključili celjske srednješolce?

Že zdaj srednješolci skrbijo za mnoge vsebine, ki so pomemben del utripa mesta, a te so žal zgolj priložnostne. Ključ je v sodelovanju, v večji aktivaciji in participaciji mladih, v vzpostavitvi modelov, kjer bi tudi mladi dobili možnost upravljanja namenskih prostorov v mestu, namenjenih mladim, večje vključenosti v podajanje in uresničevanje idej. Podobno kot je v večji meri neizkoriščen potencial mlade generacije, je neizkoriščeno tudi področje medgeneracijskega sodelovanja in starejše populacije.

7.3 Intervju z direktorjem Nepremičnin Celje, d. o. o., Primožem Brvarjem

Nepremičnine Celje, d. o. o., oddajajo stanovanja v najem, izvajajo in spodbujajo stanovanjsko gradnjo, prenavljajo, vzdržujejo stanovanja in stanovanjske hiše ter izvajajo stanovanjsko politiko v lokalni skupnosti.

Slika 67: Gradnja stanovanjskih blokov v Dečkovem naselju ⁹³

Kako se je spreminjalo število prebivalcev v starem mestnem jedru (Mestna četrt Center) od devetdesetih let do danes in kako se je spreminjala njihova starostna sestava?

Število prebivalcev v Celju od osamosvojitve definitivno pada. Vedno večje pa je zanimanje za stanovanja tako kot v mestnem jedru kot na obrobjih mesta. Povprečna starost ljudi, ki se zanimajo za stanovanja preko Nepremičnin Celje, je vse od 18 do 60 let. Samih podatkov o starostni sestavi ljudi, ki se zanimajo za stanovanja, Nepremičnine Celje ne shranjujemo nikjer, to se le ocene, ki jih vidimo v praksah. Najbolj zastopana skupina ljudi je starejših od 50 let. Mlade družine, ki so v zadnjih letih kar aktualna demografska skupina (ljudje, stari 18–35 let), predstavljajo približno 30 %. Ljudje v starostni skupini 40–60 let pa predstavljajo skoraj 60 %, kar pomeni, da prevladujejo. Ostanek ljudi, ki se v zadnjih letih zanimajo za stanovanja, je starejših od 60 let.

Kolikšen delež stanovanj predstavljajo v jedru podstrešna stanovanja? Kakšno namembnost imajo drugi podstrešni prostori (neizkoriščeni, poslovni prostori ...)?

Namembnost kot tako ima v Celju malo podstrešij, saj so to po navadi majhni in slabo funkcionalni prostori s premalo svetlobe, kar ne predstavlja ugodnega življenjskega okolja. Večina podstrešij je praznih, v njih so samo klimatske naprave ali pa krama. Med podstrešji, ki so obnovljena in trenutno imajo namembnost, so najbolj pogosti bivanjski prostori.

⁹³ Gradnja stanovanjskih blokov v Dečkovem naselju pod vodstvom organizacije Nepremičnine Celje: <https://cms.siel.si/documents/170/pics/maxi/foto-461bb03a984915.jpg>, dostop 2. 3. 2023.

Omenili ste, da je večina podstrešnih prostorov praznih oziroma da nimajo namembnosti. Ali to velja tudi za stanovanja v mestnem jedru in kaj so vzroki, da stanovanja niso obnovljena in izkoriščena?

Da, v Celju so kar pogosta tudi prazna stanovanja, ki še čakajo na investitorje, ki bodo imeli zahtevana sredstva in bodo lahko začeli z ustrezno prenovo. Vzroki za prazna stanovanja so:

- Predraga prenova starih stanovanj v mestnem jedru. Tako ljudje, ki nimajo dovolj sredstev, raje kupijo popolnoma novo stanovanje na obrobju mesta za polovično ceno, kot pa da kupijo stanovanje v centru mesta, ki ga morajo še v celoti prenoviti, kjer bi bili stroški prenove višji kot nabavna cena zemljišča izven mestnega jedra.
- Drugi glavni vzrok za prazna stanovanja pa je slaba statika v Celju, kar spet pripelje do velikih stroškov prenove, če stanovanje ni bilo že v osnovi protipotresno grajeno. V takšna stanovanja po navadi vlagajo samo investitorji, ki si lahko celovite obnove, ki morajo biti dobro kvalitetno narejene, privoščijo.

Ena izmed večjih ovir pred prenavljanjem stavb v Celju so akti in odloki, ki jih je sprejel Zavod za varstvo kulturne dediščine. Večina stavb v starem mestnem jedru je zaščitene kot kulturna dediščina, zato je ob prenovah zunanosti zgradb (fasade, strehe, odprtine v strehah) nujno pridobiti soglasje ZVKDS. Pred obnovo ali kakršnimi koli gradbenimi posegi mora ZVKDS podati kulturnovarstvene smernice in v nadaljevanju kulturnovarstveno soglasje, ki ga je ob obnovi zunanjsčine stavb v starem mestnem jedru težko pridobiti. Odloki namreč omejujejo kakršno koli zunanjo ureditev podstrešij, ki bi lahko zagotavljala boljšo kakovost bivanja.

Koliko stanovanj je trenutno na voljo za najem/nakup preko Nepremičnin Celje v MO Celje in koliko od tega v MČ Center? Kakšna je infrastruktura (morebitna dvigala, možnost uporabe parkirišč, igrišč ...)? Kakšen je interes za najem oziroma nakup stanovanj v Celju?

Število stanovanj, ki so na voljo za nakup ali najem v Celju preko Nepremičnin Celje, je trenutno 2030, v starem mestnem jedru oziroma v MČ Center pa je na voljo 71 stanovanj. Infrastruktura in stanje se razlikujeta od stanovanja do stanovanja, ampak so stanovanja, ki so bila grajena v zadnjih letih (npr. v Dečkovem naselju) in so infrastrukturno kvalitetna in pripravljena za kakovostno življenje. Stanovanja, ki so na voljo v starem mestnem jedru, so večinoma prenovljena primerno standardom ZVKDS in čim boljši kvaliteti novih lastnikov.

V letu 2022 se je na razpis Nepremičnin Celje odzvalo 600 prosilcev za nakup ali najem stanovanja v Celju. Od tega je bilo 515 upravičencev, ki bodo dobili stanovanje v naslednjih 2–3 letih. V letu 2022 smo objavili tudi poseben razpis za mlade in mlade družine, saj je bilo na letnem razpisu 140 upravičencev mlajših od 35 let, kar predstavlja skoraj 30 % vseh prosilcev.

Kje v Celju se trenutno gradijo oziroma se bodo v bližnji prihodnosti gradila nova stanovanja? Ali so načrti tudi za kakšna nova stanovanja v centru mesta?

Novo stanovanjske enote v Celju so se gradile v Dečkovem naselju, kjer je investitor Nepremičnine Celje zgradil 142 neprofitnih socialnih stanovanj. V Dečkovem naselju so prav tako aktivni drugi zasebni investitorji. Načrti in priprave za gradnjo se pripravljajo tako v Dolgem polju kot v Babnem.

V centru mesta pa se pripravlja prostorski načrt za projekt Srce sever, kjer je lastnik zemljišča MOC, kar zaznamuje sodelovanje z občino. Projekt bo uresničen na območju pri parkirišču pri Fakulteti za logistiko na Vrunčevi ulici. Začela se je tudi prenova stanovanjske vile na Vodnikovi ulici 14, zanjo imamo načrte za celovito prenovo stanovanjskega objekta.

7.4 Intervju s stanovalci mestnega jedra Celja

Intervju sem opravila s tremi mladimi, zelo dejavnimi stanovalci mestnega jedra in dvema stanovalkama, ki spadata v starostno skupino nad 50 let.

Kako bi ocenil kvaliteto življenja v starem mestnem jedru?

Žan Luka: Zame je kvaliteta življenja v starem mestnem jedru super. Sicer je seveda tudi nekaj pomanjkljivosti, a sam menim, da je več plusov kakor minusov.

Irena: Ne želim biti ostra ali pa prestroga, a življenje v Celju res propada. Ne čudim se, da se mladi ne priseljujejo več v mestno jedro, saj ob vstopu vanj vidijo le sive pločnike in ulice ter ceste, zapolnjene s parkirišči. Tako tudi kvaliteta upada.

Nada: Menim, da je kvaliteta v mestnem jedru prav super. Meni res nič ne manjka. Zavedam se, da je lokacija mojega stanovanja kar božanska, živim namreč ob nabrežju reke, a tega ne jemljem kot samoumevno. Tudi sama sem morala veliko vložiti v to, da sedaj lahko živim življenje, v katerem res uživam. Tako sem lahko vsak dan v mestu in si privoščim kakšno kavo ali pa se samo sprehodim do tržnice in tako preživim svoj popoldan.

Katere so prednosti življenja v mestnem jedru?

Žan Luka: V starem mestnem jedru mi je najbolj všeč, ker imaš vse blizu – blizu je veliko trgovin, knjižnica, mestni park (Savinjsko nabrežje), osnovne in srednje šole, glasbena šola, restavracije, kavarne ipd. Življenje tukaj ti torej omogoča, da si družbeno aktiven.

Paulina in Gregor: Prednosti je načeloma malo, je pa tudi malo pomanjkljivosti oziroma so to le malenkosti, s katerimi se prebivalci srečujejo vsak dan. Največja prednost je bližina (šole, glasbena šola, knjižnica, tržnica ...). Če želi Celje privabiti mlade, mlade družine ali izobražene, se mora mesto urediti tako, da bo tem ljudem imelo kaj ponuditi. Urediti se morajo omenjene malenkosti, ki bi izboljšale življenjski standard in naredile mesto privlačnejše (urejena komunala, poenotenje stavb, kakšna interaktivna vsebina in urejen sistem parkiranja).

Katere so glavne pomanjkljivosti življenja v mestnem jedru, kaj pogrešate?

Žan Luka: Sicer je popolnoma odvisno, kje živiš, vendar je ena pomanjkljivost mestnega jedra, ki bi jo izpostavil, morda parkirišče. Parkirnega prostora mnogo stavb nima.

Paulina in Gregor: V Celju je res velik poudarek na dogajanju v sklopu kulture na Poletju v Celju, ko je vsak dan polno dejavnosti, nastopov in koncertov, ter na Pravljični deželi v decembru in priložnostnem pustu. Po teh nekaj mesecih pa mestno življenje v Celju ugasne. Mestu v smislu kulture manjkajo raznoliki projekti. Pa ne, da ne bi bilo inovativnih idej. Teh kar mrgoli, a se le redko uresničijo. Glavni problem za to opazimo v Celju pri neprimerni infrastrukturi, s tem povezanimi stroški in neprimernem kadru, ki naj bi v Celju skrbel za kulturno dogajanje.

Irena: Kot pri vsaki stvari se za življenje v mestnem jedru najdejo tako plusi kot minusi. Je pa na žalost resnica takšna, da minusi v Celju prevladujejo. Zares edini plus je bližina tržnice, zdravstvenega doma, lekarne (ko je bila dežurna še v centru), Savinjskega nabrežja, in če si srečen, še službe. Pomanjkljivosti pa so vse ostalo. Celje ne deluje več kot neka enotna celica, ampak se že več kot desetletje odločitve sprejemajo brez privolitve meščanov in brez uresničitve njihovih idej. V MOC manjka dober povezovalni člen med pristojnimi in meščani mesta. To naj bi bile mestne četrti, ki so bile zamišljene, da bi delovale kot vmesni faktor za prebivalce, a danes njihova funkcija upada oziroma ne ostaja več ta prvotna, za katero so bile mestne četrti namenjene.

Nada: Mogoče bi bila glavna pomanjkljivost v Celju res promet in vse, kar pride z njim, še posebej parkirišča, ter tudi sama ureditev mesta v smislu, da mora vzdrževati nek standard in ostajati razmeroma čisto.

Kakšni bi bili vaši predlogi za bolj kakovostno življenje v mestnem jedru?

Žan Luka: Notranji del mesta morda napraviti še prijaznejši pešcem in zapreti določena prometna območja. Naj bo notranost mestnega jedra skupaj z nabrežjem oziroma parkom namenjena le pešcem. Nekatere stavbe bi lahko uredili in obnovili ali jim dali boljši namen – spremenili namembnost. Več kulture. Absolutno več kulture v mestu, morda kavarniškega dogajanja, zanimivih aktivnosti – nekaj, kar bi mesto še bolj poživilo.

Paulina in Gregor: Prva stvar, ki jo definitivno potrebuje Celje, je nov kulturni dom. Kot že skoraj vsaka manjša vas bi tudi Celje moralo dobiti srednje veliko dvorano za 300–500 ljudi, ki bi s primerno koncertno in gledališko infrastrukturo (primeren oder, *backstage*, osvetljava in ozvočenje) nadomestila današnja Celjski in Narodni dom, ki za takšne projekte nista več primerna, ter trenutno Celjsko kulturnico v bivšem Mišku Knjižku. Dvorana bi bila primerna za prireditve, koncerte, nastope, vsebina pa povezana z glasbo, gledališčem in igro, plesom ali vizualnimi umetnostmi. Če bi se odločili temu nameniti nov prostor in popolnoma na novo zgraditi stavbo, bi se sredstva za to zbirala pet let in ideja bi se uresničila v naslednjih desetih letih. Za takšne vsebine bi bil trenutno primeren tudi bivši Kajuhov oziroma današnji Slomškov dom, kjer bi imela prostor kulturno-umetniška društva. Problem v tej stavbi, ki je del poslopja bivše ekonomske šole, je statika, vendar ta prizidek ekonomski šoli že obnavljajo.

V Celju se mora povečati tudi število prostorov za mlade, ki mestu dajejo živahen in mladosten utrip. Ponovno bi se lahko odprli kakšni klubi, kjer bi se izvajali koncerti. Dober primer prakse

za to je Mladinski center Celje, ki v zadnjih letih skoraj vsakotedensko prireja koncerte manjših glasbenikov in glasbenih skupin, prav tako pa je primeren prostor za druženje mladih. Kot mama res pogrešam otroška igrišča ali igrala za otroke, ki bi bila po možnosti narejena iz trajnostnih in trpežnih materialov. To je lahko čisto preprosta inštalacija igral na travniku pri Mestni plaži, ki vedno sameva in nima prav nobene namembnosti, je pa izredno lep prostor na Savinjskem nabrežju, ki bi se res lahko izkoristilo. V jedru mesta, kjer prebivam, včasih zmanjka tudi čisto vsakodnevnih potrebščin. Iz centra so pred kratkim prestavili dežurno lekarno na obrobje jedra mesta, kar se mi ne zdi smiselno. Prav tako bi se v jedru lahko povečala trgovinska ponudba s prodajalno oblačil (mladim bi definitivno bila zelo privlačna H & M in ZARA), s prodajalno obutve in trgovino s tehničnim materialom. Izboljšala bi se lahko gostinska ponudba. Res zadnja stvar pa so parkirišča in parkirni prostori, ki so v mestu vsepovsod, ob ulicah, v vsakem dvorišču in atriju, na cestah, a ko ga potrebuješ, ga težko najdeš.

Irena: Najprej je treba v mestu uvesti več zelenih površin, in to tako, da jih bodo ljudje opazili. Smisel sajenja dreves ni v tem, da jih nihče ne opazi, samo hodijo mimo, ampak da se pod drevesom lahko usedejo, uživajo v senci z vrstniki (še posebej mladi) in tako preživljajo prosti čas ob knjigi ali druženju. V Celju je vedno manj zelenih površin, ki so ljudem na dosegu roke, in vedno več parkirnih površin, ki jih strateško postavljajo na pragove domov ter tako nenamerno spodbujajo človeško naravno lenobo. Poleg tega bi v Celju morali dati večji poudarek aktivnostih za mlade. Ti bodo krojili prihodnost naslednjih generacij in si zaslužijo že v domačem okolju dobiti konkretno iztočnico za oblikovanje socialnega življenja z drugimi.

Nada: Menim, da kvaliteta življenja sploh ni slaba. Vzdušje pa je lahko takšno, kot si ga naredi vsak posameznik. Da, strinjam se, da aktivnosti za mlade (tako otroke kot najstnike, dijake, študente) primanjkuje. A na to vplivajo in jih organizirajo mladi sami ter seveda organizacije in društva, pristojna za to. Podprem tudi idejo o večji vlogi umetniške četrti v mestu. Zdi se mi, da ima ogromen potencial, a se ne oglašuje dovolj in tako malokdo ve za vse projekte, ki jih izvajajo.

Katere bi bile možne izboljšave z urbanističnega vidika?

Paulina in Gregor: V vsako okolje privabijo ljudi definitivno urejeno okolje in nove moderne stavbe. V mestu pa je največji poudarek verjetno res na parkiriščih in parkirnih hišah. Na problematiko parkirišč se lahko gleda z dveh strani: prva je popolno zaprtje mestnega jedra za promet in izgradnja garažne hiše na eni izmed že obstoječih lokacij mestnih parkirišč. Ali pa urejena možnost parkiranja v mestu za vse, prebivalce in obiskovalce, kar bi najverjetneje vsebovalo podzemno parkirno hišo v centru mesta. Prav tako Celju manjka ureditve kolesarskih stez. Menim, da bi bile super investicije v razvoj in modernizacijo mesta tudi zunanja dvigala v večstanovanjskih stavbah, kar bi pomagalo starejši populaciji, ki je večinska, ter tudi urejena zvočna izolacija oken starejših, ki jih hrup v mestu moti. Da bi bilo to izvedljivo, pa bi se morali najti pravi investitorji, ki bi to sofinancirali.

Ali vam življenje v mestnem jedru ustreza? Bi ostali v mestnem jedru?

Žan Luka: Meni življenje v starem mestnem jedru ustreza in tukaj bi ostal. Lepo je.

Paulina in Gregor: Imava majhna otroka in s tega vidika je življenje v mestu velik plus. Potem pa – bova videla.

Irena: Spadam že v malo starejšo populacijo prebivalcev, zato se res nikoli več ne vidim seliti in bom najverjetneje v Celju ostala.

Nada: Ker večjih pomanjkljivosti v mestu ne vidim, tiste, ki pa so, mislim, da se lahko in se bodo hitro uredile, bi v mestu definitivno ostala. Tu sem si ustvarila lepo stanovanje in uspešno življenje, v katerem uživam, verjamem pa, da večina mladih svoje prihodnosti ne vidi v Celju, še posebej pri tako velikih najemninah in slabih možnostih za zaposlitev.

Razprava in zaključek

Urbanizacija je kompleksen pojav širjenja mest in mestnega načina življenja, povzroča demografske, družbene, gospodarske in morfološke spremembe. Urbanizaciji sledi suburbanizacija, proces razseljevanja prebivalstva in dejavnosti iz urbanega mesta na mestno obrobje ali v njegovo okolico. To povzroča prostorsko, družbeno in gospodarsko preobrazbo mestnega obrobja, a hkrati tudi mestnega jedra, ki s procesom suburbanizacije izgublja prebivalstvo, še posebej mlade izobražence, kar lahko pripelje do intenzivnega staranja prebivalstva in večanja števila neurejenih mestnih četrti.⁹⁴ Reurbanizacija je »proces vračanja prebivalcev v mesta po daljšem času odseljevanja iz njih in ponovna rast števila prebivalcev v mestnih območjih«, lahko pomeni »ponovna urbanizacija nekoč že urbaniziranih in kasneje opuščenih območij v mestu« ali pa »kvalitativna preobrazba starih mest z izboljšanjem njihove fizične, socialne, okoljske, ekonomske strukture, kamor se priseljuje mlado in izobraženo prebivalstvo«.⁹⁵

Živim v starem mestnem jedru in opažam, da se niža kakovost življenja za tiste, ki v njem živimo, in tiste, ki se vanj priseljujejo. Redke zelene površine se spreminjajo v parkirišča, veliko stavb je potrebnih celovite prenove. Zato sem želela raziskati, kako bi lahko mestno središče znova postalo središče druženja in mesto, v katerem bo prijetno živeti. Želela sem ugotoviti značilnosti razvoja mesta Celja v luči sodobnih urbanih trendov od urbanizacije, suburbanizacije, reurbanizacije in gentrifikacije, raziskati omejitve, ki so prisotne pri obnovi starega mestnega jedra, ugotoviti pogled pristojnih na Mestni občini Celje, stanovalcev MČ Center in dijakov naše šole na možnosti revitalizacije centra mesta ter s pomočjo terenskega dela in literature predlagati možnosti njegove prenove in oživitve.

Pred začetkom raziskovanja sem si zastavila pet hipotez.

Hipoteza 1: Število prebivalcev v Mestni občini Celje (MOC) in v Celju se od leta 1991 povečuje, v mestnem jedru (Mestni četrti Center) pa zmanjšuje.

Ker bivam v mestnem jedru, opažam, da je mesto v popoldanskem in večernem času prazno. Oživi le v času veselega decembra, pusta, sobotne tržnice in poletnih prireditev. Ob analizi statističnih podatkov sem ugotovila, da čeprav je po letu 1991 začelo število prebivalcev v MČ Center strmo upadati, v zadnjih desetih letih narašča, v MOC in Celju pa upada. Enak trend kaže tudi analiza podatkov spreminjanja števila učencev na III. osnovni šoli. V letu 1991 je šolo obiskovalo skoraj 800 otrok, nato se je do leta 2009 število zmanjšalo na manj kot 400 učencev, sedaj pa znova narašča. Enak trend je opazen na I. osnovni šoli, ki je v neposredni bližini centra. V zadnjih letih se na obeh šolah povečuje tudi delež tujih učencev. Direktor Real-fina, nepremičninske agencije, mi je povedal, da se povpraševanje po najemu stanovanj

⁹⁴ Povzeto po [https://isjfr.zrc-](https://isjfr.zrc-sazu.si/sl/terminologisce/slovarji/urbanisticni/iskalnik?iztocnica=urbaniz%C3%A1cija)

[sazu.si/sl/terminologisce/slovarji/urbanisticni/iskalnik?iztocnica=urbaniz%C3%A1cija](https://isjfr.zrc-sazu.si/sl/terminologisce/slovarji/urbanisticni/iskalnik?iztocnica=urbaniz%C3%A1cija), dostop 23. 2. 2023.

⁹⁵ Povzeto po <https://fran.si/iskanje?View=1&Query=reurbanizacija&All=reurbanizacija>, dostop 20. 1. 2023.

v mestu povečuje. Do pred petnajstimi leti ni bilo velikega zanimanja, mesto se je praznilo, nato so se največ priseljevale družine s srednješolskimi otroki, danes pa predvsem mlade, tuje družine, najpogosteje albansko govoreče, in mladi upokojenci, ki jim mesto nudi vse, kar potrebujejo za jesen življenja. Menim, da so tujci premalo vključeni v dogajanje v mestu, zato bi bilo nujno pripraviti projekte za njihovo integracijo v družbo. Največja ovira so, še posebej za ženske, predvsem neznanje slovenščine, drugačna kultura ter večkrat neugoden socialni in ekonomski položaj, zato bi morali skrbeti tudi za socialno aktivacijo.

Hipoteza 1: ovržena.

Hipoteza 2: Prenova mestnega jedra temelji predvsem na prenavljanju infrastrukture.

Ugotavljam, da je bil v zadnjih letih v mestu res poudarek na prenovi infrastrukture, na novo so tlakovali ulice in trge, postavili okoljsko sprejemljivejše cestne svetilke, postavili podzemne ekološke otoke, uredili nove kolesarske steze, vzpostavili sistem KolesCe ..., vseeno pa sem evidentirala precej novih dozidav oziroma prenov: prizidek k MOC, prenova in dozidava Osrednje knjižnice Celje, prenova Knežjega dvorca, Pelikanove hiše, Celjskega doma, TIC; prenovila se je stanovanjska stavba na Razlagovi, prenavlja se vila na Prešernovi, stavba na Gregorčičevi, prav tako Kajuhov dom za nekdanjo ekonomsko šolo. Direktor Real-fina je povedal, da se je v jedru prenovilo precej stanovanj, novi lastniki so pogosto iz manjših naredili večja stanovanja. Za nakup večjih stanovanj dosega cena m² v jedru Celja tudi 2000 €, cene najemnin so se v centru zvišale in so sedaj enake drugim delom Celja. S pomočjo intervjujev sem ugotovila, da je še vedno veliko prostorov praznih in potrebnih temeljite prenove, da je glavni razlog visoka cena prenove zaradi slabe statike in tudi omejitev ZVDKS.

Hipoteza 2: delno potrjena.

Hipoteza 3: V mestnem jedru je raznolika trgovska in gostinska ponudba.

Po letu 1991 se je začela gradnja trgovskih centrov ob mestnih vpadnicah, veliko poslopij v mestnem centru je dobilo nove lastnike. Zaradi dviga najemnin lokalov se je iz mesta začelo seliti veliko trgovin in obrtnikov, mesto je začelo počasi umirati. Kljub temu da je v Strategiji razvoja starega mestnega jedra zapisano, da naj bi bilo Celje že leta 2020 živahen, udoben, raznolik, kreativen in samozavesten ter v kakovost usmerjen življenjski prostor, prav tako pa storitveno usmerjeno nakupovalno mesto in kulinarični biser, se ti načrti žal niso uresničili. Trgovska ponudba se vedno bolj krči, ostajajo samo trgovine, ki prodajajo oblačila in obutev, ni pa specializiranih trgovin (v mestu ni niti ene trgovine s tehničnim blagom), ni znanih blagovnih znamk, ki vabijo v nakupovalna središča. Problem je tudi delovni čas, saj se veliko trgovin in kavarn zapira že v popoldanskih urah. Ob nedeljah so odprti le redki lokali. Gimnazijci so izpostavili, da si želijo več klubov in drugih prostorov za druženje, ki bi bili namenjeni mladim. Sama vidim možnost pestrejšje gostinske ponudbe ob nabrežju reke Savinje, saj je lokal pri Mišku Knjižku vedno poln. V Tehnoparku so mi povedali, da v Celju

ne znamo zadržati obiskovalcev. Ker večkrat, poleg delavnic za otroke, organizirajo tudi različne seminarje – na zadnjem dogodku, STEAM konferenci, so gostili učitelje iz cele Slovenije; ugotavljajo, da obiskovalci nimajo velike izbire za preživetje časa v Celju po dogodku. Najpogosteje spijsjo kavo in pojejo sladico v bližnji Rolci, potem pa odidejo proti domu. Nujen bi bil dogovor med gostinci in pristojnimi na občini, da bi lahko obiskovalci tudi konec tedna kupili vsaj kakšen prigrizek. Privlačna ideja so kombiji s hrano. Turisti, ki prihajajo v Celje, namreč zelo pogrešajo pestrejšo ponudbo storitev. V mestu bi morali odpreti poslovalnice priljubljenih blagovnih znamk, npr. ZARA ali H & M, prav tako ljudje pogrešajo bolj raznoliko gostinsko ponudbo, želeli bi, da je več kakovostnih kavarn, bistrojev in restavracij. Problem pa je znova kupna moč, ki je v centru prenizka. Če ni odjemalcev, trgovine in lokali zelo hitro zaprejo svoja vrata. Kljub veliko pomanjkljivostim glede trgovske in gostinske ponudbe, je v Celju še vedno precej delujočih kavarn in manjših trgovin, manjka le raznolikost.

Hipoteza 3: delno potrjena.

Hipoteza 4: MOC v prihodnje načrtuje temeljito prenovu in ureditev stanovanj, namenjenih mladim družinam.

Župan je izpostavil, da je v Celju preveč praznih prostorov, ki v mestu ustvarjajo družbeno in ekonomsko praznino. Povedal je, da načrti za ponovno urbanizacijo mesta vsebujejo tudi poudarek na podpori pri najemu lokalov, ki bi Celje ponovno oživili. Manjka ljudi, ki bodo živeli z mestom, v njem bivali in ga dnevno uporabljali, ne le prihajali na delo. Za te pa v starem mestnem jedru trenutno primanjkuje kvalitetnih stanovanj. Tako omenja krepitev kakovostne stanovanjske prenove v samem centru in namen zagotoviti dodatna stanovanja na obrobju centra mesta Srce sever. Mladim družinam želijo omogočiti pestro urbano bivanje po dostopnih cenah. Meni, da moramo bolj poskrbeti tudi za generiranje skupnosti, oživitve urbane atmosfere in soustvarjanje podobe mesta, kar zagotovo lahko pritegne mlade, da se preselijo v staro mestno jedro.

MOC izvaja v sodelovanju z Nepremičninami Celje razpise za najem stanovanj mladih družin. Občina se trudi izboljšati razmere za življenje v mestu tako, da bo zanje čim bolj privlačno. V Celju, ne samo v MČ Center, se urejajo stanovanja, namenjena mladim, prav tako pa tudi zaposlitvene možnosti, da bi pritegnili mlade izobražence k vrnitvi v Celje. Menim, da bi lahko prenovili več podstrešnih stanovanj, vendar sem iz razgovorov izvedela, da je problem prenove povezan s starostjo stavb, statiko, varovanjem dediščine, bližine sosedov. Tudi stroga merila ZVDKS marsikdaj otežujejo prenovu, poleg tega pa so takšni posegi zelo dragi.

Hipoteza 4: potrjena.

Hipoteza 5: Anketirani in intervjuvani prebivalci MČ Center so zadovoljni s kakovostjo življenja in tudi gimnazijci vidijo svojo prihodnost v Celju.

Anketirani stanovalci mestnega jedra so kar v 60 % odgovorili, da so zelo zadovoljni s kakovostjo življenja v starem mestnem jedru, 30 % je zadovoljnih. To so utemeljili z bližino trgovin, šol, zdravstvenega doma, kulturnih ustanov, lekarne, lokalov, železniške in avtobusne postaje, parka. Tudi župan je povedal, da je živeti v mestnem jedru neke vrste urbani privilegij kljub nekaterim minusom, pri katerih je izpostavil parkiranje. Direktor občinske uprave je izpostavil, da je mesto ravno prav veliko, da ima res vse, kar imajo »ta velika mesta«, in ravno prav majhno, da je vse dovolj blizu. Vsi pa vidijo izboljšavo v ustvarjanju mestnega utripa, ki temu ambientu manjka, da bi razvil svoj polni potencial. Primanjkuje zelenih površin, kulturnega utripa in seveda urejenega parkiranja.

Gimnazijci žal ne delijo svojega mnenja s stanovalci mestnega jedra, saj je 66 % dijakov odgovorilo, da ne bi živeli v starem mestnem jedru, ker je preveč hrupno, najemnine so previsoke in ker je »mrtvo«, ni urejeno ... V Celje pa bi se vrnil, če bi tu dobil zaposlitev, stanovanje za nakup ali najem po ugodnejših cenah, če bi se izboljšal medkrajevni promet in če bi v Celju imeli več visokotehnoloških podjetij. 34 % pa jih je odgovorilo, da bi živeli v mestu, ker ima lepo arhitekturo, dobro lokacijo, vse na kupu in ker je življenje bolj privlačno kot na obrobju med stanovanjskimi bloki. Direktor občinske uprave Gregor Deleja, ki je bil do nedavnega ravnatelj Gimnazije Celje Center, pa je povedal, da že zdaj srednješolci skrbijo za mnoge vsebine, ki so pomemben del utripa mesta, a te so žal zgolj priložnostne. Ključ je v sodelovanju, v večji aktivaciji in participaciji mladih, v vzpostavitvi modelov, kjer bi tudi mladi dobili možnost upravljanja namenskih prostorov v mestu, namenjenih mladim, večje vključenosti v podajanje in uresničevanje idej. Podobno kot je v večji meri neizkoriščen potencial mlade generacije, je neizkoriščeno tudi področje medgeneracijskega sodelovanja in starejše populacije.

Hipoteza 5: delno potrjena.

Predlogi

1. Ureditev praznih prostorov (lahko tudi podstrešnih) v stanovanja, primerna za mlade družine.
2. Prednost pri pridobivanju stanovanjske pravice naj dobijo mlade družine, ki so zaposlene v poklicih, ki jih v Celju primanjkuje (npr. zdravstveni delavci).
3. Pomoč pri integraciji tujcev, ki živijo v mestu, in jih povabiti k oživitvi urbane atmosfere in soustvarjanju podobe mesta. Medgeneracijsko druženje.
4. Postavitev urbane opreme v mestnem jedru, npr. stojala za kolesa – še posebej ob turističnih točkah.
5. Ureditev klubov za mlade, bowlinga v opuščeni Rimljanki, biljarda, postavitev mizic za igranje šaha ob kavarnah, ureditev nabrežja Savinje ...
6. Podaljšan odpiralni čas lokalov in restavracij. Tudi ob nedeljah. Možnost uvedbe *food trucka*. Pestrejša ponudba, lahko povezana tudi z zgodovinsko tradicijo – srednjeveške pojedine ...

7. Več trgovin v mestnem jedru s privlačno ponudbo (npr. H & M ali ZARA), vabljlive knjigarne in več specializiranih trgovin – npr. elektro trgovina ... Privlačnejša ureditev izložb.
8. Ponovno odpiranje različnih obrtnih delavnic – čevljar, tapetnik, popravljalec oblačil – v Gosposki ulici. Vrnitev dežurne lekarne v mesto.
9. Uvedba letne vstopnice za vse kulturno-zgodovinske ustanove v Celju, še večja promocija turizma. Ureditev namestitvenih možnosti za turiste.
10. Pogostejša organizacija seminarjev in konferenc v mestnem jedru (Tehnopark, Narodni dom).
11. Ureditev mestnega prometa. Postavitev podzemne garažne hiše v centru mesta in ureditev parkirišča za Maksimilijanom in MOC, preučiti možnost razširitve obstoječih parkirišč ob železniški postaji in na Jurčičevi cesti.
12. Večja izkoriščenost potenciala celjske umetniške četrti, nov kulturni dom, opremljen z infrastrukturo za koncerte, v prostorih nekdanje ekonomske šole, več igrišč za otroke.
13. Nadaljevanje prenove v mestu s poudarkom na trajnostnem načinu življenja, s posaditvijo dreves in ureditvijo zelenih površin.
14. Kulturno dogajanje prenesti na ulice. Več koncertov na trgih in še več drugih prireditev.

Slika 68: Parkirišča za Maksimilijanom in MOC⁹⁶

V nalogi sem ugotovila, da se staro mestno jedro Celja reurbanizira, vendar precej počasneje kot v Ljubljani. Mesto se prenavlja, manjkajo pa vsebine na vseh področjih. Za razliko od Ljubljane so cene nepremičnin v Celju bistveno nižje, prav tako najemnine. Ugotovila sem, da število prebivalcev v MČ Center v zadnjih letih ponovno narašča predvsem zaradi priseljevanja tujcev, ki se naseljujejo tudi v dele s cenejšimi in podstandardnimi stanovanji. Po besedah sogovornikov in po statističnih podatkih SURS in osnovnih šol je v MČ Center vedno več priseljenih tujcev iz BiH, s Kosova in iz Severne Makedonije. Predvsem za albansko govoreče mlade družine predstavlja veliko težavo neznanje slovenščine, zato bi morali nujno organizirati obvezne tečaje za vse družinske člane, povabiti pa bi jih morali tudi k soustvarjanju mestnega utripa, da bi se lahko lažje integrirali v družbo. Poleg tujcev se v mestno jedro priseljujejo tudi

⁹⁶ Foto: Ema Šarman, 10. 2. 2023.

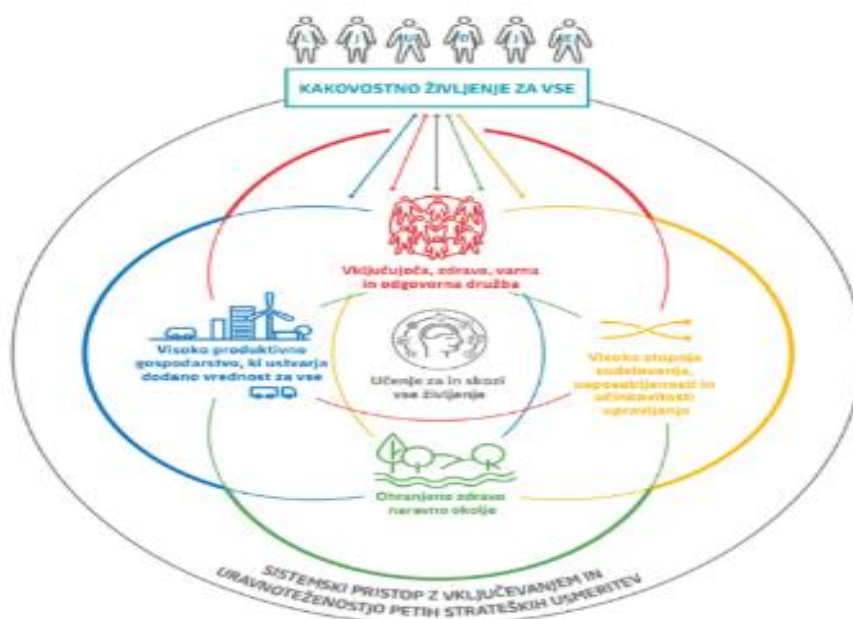
mladi upokojenci iz MOC, saj jim mesto in storitve v mestnem jedru nudijo udobje v jeseni življenja.

Da bi pritegnili mlade izobražence, bi se morala predvsem izboljšati možnost zaposlovanja ali prometne povezave s prestolnico ob hkratni ponudbi kakovostnih stanovanj v mestnem jedru.

V Celju ne poteka gentrifikacija, saj ne gre za invazijo priseljevanja srednjega in višjega sloja prebivalstva v območja s slabim socialno-ekonomskih položajem ob sočasni fizični in socialni transformaciji degradiranih mestnih delov, tudi cene nepremičnin se ne višajo tako ekstremno kot v Ljubljani. Menim, da bi morali v mestu ohraniti poselitveni mozaik. Cilj bi bilo mesto, ki bo prijazno za vse socialne skupine, ki bodo sobivale v sožitju.

Kljub temu da je Celje zelo privlačno mesto, ga obišče premalo turistov. Zanje je tudi zelo malo namestitvenih možnosti, v centru je ostal le hotel Evropa, hotel Celeia v bližini so spremenili v samski dom za delavce. Če bi želeli še bolj razvijati kongresni turizem, bi bila nujna ureditev namestitvenih možnosti.

Vlada RS je decembra 2017 sprejela Strategijo razvoja Slovenije 2030, ki v ospredje postavlja kakovost življenja. K dobri kakovosti življenja spadajo produktivno gospodarstvo, zdravo naravno okolje, visoka stopnja usposobljenosti in učinkovitost upravljanja, ki se med seboj prepletajo in tvorijo vključujočo, zdravo, varno in odgovorno celoto – družbo. Kakovost življenja za vse naj bi se kazala v boljših priložnostih za delo, izobraževanje in ustvarjanje ter bolj dostopnem, varnem in aktivnem življenju v zdravem in čistem okolju. V ospredju pa so mlade družine, ki naj bi se v takšno družbo tudi najlažje vključile, se integrirale. Tako lahko ljudje in mesto živijo v sožitju, se dopolnjujejo in skupaj razvijajo.

Slika 69: Prepletanje dejavnikov kakovostnega življenja⁹⁷

⁹⁷ Vir: Strategija_razvoja_Slovenije_2030%20(1).pdf, dostop 2. 3. 2023.

Cilji prostorskega razvoja so:

- izboljšanje učinkovite rabe prostorskih potencialov ob upoštevanju omejitev v prostoru;
- princip krožnega gospodarstva ter drugih sprejemljivih pristopov v okviru pametnih mest in skupnosti;
- doseganje zgoščanja naselij, ki omogoča ravnotežje med pozidanimi, javnimi odprtimi in zelenimi površinami, in spodbujanje rabe razvrednotenih površin ter oblikovanje mest v prostore interakcije, inovacij, kulture in skupnostne kohezije.⁹⁸

In – v katero smer se bo razvijalo Celje? Upam, da bo ubralo podobno pot, kot jo ubira danes Ljubljana. Če parafraziram besede dr. Koželja, nekdanjega podžupana Mestne občine Ljubljana:

»Če je mesto urejeno in privlačno, drugače živimo. Drugače se obnašamo in komuniciramo. Spomnite se **Celja**, ki je bilo med vikendom ‚mesto duhov‘ iz katerega so tudi meščani bežali, ker se niso mogli sprostiti, uživati. Danes gremo na sprehod, se peljemo s kolesom, si vzamemo čas zase ob vodi ali v parku, se srečamo s prijatelji. V lepem mestu je življenje lepo in **Celje** je danes lepo.«⁹⁹

Z željo, da reurbanizacija prinese svež veter v Celje zdaj, ne v daljni prihodnosti.

Slika 70: Razmišljanje mladih¹⁰⁰

Prihodnje raziskovanje bi usmerila v preučevanje uspešnosti predlaganih ukrepov v MČ Center.

⁹⁸ [Priprava Strategije prostorskega razvoja Slovenije | GOV.SI](https://gov.si), dostop 3. 3. 2023.

⁹⁹ Vrečar, J: Če je mesto lepo, je lepše tudi življenje. Glasilo Ljubljana. Letnik 28, februar 2023. Ljubljana.

¹⁰⁰ Foto: Ema Šarman, 22. 2. 2023.

Viri in literatura

- Bratina, A. (1. 1. 2015). *Prostorski razvoj Celja*. Diplomsko naloga, Maribor. Pridobljeno 1. 2. 2023 s Prostorski razvoj Celja med 1937–2011: <https://dk.um.si/Dokument.php?id=83299&lang=slv>
- Celje, N. (1. 2017). *nepremicninecelje*. Pridobljeno 1. 2. 2022 z nepremicnine-celje.si: <http://www.nepremicnine-celje.si/>
- Celje.info. (2022). *Celjsko tržnico po novem krasi urejen trg*. Pridobljeno 1. 2023 s <https://www.celje.info/aktualno/celjsko-trznico-po-novem-krasi-atraktivno-urejen-trg-sledi-preureditev-ozjega-obmocja-dvorisca-rimljanka/>
- Coinhab.si. (6. 12. 2017). *Izolacija podstrešja*. Pridobljeno 2. 2. 2023 z Izolacija, prenova podstrešja: https://www.coinhab.si/nasveti/142/Obrnite_slabosti_mansarde_sebi_v_prid
- Deloindom. (2020). *Podstrešja na Ptuju*. Pridobljeno 20. 12. 2022 s <https://deloindom.delo.si/gradim-obnavljam/na-ptuju-bi-ozivili-podstresne-povrsine-v-starem-mestnem-jedru>
- Deloindom. (5. 5. 2021). *Sprememba namembnosti objekta*. Pridobljeno 1. 2023 s <https://deloindom.delo.si/bivanje/svetujemo/zeleli-bi-spremeniti-namembnost-objekta-kaj-potrebujemo>
- Direct, S. (2021). *Reurbanisation and suburbia in Northwest Europe*. Pridobljeno 1. 12. 2022 s <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0305900619300637>
- Dnevnik. (2019). *Muzejski trg v Celju je arheološki in naselbinski spomenik*. Pridobljeno 2. 2. 2023 z Muzejski trg v Celju je arheološki in naselbinski spomenik: <https://www.dnevnik.si/1042884019>
- Dnevnik.si. (2016). *Pogled na strehe Ptuja*. Pridobljeno 15. 12. 2022 s <https://www.dnevnik.si/1042640047>
- Energyshield. (7. 10. 2016). *energyshield*. Pridobljeno 2023 s <https://energyshield.biz/new-construction/living-in-an-attic-apartment-can-be-the-best-or-the-worst/>
- Fister, P. (2003). *prenova ali reurbanizacija mestnih jedr*. Diplomsko naloga. Pridobljeno 1. 1. 2023 s <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-H50Z9J3B>
- Gajšek, K., & Kolman, T. (2017). *Urbani vrtovi – zelene oaze Celja*. Celje. Pridobljeno 1. 2. 2023 s <https://www.knjiznica-celje.si/raziskovalne/4201703970.pdf>
- GOV. (2021). *javni-vpogled*. Pridobljeno 30. 11. 2022 s <https://ipi.eprstor.gov.si/jv/>
- Hobbytec. (2010). *HOBBYTECH*. Pridobljeno 1. 1. 2023 s Kaj je revitalizacija: <https://www.hobbytec.si/kaj-je-revitalizacija/>
- Housing.com. (1. 1. 2012). *Housing.com*. Pridobljeno 13. 1. 2023 z Utilise attic space: https://housing.com/news/everything-you-need-to-know-about-attic-space-in-homes/#Utilise_attic_space_by_incorporating_one_of_these_ideas_into_your_attic_design
- Lapuh, V. (2012). *URBANA PRENOVA IN PREDLOG ZA REVITALIZACIJO STAREGA MESTNEGA JEDRA*. Diplomsko naloga, Ljubljana. Pridobljeno februar 2023.

- Lipnik, K. (11. 12. 2022). Celje, ujeto v preteklosti. *DELO*.
- MOC. (2010). *Mestna uprava MOC*. Pridobljeno 10. 2. 2023 s <https://moc.celje.si/mestna-uprava-3/oddelek-za-druzbene-dejavnosti/8-staticne-strani/1192-osrednja-knjiznica-celje>
- MOC. (2012). *3D prostorski pregledovalnik*. Pridobljeno 1. 12. 2022 s <https://prostor.celje.si/pregledovalnik/3d-interaktivno-celje/map>
- MOC. (2012). *Odlok o lokacijskem načrtu Srce sever*. Pridobljeno 1. 1. 2023 s <https://moc.celje.si/component/content/article?id=272:slovenija>
- Muraurer, R. (2015). *Strategija razvoja starega mestnega jedra*. Pridobljeno s https://moc.celje.si/images/Projekti_v_teku/smj/Strategija_razvoja_SMJ_30_1_2015.pdf
- Nepremicnine. (2011). *Reurbanizacija mestnega jedra*. Pridobljeno 1. 12. 2022 s <https://nepremicnine.finance.si/312921/Reurbanizacija-mestnega-jedra>
- Orožen, J. (1957). *Posestna in gradbena zgodovina Celja*. Pridobljeno 12. 2022 s <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-6STZRWPJ/ad7bcef0-54f1-4555-971f-1daf1682bf4b/PDF>
- PIP. (2020). *Stanovanjska problematika mladih*. Pridobljeno 12. 2022 s <https://zavodpip.si/stanovanjska-problematika-mladih/>
- Primerjam.si. (2017). *Spememba namembnosti stavbe*. Pridobljeno 1. 2023 s <https://www.primerjam.si/nasveti/arhitekti/sprememba-namembnosti-stavbe>
- Prostorož. (1. 1. 2004). *Prostorož*. Pridobljeno 2. 3. 2023 s [Prostorož.org: https://www.prostoroz.org/](https://www.prostoroz.org/)
- Rebernik, D. (2010). *Izbrani elementi socialno-geografske preobrazbe Ljubljane*. Ljubljana.
- Rojc, N. D. (2021). *Analiza stanovanjske problematike mladih v Sloveniji*. Diplomsko delo. Pridobljeno 1. 1. 2023 s <https://repozitorij.uni-lj.si/IzpisGradiva.php?id=125473>
- SAZU, Z. (1. 1. 2023). *ZRC SAZU*. Pridobljeno s terminološki slovar: <https://isjfr.zrc-sazu.si/sl/terminologisce/slovarji/urbanisticni/iskalnik?iztocnica=urbaniz%C3%A1cija>
- Siol.net. (2021). *Zakaj morate izolirati podstrešje*. Pridobljeno 2. 2023 s <https://siol.net/dom/prenova-in-gradnja/zakaj-morate-izolirati-podstresje-tudi-ce-gre-za-nebivalni-prostor-566250>
- SiStat. (12. 2022). *pxweb.si*. Pridobljeno 2. 2023 s <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/Data/05I2088S.px/>
- Slovenija, O. h. (2019). *odprtehišeslovenija*. Pridobljeno 1. 2. 2023 s <https://www.odprtehišeslovenije.org/7-zlatih-pravil-preden-se-lotite-prenove-podstresja/>
- Spital-za-prijatle. (2023). *Špital za prijatle*. Pridobljeno 2. 2023 s <https://www.spital.si/>
- Stanovanjska-gradnja. (2022). *matijakovac2022*. Pridobljeno s <https://matijakovac2022.si/Stanovanjska-gradnja>
- Studio-list. (2015). *Studio projekti*. Pridobljeno s <https://www.studio-list.si/projekti/>
- SURS. (2022). *SiStat*. Pridobljeno 10. 1. 2023 s <https://www.stat.si/StatWeb/>

- Tehnopark. (2020). *O nas*. Pridobljeno 20. 2. 2023 s https://www.tehnopark.si/?gclid=Cj0KCQjwtsCgBhDEARIsAE7RYh3y2Qn2sUEBP MxmZ9NFux_tyq5TKH26y31OITb2HK5OOtCNYvmdATAaArVaEALw_wcB
- Vanesa, Č., & Volfand, J. (2014). *Monografija Celje*. Ljubljana.
- Volf, J. (2008). *Prenova mansarde*. Pridobljeno 15. 1. 2023 s <https://www.knjiznica-celje.si/raziskovalne/4200805162.pdf>
- Ytonghisa. (2017). *Mansarda – naklon strehe narekuje njeno ureditev*. Pridobljeno 23. 12. 2022 s <https://www.ytonghisa.si/mansarda-naklon-strehe-narekuje-njeno-ureditev/>
- Zgradbazamisli. (1. 1. 2016). *zgradbazamisli.si*. Pridobljeno 1. 2. 2023 s <https://www.zgradbazamisli.si/o-nas>.
- Zgrinskić, R. (2019). *Turistifikacija Ljubljane*. Magistrsko delo, Ljubljana.
- ZVKDS. (1. 1. 2010). *zvks.si*. Pridobljeno 1. 1. 2022 s <https://www.zvkds.si/sl>

Priloge

Anketa za srednješolce

Pozdravljeni, sem Ema Šarman, dijakinja 3. letnika, in letos pod mentorstvom Nataše Marčič, prof. geografije, izdelujem raziskovalno nalogo z naslovom Možnosti reurbanizacije mesta Celje. Prosim vas, da rešite anonimno anketo, saj mi bodo vaši odgovori v veliko pomoč pri nalogi. Za pomoč se vam iskreno zahvaljujem.

Q1 - Obiskujem:

- prvi letnik.
- drugi letnik.
- tretji letnik.
- četrti letnik.

Q2 - Kje živiš?

- V Celju v Mestni četrti Center.
- V Celju v drugih mestnih četrtih (Dečkovo naselje, Dolgo polje, Gaberje, Hudinja, Karel Destovnik - Kajuh, Lava, Nova vas, Savinja ali Slavko Šlander).
- V Mestni občini Celje v eni izmed krajevnih skupnosti (Aljažev hrib, Ljubečna, Medlog, Ostrožno, Pod gradom, Škofja vas, Šmartno v Rožni dolini, Teharje ali Trnovlje).
- V drugi občini.

Q3 - Katere so po tvoje pozitivne strani življenja v mestu?

Možnih je več odgovorov.

- Bližina šole.
- Bližina zdravstvenega doma, bolnišnice.
- Kulturno dogajanje.
- Bližina trgovin in drugih storitvenih dejavnosti.
- Dostop do javnega prevoza (bližina avtobusne in železniške postaje).
- Drugo:

Q4 - Kaj predlagaš za izboljšanje mestnega utripa in kakovosti bivanja v mestnem jedru?

Možnih je več odgovorov.

- Klube, namenjene mladim.
- Prostore za športne aktivnosti.
- Več restavracij, lokalov, kavarn.
- Bolj raznovrstno in kvalitetno trgovinsko ponudbo.
- Več zelenih površin.
- Več parkirišč.
- Več turističnih prireditev in stanovanj, namenjenim turistom.
- Prenovo stavb in dvorišč v mestnem jedru.
- Drugo:

Q5 - Kje bi želel/-a nadaljevati izobraževanje po končani maturi?

- V Sloveniji.
- V tujini.
- Izkoristiti *gap year*.
- Drugo:

Q6 - Ali bi si želel/-a po končanem šolanju vrniti v Celje?

- Da.
- Ne.

Q7 - Utemelji svoj odgovor.

Q8 - Če si na prejšnje vprašanje odgovoril/-a z ne, pod kakšnimi pogoji bi se vrnil/-a v Celje?

Možnih je več odgovorov.

- Če bi v Celju dobil/-a zaposlitev.
- Če bi v Celju imeli več visokotehnoških podjetij.
- Če bi se izboljšal medkrajevni javni promet (npr. hitri vlaki).
- Če bi bila v Celju na voljo stanovanja za nakup ali najem po ugodnejših cenah.
- Drugo:

Q9 - Bi živel/-a v starem mestnem jedru?

- Da.
- Ne.

Q10 - Utemelji svoj odgovor.

Anketa za stanovalce MČ Center

1. **Spol:** a) ženski b) moški
2. **Izobrazba:** a) osnovna šola ali nižja b) poklicna ali srednješolska c) višja, visoka, univerzitetna (vključno z bolonjskim magisterijem) č) magisterij ali doktorat
3. **Starost:** a) 15–25 b) 26–35 c) 36–45 d) 46–55 e) 56–65 f) nad 65 let
4. **Status:** a) študent b) zaposlen c) brezposeln d) upokojenec
5. **Hiša je:**
a) obnovljena b) neobnovljena
6. **Kako ste zadovoljni s kakovostjo bivanja v starem mestnem jedru?**
a) zelo zadovoljen b) zadovoljen c) nisem zadovoljen

6.1. Utemeljite svoj odgovor:

7. **Ali imate na voljo parkirišče?**
a) da b) ne c) nimam avtomobila

8. **Kateri so vaši predlogi za izboljšanje kakovosti življenja v starem mestnem jedru**
a) ureditev parkirišč
b) bolj raznolika trgovska ponudba
c) ureditev igrišč za otroke
č) več restavracij, kavarn, slaščičarn, klubov
d) gradnja dvigal v hišah
e) bolj raznolika ponudba kulturnih prireditev
f) sprememba namembnosti podstrešij

Drugo: _____

9. **Kakšni so vaši načrti za prihodnost?**
a) ostati v mestnem jedru b) preseliti se drugam

9.1 Utemeljite svoj odgovor: _____